

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SANAT EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR KİTAP TASARISI:
TEMEL ÇİZİM VE TEKNİKLER

GÜLŞEN KARAKOYUNLU

İzmir
2021

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SANAT EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR KİTAP TASARISI:
TEMEL ÇİZİM VE TEKNİKLER

GÜLŞEN KARAKOYUNLU

DANIŞMAN

Doç. Dr. Çınla ŞEKER

İzmir

2021

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunmuş olduğum “*SANAT EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR KİTAP TASARISI: TEMEL ÇİZİM VE TEKNİKLER*” adlı çalışmamın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı, tezin hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerin yazımında bilimsel etik, ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmamın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Tarih

06/08/2021

Adı SOYADI

Gülşen KARAKOYUNLU

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 11/08/2021

Tez Başlığı:

Sanat Eğitimi Üzerine Bir Kitap Tasarısı: Temel Çizim ve Teknikler
A Book Project for Art Education: Basic Drawing and Techniques

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 102 sayfalık kısmına ilişkin, 11/08/2021 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı**) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 9 dur**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ■

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ■

- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar dâhil,
- Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) □

- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- Kaynakça dâhil,
- Alıntılar dâhil.

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ✓

EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ✓

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Gülşen Karakoyunlu

Öğrenci No : 2019950226

Anabilim Dalı : Güzel Sanatlar Eğitimi

Programı : Resim-İş Öğretmenliği

Statüsü : Yüksek Lisans ✓

Doktora □

ÖĞRENCİ

Gülşen KARAKOYUNLU

DANIŞMAN

Doç. Dr. Çınla ŞEKER

TEŞEKKÜR

Bu araştırma, sanat, sanat eğitimi ve görsel sanatlar eğitimi üzerine bir incelemeyi içermektedir. Çalışma, literatür taraması ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığına sunulmak üzere okullarımızdaki ilköğretim sınıfları düzeyine uygun olarak hazırlanmış otuz sayfalık “Temel Çizim ve Teknikler Kitabı”nı da barındırmaktadır. Hazırlanan bu çizim kitabı ile görsel sanatlar dersi uygulamaları için yol gösterici bir kaynak kitap hedefi esas alınmaktadır.

Yaşadığım bu güzel ülkedeki en önemli değer ve birey olarak kendi ayaklarım üzerinde özgürce durabilmeme kaynak olan Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu, çok sevdiğim başöğretmen Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK’e en derin saygı, sevgi ve minnetimi sunuyorum.

Tez konumun fikren gelişmesindeki en önemli detay, resim eğitimi verdiğim birçok farklı okulda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerimizin, kolay ve pratik yollar sunulduğunda “her şeyin resminin çizilebileceği”ni görmeleri ve kendi yeteneklerine güvenebilmeleri ile ortaya çıkardıkları eserleriyle mutluluk duymaları olmuştur. Bu güzel fikri bende oluşturdukları için tanıştığım her bir öğrencime kalben tüm sevgimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Akademik eğitimimde benim için çok kıymetli olan ve yuvam olarak gördüğüm Buca Eğitim Fakültesi ailesine, Resim-İş Eğitimi Bölümü akademik kadrosundan çok değerli hocalarım, sayın Prof. Dr. Cemile Arzu AYTEKİN’e, sayın Prof. Dr. Tuba GÜLTEKİN’e, sayın Doç. Dr. Sibel ALMELEK İŞMAN’a, sayın Doç. Dr. Bahar SOĞUKKUYU’ya, sayın Arş. Gör. Dr. Yurdagül KILIÇ GÜNDÜZ’e, sayın Arş. Gör. Dr. Cansu ÇELEBİ’ye yüksek lisans eğitimi süresinde tez konuma dair fikrimi paylaştığım andan beri bana olan inançları ve destekleri için kendilerine çok içten saygı ve sevgilerimi sunmak istiyorum.

Tez çalışmam süresinde sabrı, hoşgörüsü, nezaketi ile samimiyeti ve yardımseverliğiyle bana yol gösteren, çok sevdiğim danışmanım sayın Doç. Dr. Çınla ŞEKER’e çok içten saygılarımı ve sevgilerimi sunuyorum. Lisans ve yüksek lisans eğitimimde kendisinden akademik eğitim almış olmaktan dolayı mutluluk ve gurur duyuyorum.

Akademik hayatımın başlangıcında en büyük desteği olan çok değerli ve sevgili meslektaşım Beyhan AKSOY'a neşesi, nezaketi, kıymetli dostluğu ve bana olan inancı için kendisine özel bir teşekkür etmek istiyorum.

Eğitim hayatım boyunca bana her zaman inanan ve destekleyen sevgili annem Aynur KARAKOYUNLU'ya, sevgili babam Bekir KARAKOYUNLU'ya, sevgili abim ve hayattaki en iyi arkadaşım olan Samet KARAKOYUNLU'ya, bana kattıkları değerler için teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunuyorum.

Ve son olarak bu hayatta karşılaştığım, bana yardım ettiği için kendini mutlu hisseden çok değerli ruhlara ve kalplere teşekkür etmek istiyorum.

Güzelliklerle karşılaştıran, bir ve her şeyin sahibi olan Allah'a şükranlarımı ömrümce kalbimde taşıyacağım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Önem.....	1
1.3. Problem ve Alt Problemler.....	2
1.4. Tanımlar	3
1.5. Kısaltmalar	3
BÖLÜM II.....	4
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	4
2.1. Sanat Üzerine	4
2.2. Eğitim Üzerine	7
2.3. Çocuk ve Sanat.....	11
2.4. Sanat Eğitimi.....	18
2.5. Sanat Eğitiminin Kısa Tarihçesi Üzerine	23
2.6. Türkiye’de Sanat Eğitimi	25
2.7. Batıda Sanat Eğitimi	27
2.8. Çizim Eğitimi Kitapları Üzerine	29
2.8.1. Çizim Eğitimi Kitaplarında Temel Geometrik Şekillerin Kullanımı	30
2.8.2. İlköğretim Düzeyi Çizim Eğitimi Kitaplarında Aşamalı Çizim Teknikleri	38
BÖLÜM III	47
YÖNTEM.....	47

3.1. Araştırma Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları	47
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri.....	47
BÖLÜM IV	49
BULGULAR.....	49
BÖLÜM V	82
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	82
KAYNAKÇA.....	84
ELEKTRONİK KAYNAKÇA.....	88
ÖZGEÇMİŞ	89

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. “The Art of Basic Drawing” (Foster, 2005, s. 9).....	30
Şekil 2. “The Art of Basic Drawing” (Foster, 2005, s. 18).....	31
Şekil 3. “The Art of Basic Drawing” (Foster, 2005, s. 19).....	32
Şekil 4. "The Oxford Drawing Book" (Whittock, 1852, s. 40).....	33
Şekil 5. "The Oxford Drawing Book" (Whittock, 1852, s. 68).....	34
Şekil 6. "Conversational Drawing" (Freedman, 1949, s. 43).....	35
Şekil 7. "Conversational Drawing" (Freedman, 1949, s. 71).....	36
Şekil 8. "Conversational Drawing" (Freedman, 1949, s. 137).....	37
Şekil 9. "Young Artists Draw Animals" (Hart, 1957, s. 129).....	38
Şekil 10. "Young Artists Draw Animals" (Hart, 1957, s. 165).....	39
Şekil 11. "Young Artists Draw Animals" (Hart, 1957, s. 269).....	40
Şekil 12. "Draw 50 Animals" (Ames, 1974, s. 10)	41
Şekil 13. "Draw 50 Animals" (Ames, 1974, s. 21)	42
Şekil 14. "Draw 50 Animals" (Ames, 1974, s. 37)	43
Şekil 15. "What to Draw and How to Draw It" (Lutz, 1913, s. 15).....	44
Şekil 16. "What to Draw and How to Draw It" (Lutz, 1913, s. 25).....	45
Şekil 17. "What to Draw and How to Draw It" (Lutz, 1913, s. 58).....	46

ÖZET

SANAT EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR KİTAP TASARISI:

TEMEL ÇİZİM VE TEKNİKLER

Sanatın ve sanat eğitiminin insan yaşamına etkisi, sosyal olarak bir düzenleyici, zihinsel algılamaya uyum getiren ve hayatta karşılaşılan durumlara karşı daha anlayışlı ve daha esnek bakabilmenin imkanını veren bir olgu olarak nitelenebilmektedir. İnsanlık tarihinin içerisinde ve gelecekte varlığını devam ettireceğini işaret eden sanat ve eğitim kavramlarının, birlikte değerlendirildiğinde *insanın eğitimi* ile birlikte gelişmeler ve dönüşümler yaşadığı görülmektedir. Güzel sanatların tüm disiplinlerinde olduğu kadar yaşanan çağın ve uygulanan tekniklerin de gelişim göstermesi ile birlikte bireylere erken dönemlerden itibaren kazandırılan sanat eğitimi ve içerikleri öncelikle bireysel bir *artı* sonrasında topluma etki edecek olan bir pozitif atmosfere fayda sağlamaktadır.

Bu tez, çocukların ve gelecekte toplumu oluşturacak olan bireylerin yaşamlarında sanatın ve sanat eğitiminin bulunmasının önemini, gerekliliklerini ele almakta ve uygulama yönü ile ilköğretim düzeyinde öğretim gören öğrenciler ve öğretmenler için kaynak olarak kullanılabilecek bir “Temel Çizim ve Teknikler” kitabından oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, sanat eğitimi, çocuk ve sanat, çizim, çizim teknikleri.

ABSTRACT

A BOOK PROJECT FOR ART EDUCATION: BASIC DRAWING AND TECHNIQUES

The effect of art and artistic education on a person's life can be defined as a phenomenon, which is a social organizer, harmonizer of mental perception and tolerates the experiences. The obvious continuity of art and its education concepts in human history and future, it can be easily seen that the developments and transformations occurred, when the two evaluate together. Like in every disciplines of fine arts, with the developments of the era living in and the techniques applied, the early age artistic education and its contents benefits a positive environment, which primarily affect the individual, then the society.

This study puts forth the importance and necessities of art and its education in children's and the individuals' lives, which will form the society in future in theory and in practice it takes place to a "Basic Drawing and its Techniques" book, which will be a reference to primary school students and teachers.

Keywords: Art, art education, child and art, drawing, drawing techniques.

“Kul innemâ enâ beşerun mişlukum.”

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sanat eğitiminin, bireylerin öğrenim hayatları boyunca ve devamında sürececek bir şekilde dengeli bir eğitim alabilmelerinin temel gereksinimlerinden biri olarak görülmesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında yer alan “görsel sanatlar dersi” temel dersler arasında yer almaktadır. Ancak uygulama bakımından ilköğretim bazında ele alındığında sınıf öğretmenleri ve görsel sanatlar dersi öğretmenleri tarafından yol gösterici bir kaynak kitap olmaması derslerin öğrenciler açısından verimsiz geçmesine neden olmaktadır. Yapılan literatür taramasında çizim eğitimi kitaplarının kaynak kitap olarak üretilmediği görülmektedir. Görsel sanatlar dersi uygulamalarında, diğer temel derslerde olduğu gibi öğretmenler ve öğrenciler için kolaylaştırılmış temel çizim tekniklerinin bir ders kitabı olarak bulundurulması teorik bilginin pratikleştirilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır.

1.2. Amaç ve Önem

Bu çalışmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki eğitim kurumlarında işlenen görsel sanatlar dersi uygulamaları için temel bir kaynak kitap oluşturmaktır. Bununla birlikte Dokuz Eylül Üniversitesi ve Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte oluşturulacak bir protokol aracılığıyla ilköğretim düzeyindeki öğrencilerimiz için hazırlanacak çizim eğitimi kitabı ile “Temel Çizim ve Teknikler” başlığında “Nasıl çizilir?” sorusuna verilecek cevapların kolaylaştırılmasıdır.

1.3. Problem ve Alt Problemler

Problem Cümlesi: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda verilen görsel sanatlar dersi uygulamalarında kaynak olarak kullanılabilecek bir çizim kitabı örneği tasarlanabilir mi?

Problemin çözümüne ilişkin alt problemler aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

Sanat eğitiminin bilişsel ve kişisel gelişime katkıları nelerdir?

Çocukların erken yaşlarda alacağı sanat eğitiminin genel eğitimleri süreçlerine katkıları nelerdir?

Çizim eğitiminde faydalanabilecek teknik yöntemler nelerdir?

Temel geometrik şekil bilgisinin çizim becerilerinin gelişimine ve görsel algılamaya katkıları nelerdir?

İlköğretim düzeyinde öğretim gören öğrencilerin sanat eğitimi ile ilgili tutumları nasıl geliştirilebilir?

Ülkemizdeki sanat eğitiminin gelişimi hangi aşamaları içermektedir?

Sanat eğitimi uygulamaları için kullanılabilecek bir kaynak kitabın içeriğini neler oluşturmalıdır?

Sanat eğitimi uygulamaları günümüzdeki görsel sanatlar dersi aracılığıyla kendisini gerçekleştirebilmekte midir?

1.4. Tanımlar

Alımlamak: Anlayarak kabul etmek. (<https://www.tdk.gov.tr/>)

Antik: İlk Çağdaki uygarlıklarla, özellikle eski Yunan ve Roma uygarlıkları ile ilgili olan, antika. (<https://www.tdk.gov.tr/>)

Mimesis: Doğa ve insan davranışının sanatta ve edebiyatta taklide dayanan temsilidir. Aristoteles tarafından sanatın rolünün “doğanın taklidi” olduğunu ileri sürerken kullanılmıştır. Yunanca taklit anlamına gelir. (<https://tr.wikipedia.org/>)

Neoklasisizm: Sembolizme karşı XX. yüzyılın başında ortaya çıkan, klasik üslubu canlandırmaya yönelik edebî akım. (<https://www.tdk.gov.tr/>)

1.5. Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NAEA: The National Art Education Association

İKSV: İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sanat Üzerine

Sanatın ne olduğu sorusuna genel kabul görebilecek bir yanıt verilememektedir. Sanat, önceki toplumlarda etkileyici bir sihir veya büyü iken, Platon doğru sanat anlayışını ancak gerçeğe yaklaşabilen taklit yolu ya da *mimesis* olarak tanımlamıştır (Değirmenci, 2017). Platon'un sanat felsefesinde sanata dair iki farklı görüşü bulmak mümkündür. O bir yandan sanatın “*taklit*” (*mimesis*) olduğunu ve ideal devlette sanatçıya yer olmadığını düşünürken bir yandan da sanatın bir “*yaratım*” (*poiesis*) olduğunu savunmaktadır (Tokat, 2005). Sonlu insan yaşamında güzel ideasından beslenen insan ruhu yaşarken sonsuz güzele ulaşmak istemektedir. Bu isteği ile insan, ruhunu güzel şeyler yapmaya yönlendirmektedir ve bununla birlikte Platon'un sanat düşüncesi durağan değil katmanları olan bir diyalektik dönüşüm içermektedir. Güzel kavramında “*duyusal ve metafizik*” gibi farklı evreler bulunmaktadır ve *mimesis* kuramındaki formel ve geometrik temalar estetik kavramına bir geçiş sağlamaktadır. Platon'un felsefi sisteminde bulunan değişimler ile eş zamanlı gerçekleşen fiktisel değişimler de böylelikle gözlemlenmektedir (Ülger, 2013). Sanatın bir yansıtma olduğuna dair batı görüşleri Rönesans döneminde yeniden hayat bulmuş ve *Neoklasizm* akımının şu çıkarımları vardır: “Sanat genel doğanın yansıtılmasıdır ve diğer görüşe göre sanat idealleştirilmiş doğanın yansıtılmasıdır. Ele alınan bu iki bakış açısına göre sanat bir yansıtmadır fakat aktarılan gerçeklik farklıdır” (Kavuran, 2003). Platon, Devlet isimli kitabında geçen mağara alegorisinde idealar kuramına yer vermiştir. Bir mağaranın giriş kısmına arkaları dönük, elleri ve ayakları zincirle bağlanmış olan insanlar hareket etme imkanları bulunmadığı halde durmaktadır. Mağara girişinde yani arkalarında büyük bir ateş yanmaktadır ve mağaranın önünden ellerinde birtakım aletleri olan insanlar geçmektedir. Arkalarında yanan ateş, mağaranın önünden geçen insanların gölgelerini duvara yansıtmaktadır. İçeride bağlı bulunan insanlar sadece bu gölgeleri görebildiği için tüm gerçeği bu gölgeler olarak kabul etmektedir. Daha sonra kaçma fırsatı bulan bu tutsaklardan bazıları dışarıdaki gerçek hayatı anlayacak ve diğerlerine gerçek ışık kaynağının güneş olduğunu, arkalarındaki yanan ateşin yanıltıcı olduğunu anlatacaktır. Platon, bu benzetimde akıldan duyulara yansıyan algılarla, sanatçının taklidin taklidini yansıttığını belirtmiştir (Turan, 2015).

Sanatın özünde düşünce vardır. Düşünce, sadece düşünce eserlerinde karşılık bulmaz ve sanat eserlerinde de kendini açığa çıkartır. Bu iki kavramın birbirlerini beslediğini ve anlamlandırdığını düşünebilmekteyiz. Antik Yunan’da sanat-felsefe ilişkisi ele alındığında, İ.Ö. 6. yüzyıl ve İ.Ö. 5. yüzyılları arasında Atina’daki sanatçıların çalışmalarında felsefe ve matematik kavramlarını işledikleri görülmektedir. (Demiralp, 2015).

Tarih serüveni içerisinde sanat değerlendirilirken farklı ilkeler belirlenmiş buna rağmen şu genel olarak dört ana biçim üzerinde yoğunlaşmıştır: “Sanatçı, yapıt, alımlayıcı ve toplum merkezli yaklaşım biçimleri”. Sanat, bazen sanatçının duygusunu aktarmasındaki başarısına bazen de yapıt ile dünya arasındaki kurulan ilişkiye, alımlayanın gerçekliğe karşı yaşadığı heyecana ve bunu yansıtmasına bağlı olarak yorumlanmıştır (Ötgün, 2008, s. 160).

Sanatı kelime olarak ele alan Svetlana Borinskaya, “Sanat bilime karşılık dünya kavramının hissel usulüdür. Sanat kelimesinin etimolojisi ustalıkla anlamına gelen İngilizcede *art* veya Latince *ars* kelimelerinden gelir. Fakat bu sanatın ne olduğunu veya insanların hayatında ne şekilde yer aldığını açıklamaz” (s. 6) tanımlamasının tam olarak sanatın içeriğini vermediğini ifade etmiştir (Mutlu, 2012). Tolstoy, sanatçının yaşam sürecinde edindiği duygularını bilinçli bir şekilde dış dünyadaki insanlara aktarması ve insanların da bu duygulardan etkilenerek yaşantılarında bulundurmasını sanat olarak ifade etmektedir. Sanat, insanın estetik algısını, kişiliğini, duygu dünyasını bir müzik eseri dinlediğinde veya bir tabloyu seyrederken açığa çıkardığı ve kendine dair güzel kavramının yaşandığı bir yer olarak ruhunun ifade aracıdır (Dinçeli, 2017).

Sanatın tarihine dair bir incelemede bulunulduğunda sanat, 19. yüzyıl dönemine kadar toplumlarda bulunan ve önemli olarak atfedilen birtakım değerleri aktarma aracı olarak görülmektedir. Bunlar dini konuları, başarıları, idealleri ve teknik uygulamalardaki farklılıkları yansıtmak amacı taşıması ile birlikte mevcut sanat akımlarına karşı bir tepki aracı olarak da yine sanat kullanılmaktadır. Kendi içerisinde dönüşümler yaşayan sanat 19. yüzyılın devamında artık farklı amaçlar taşımaktadır. *Güzel* temasından uzaklaşarak form değiştirdiği görülmektedir. Sanat olarak değerlendirilme başlıkları da sanatın kazandığı *özgür* anlayış ile yepyeni formlar ve nitelikler kazanmaktadır. (Gürdal, 2018).

Sanat, özgün bir yapı bulundurarak hisler, düşünceler, çağrışımlar ile evrimleşerek gelişmiş ama sınır içerisinde bulunmayan bir insan etkinliği olmuştur (Aktaş, 2009). İnsanın dünyayı algılayışında sanat gerçekçilik anlamında bir değer kazandırmaktadır. Sanatçının bu algılamadaki sahip olduğu duyarlılığı ile birlikte içinde bulunan çevre ve yaşam arasındaki bağ kurulmakta ve estetik anlamda dışa yansıtılmaktadır. (Altıntaş & Eliri, 2012).

Werner Hoffman’a göre “...Sanatın ne olduğu bugün yine sorulacaksa, bunu kuşkucu bir tutumla yapmak gerekir. “Sanat kavramı ne zorlanmalı ne de aşırı ululaştırılmalıdır; çünkü bu kavramın içeriğini, belli bir gözlemci ve/veya tüketici çevresinin oyuyla sanat ile ilinti kurmalarına izin verilmiş sanat eserleri oluşturur”.

Bu önemli açıklamalar ile sanat kavramı hakkında fikir geliştirme çabalarının yönünün, bir noktada fazla soyut bir alana kayma oluşturacağı, bireye ve topluma ait gerçeklikler ile sanat arasındaki bağın uzağında kalınacağı ve yine bu bağa olduğundan daha yüksek bir anlam verilmesi olarak sonuçlanabileceğidir (Cemal, 2015).

Sanat, insan ve nesnel gerçeklik arasında bulunan ve sanatçının estetik bakış açısı ile kendisini yansıttığı bir alandır. Toplum ile bağlantılı olarak yaşamını sürdürmesi ile düşünsel zıt kavramları içinde barındırır (Soygür, 1999). Sanat farklı zaman dilimlerinde evrensel olarak algılanmasa da ve herkes tarafından anlaşılmasa da insan toplulukları arasında sınırsız bir iletişim dili kurabilmektedir. Etkilediği doğal tutumlar ve farklı unsurlarının bulunduğu tüm kesimler insanlık tarafından kapsayıcı bir niteliktedir. Böylelikle insan ve çevre arasında en etkileşimli iletişim ortamı olabilmektedir (Erzen, 1975).

Eric Gill, “Pek çok insan, şüphesiz, (neyin sanat olduğu ve neyin sanat olmadığı arasındaki) farkın ne olduğu sorusuna, sanatın güzel, sanat olmayanın güzel olmayan olduğu cevabını verecektir. Ya da belki de şu cevabı verecektir: Katedralin güzel olması amaçlanmıştır, maksatlı olarak güzel yapılmıştır, buna karşılık Forth Köprüsü tesadüfen güzel ise yalnızca güzeldir; bu yüzden sanat ile sanat olmayan arasındaki fark, güzel ile güzel olmayan arasındaki farktır. şu halde bu, çok ilginç bir fenomendir; çünkü itiraf edileceği üzere, sanat kelimesi, özü itibariyle güzellikle ilgili hiçbir anlam ifade etmez” (Keeble, 2016, s. 186).

İfadesi ile sanatın duyular bağlantısıyla insanların hoşuna giden şeyler olarak algılandığını ve güzelliğin soyut isminin ötesinde olduğunu belirtmiştir. Sanatta genel görüş güzellik ve uygunluk kavramının birlikte düşünülmesi üzerinedir. Ancak sanatı toplumdaki belirli ölçütler ve çerçeveler içerisinde bulundurmak *sanatın neliği* ile ilgi bir bilgi vermemektedir (Keeble, 2016).

Yaşanılan çağın etkisi sanatın yöntem ve tekniklerini, ihtiyaçlarını ve ele alınışını farklılaştırırsa da insanlığı ortak bir noktada buluşturmaktadır. Öyle ki bu nokta, güzellik ve

estetik duyarlılık içerisinde duyguların, düşüncelerin dış dünyaya aktarımını kolaylaştırmaktadır. Birçok zihinsel süreci aktive eden sanatsal etkinlikler bireylerin yaşam dönemlerini olumlu etkileyecek temel sosyal davranışları kazandırabilmektedir. Sanat, tüm bu etkileri ile bir ülkenin eğitim sisteminde önemli yer tutmaktadır (Akkurt & Boratav, 2018).

“Her parçası yurt için, gelecek kuşaklar için onur verecek olaylarla dolu büyük bir yiğitlik menkıbesi olan Anadolu Savaşlarının gönül coşturucu anlatısını tarihin diline bırakıyorum. Fakat baylar, ulus, ulusun sanat ruhu, musikisi, edebiyatı ve bütün güzel sanatları bu kutsal kavganın tanrısal duyurularını, sonsuz bir yurt aşkını insanı kendinden geçirici coşkunculuklarıyla her zaman için anlamlı ve anlatmalıdır”.

Atatürk, gerçekleştireceği kültür ve eğitim politikalarıyla Türk ulusunun çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşması için gerekli olan aydınlık bir vizyonu belirtmiştir. Sanata, sanatçıya ve sanat dalları arasında hiçbir ayırım yapmadan değer veren Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün sanat sevgisi, 1923 ve sonrasında ardı ardına yapılacak yenilikler ile Türk sanatına ve eğitimine kalıcı bir değer sağlamıştır (Karahana & Sarpınar, 2010).

2.2. Eğitim Üzerine

Türk Dil Kurumu sözlüğünde; “çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (TDK, 2021) olarak geçen eğitim kavramı en genel ve ortak tanımda “Bireylerin kendi istek ve iradesi ile kişilerin davranışları ve kendi yaşantısı yolu ile ileri yönde bilgi ve yeteneklerini isteyerek geliştirme yolu ile değişiklik meydana getirme sürecidir” (Aydoğdu, 2019). “Fiziksel uyarılmalar sonucu beyinde istendik biyokimyasal değişiklikler oluşturma süreci” olarak farklı bir şekilde yorumlanan eğitime ilişkin tanıma ek olarak yalnızca bilişsel değil, psikomotor, psikososyal ve duygusal alanlarda gerçekleşen bir gelişme olduğu söylenebilmektedir (Güven, 2005).

Bireyin davranışlarında bulunduğu yaşam periyodu içinde gerçekleşen değişiklikleri içeren eğitim kavramı, insanlık tarihi ile eş zamanlı denilebilecek ölçüde bir geçmişe sahiptir. Günümüze kadar geçirdiği süreçte eğitim, önemli bir ihtiyaç olup zamanın koşullarına göre yöntem ve teknikleri, felsefe ve kuramları, öğrenme ve öğretme biçimleri, kurum ve ortamları ile farklılaşmalar geçirmiştir. İnsanlığın yerleşik hayata geçişinden teknolojik çağa ulaşması

sürecinde, gelecek kuşaklara elde edilen bilginin aktarılmasında ve genişletilmesinde olumlu bir etken oluşturmuştur.

“İnsanlık tarihiyle benzer bir yaş piramidine sahip olan eğitim tarihi, geçmişten günümüze dünyadaki yaşamsal döngünün birer ögesini oluşturan farklı medeniyet, imparatorluk, devlet, topluluk ve grupların, insanlık teması altında ortaya çıkardığı kültürel, ekonomik, siyasi, toplumsal ve teknolojik ürünlerin eğitime yansımalarını kapsadığı söylenebilir. Bu ürünlerin tarihi süreç içerisinde eğitim ortamlarında tasarlanıp uygulanması ve kalıcı hale gelmesi yaşam şekline bağlıdır” (Koçer, 1980, s. 13).

Eğitim, disiplin ve kurumsallık içeren yapılar ile veya sosyal bir toplumsal aktarım süreci ile verilse dahi her koşulda toplumun geçmişten itibaren bulunduğu ana kadar taşıdığı kültürel ve sosyal gibi insani değerleri nasıl yaşayacağına dair kalıpları belirli normlarla aktarmaktadır. Aktarım süreci toplumlar arasında biçimsel ve zamansal farklılıklar içerse de özünde varmak istediği yer bireye kazandırılmak istenenlerdir. Bunlar ise bireyin toplumda kendini toplum için var olarak kabul etmesi, ortak bir değer ile vatandaşlık bilincine sahip olması beklenmektedir. Toplumun bir arada devamlılığı sağlanırken tüm bu bilgiler bireye çocukluk dönemi ile birlikte düzenli ve doğru biçimlerde verilmektedir (Erdem, 2003).

Toplumların gelişiminde en önemli katkı sağlayan kavram eğitimidir. Süreç içeren bu kavram değişimi sağlarken, kendisi de değişime uğramaktadır (Akran, 2020). Eğitim, oldukça geniş bir zaman içeren bir olgudur. Mezopotamya, Antik Mısır ve Yunanistan’da ortaya çıkan eğitim sistemi ve felsefe anlayışı ile günümüz anlayışı arasında büyük ölçüde farklar bulunmaktadır. Eğitimin amacı bu farklılıklar ile değişim göstermektedir. İnsanlığın yaşadığı tüm çağ dönemlerinde toplumsal ihtiyaçlar dolayısıyla bir eğitim bakış açısı gelişmiştir ve toplumun bu ihtiyaçlar yönünde gerekli eğitimi alması sağlanmıştır.

Yaşadığı dönemin içinde geliştirdiği fikirleriyle birçok düşünür ve filozof, eğitim kavramına ilgi duymuş ve sonucunda eğitim yaklaşımları ile toplumu şekillendirecek eğitim felsefeleri oluşturmuşlardır. Birbiri ile etkileşim halinde olan felsefe ve eğitim, topluma yön verecek olan düşünürlerin öncülük ettiği birçok eğitim kurumu ve anlayışlarını da meydana getirmiştir (Özgözü, 2020). Alman filozof Immanuel Kant, “İnsan ancak eğitimle insan olmaktadır” demektedir ve eğitimde bulunan kültür, disiplin ve yetiştirme kavramlarının da dahil olması ifadeleri ile eğitimin, hayat boyu devam edecek olan bir süreç olması ve insanda davranış değişikliği oluşturacak yaşantılarının çıkış noktası olmasına dikkat çekmektedir (Kantarıcı, 2013). Jean Jacques Rousseau, *Emile* adlı eserinde eğitimin rehberi olarak *doğa*

temasını ele almıştır. Kurgulanmış bir karakter olan Emile’in eğitimi ile Rousseau, kendine ait bakış açısını işlemiştir. Bu bakış açısında, çocuk toplum ile oldukça geç buluşmalı bunun yanında doğaya ait kavramlar ile daha çok bir arada bulunmalıdır. Yine aynı bakış açısı içinde “*hümanizm*” en önemli temel dayanaklarından biridir. Rousseau, öz sevginin diğer tüm bakış açılarından ayrılarak insana doğru yolu gösterebildiğini ve insanın ahlaki değerler açısından doğuşundan itibaren iyi bir özellik taşıdığını ifade etmektedir. Yani insan kendi aklı, vicdanı ve ruhu ile karar alıp hayatına yön veren birey olduğunda kendi doğasına uygun davranmış olmakta ve eğitimin içerisinde bulunan temel unsurlar insanda doğal olarak ortaya çıkmaktadır (Badamchi, 2016).

Nietzsche’ye göre eğitimin tanımı, “daha çok bir kurtuluş, bitkilerin nazik filizlerine zarar veren tüm zararlı otların, zararlı böceklerin molozların ortadan kaldırılması aydınlığın ve sıcaklığın yayıldığı parlaklık, gece yağmurunun sevgi dolu acelesidir; ...doğaya öykünme ve ona tapmadır; ...doğanın mükemmelleşmesidir” (Çevikbaş, 2004, s. 63).

Eğitim, insanın “*kendisi olmasına*” aracılık etmektedir ve bir tür “*iyileştirme sanatıdır*”. Bu “*mucizevi*” özelliği ile başarılı ve değerli insanları “en büyük düzensizlikten, hedeflerin karışıklığından ve koşulların elverişsizliğinden” sıyrıp olmaları gerektiği yere yükseltmektedir.

Amerikan Pragmatizminin önde gelen temsilcilerinden olan John Dewey, *deneyim* kavramını birçok eserinde işlerken eğitime bakış açısını da bu kavram ile birlikte oluşturmuştur. Dewey’e göre deneyim, insanın hayatında karşılaştığı birçok yaşantısına karşı elde ettiği tutumlarıdır ve eğitim ise güncel gerçekleşen deneyimler ile gelecekte oluşacak deneyimlerin öngörülebilir bir anlam taşımasıdır. Bu açıdan eğitim ve deneyim aynı anlamı içermemektedir. Tüm deneyimler eğitim içermeyebilir ve bunlar gelecekte yol gösterici deneyimler oluşturmayabilmektedir. Birey yalnızca kendi deneyimlerinden öğrenmez, çevresi ile iletişimde birçok deneyimi de edinmektedir. (Ünder & Aslan, 2020). Bireylerin doğumlarından itibaren içinde bulundukları çevrenin ve bu çevredeki insanların kendileri ile olan iletişimde sosyal bir aktarım söz konusu olmaktadır. Toplumun modernliği veya ilköğrenimi fark etmeksizin aynı sosyal ortam içine doğan her birey birçok açıdan eksikliklere sahip olmaktadır. Bu sosyal ortamın tüm tecrübesini kendisinden sonrakilere aktaranların görevi tamamlandıktan sonra daha önemli olan bir kavram devam etmektedir. Bu kavram yaşamın devamlılığıdır ve aktarılan en önemli değerler yine eğitim ile mümkün olmaktadır (Çetin & Balanuye, 2015).

Some Thoughts on Educations adlı çalışmasında Locke, ilk paragraf olarak insanların aldığı eğitim sayesinde sahip olabildiği ya da olamadığı erdemlerden bahsetmektedir. İnsanın akıl ve duygu arasındaki dengeyi kurabilen ve aldığı eğitimle diğer insanlar arasındaki farklılığını hayatına uygulayabilen bir varlık olduğundan bahseden Locke, yine insanın kendi zihnini yönlendirmelerinden bununla birlikte edindiği deneyimlerden yola çıkarak tüm hayatını hatta kaderini oluşturduğundan bahseder.

O’Cornor’a göre eğitim;

- Bilgi, beceri ve tutum kazandırmak için bir dizi teknik,
- Bu tekniklerin kullanımını açıklamak veya haklı çıkarmak isteyen bir dizi teori,
- Bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması, öğretilmesi amacıyla somutlaştırılmış ve ifade edilmiş bir değerler kümesi veya ideallerdir (Kökten, 2020, s. 86).

Disiplinlerarası bir eğitim anlayışı betimleyen O’Cornor, sanat, bilim, felsefe gibi birçok alanın bilgi birikimine sahip olan bireyin entelektüel anlamda hayatında bir değişim ve dönüşümün hem kendisini hem de toplumu etkileyeceğini tanımlamaktadır (Kökten, 2020). Eğitiminin niteliğinin belirlenmesinden önce geliştirilmesi gereken noktanın nasıl bir insan yetiştirilmeli sorusu ve cevapları olduğuna dikkat çeken Russell, öğrencileri kendi öz değerlerinin ortaya konulması ve her yönüyle fayda içeren bir eğitimin öneminden bahsetmektedir (Acar, 2007), bununla birlikte toplumların kalkınabilmesi için *insan* önemli bir veri olarak yer almakta, insanlığın gelişimi için *eğitim* büyük bir rol oynamaktadır (Yılmaz, 2001).

Eğitimci J. H. Pestalozzi eğitime dair görüşünü belirtirken şunları ifade etmektedir: “Eğitim, yalnızca insanın gelişmesine yardım etmek eylemi olarak düşünülmemelidir. Bununla birlikte insanın kendi hayatını yaşamak, bu yaşamı sevk ve yönetmek sanatıdır. Yaşamayı öğretmek bütün eğitim sistemlerinin başta gelen görevleri arasındadır.” (Akyüz, 2018, s. 18).

Eğitim, birçok değişkeni olan kuram ve deney içerikleri bulunan bilimsel bir daldır. Diğer bilimlerle bağlantılı ve sarmal yapıdadır; çünkü tüm bilim dallarında eğitim verilmektedir ve psikoloji, sosyoloji, ekonomi ve matematik gibi diğer temel bilimlerin alanlarından beslenmektedir. Eğitim için bu sebeple “*Disiplinler arası bir disiplindir.*” demek mümkündür (Sönmez, 2014, s. 55).

2.3. Çocuk ve Sanat

Bedri Rahmi Eyüboğlu'na göre: “Bilim gibi, sanat da yetişkin insanın işidir...Çocuğun söz ve çizgilerinde dünya ile bir uyuşma çabası aranabilir ama bir sanat kaygısı aranmaz” (San, 2017, s. 19). Çocuk yaşadığı çevreden algıladıklarını zihinsel gelişim süreçleri içinde anlamlandırarak ilk çizgilerini sınırlı bir çerçevede de olsa somutlaştırma, görselleştirme yoluyla dış dünyaya aktarmaktadır (İskenderoğlu & Aytaç, 2010). Sözcüklerden çok daha fazla anlatım içeren resimsel çocuk çizimleri bize çocuğun iç dünyası ve gelişim süreçlerine dair geniş bir perspektif göstermektedir.

Almanya'daki okul çocukları ile yaptığı resim incelemelerinden yola çıkan Kersheiner, beş temel başlıkta çocuk resimlerini sınıflandırmaktadır:

- (2-4 yaş) Karalama Evresi
- (4-7 yaş) Şema Öncesi Dönem
- (7-9 yaş) Şematik Dönem
- (9-12 yaş) Gerçeklik Gruplaşma Dönemi
- (12-14 yaş) Görünürde Doğalcılık Dönemi (Arıcı, 2006, s. 17).

Cyril Burt ise bu evreleri şu şekilde tanımlamaktadır:

“*Karalama Evresi*”: 2-5 yaş aralığında bulunmaktadır ve kendini en yüksek noktada gösterdiği dönem 3. yaştır. Kalemin bir amaç içermeden kağıt üzerinde kullanılması ve oyun şeklinde başlayan sonrasında daha dikkatli devam eden çizimlerden oluşmaktadır. Evrenin ileri dönemlerinde nesnelerin kısmi parçalarının çizilmesi gözlenmektedir.

“*Çizgi Evresi*”: 4. yaşta sıkça görülen “*çizgi evresi*” ile daha düzenli çizimlerin takibini çocuk kendisi yapmaktadır. İnsan figüründe genel olarak gözlemlenen, ‘yuvarlak bir baş, nokta şeklinde gözler, kol ve bacaklar için düz çizimler, seyrek olarak gövde için ikinci bir yuvarlağın yer aldığı’ gözlemlenebilmektedir.

“*Betimleyici Simgeci Evre*”: 5-6 yaşlarına denk gelen bu evrede insan figürü doğruya yakın çizilmektedir. Taslak şeklindeki bu çizim “*simgesel şema*”dır. Figürlerin gövde yapıları kaba bir üslup ve birbirine denk getirilmiş formlar bütünü olarak çizilmektedir.

“*Betimleyici Gerçekçi Evre*”: 7-8 yaşlarında görülen bu evrede şemalar gerçeğe yakın detaylar içermeye başlamaktadır. Türleri belli bir tip üzerinden yorumlamaktadır. “Ancak

bunlar algıların çözümlenmesinden değil, düşünsel çağrışımlardan oluşur.” Çizimde süsleme amaçlı detaylarda artış gözlenmektedir.

“*Görsel Gerçekçilik Evresi*”: 9-10 yaşları çocuktaki, hatırlanan ve imgelem üzerinden gerçekleştirilen çizimlerden doğa temalı görerek çizme evresine geçiş yapmaktadır. Anahat çizgiler ile üç boyutlu çizime geçiş aşamaları görülmektedir.

“*Gerileme Evresi*”: 11-14 yaş dönemleri ile birlikte 13 yaş civarı bu etki görülmektedir. Nesne ve insan figürü çizimleri bu dönemde emek isteyen yorucu bir çaba gibi görünmektedir.

“*Sanatçı Yanın Yeniden Canlanması Evresi*”: 15 yaş ve sonrası geçirilen erken erginlik dönemi ile gelişen bu kademedeki ilk defa sanat niteliği açısından bir yaratım şekli gelişmektedir (San, 2017, s. 16-17).

Tüm bu evrelerin belli bir yaş aralığı ile sınırlanamaz olması ile birlikte, çocuk belli bir yaş aralığı içinde belli bir düzeyde olmalı fikri de yanlış bulunmaktadır. İki yaş öncesi ile karalamalar yapmaya başlayan çok sayıdaki çocuk beş yaşına geldiğinde çizimlerinde şema evresine ulaşabilmektedir. İlerleyen yaş ile birlikte çocuklarda genel ve sıkça gözlemlenen çizgilerden daha bireyselleşen çizgilere geçiş hali görülmektedir (San, 2017).

Hurwitz ve Day’e göre: birçok sanat eğitimi veren kişi çocukların doğal olarak bir yaratıcılık taşıdıklarını ve bu değerın sanat eğitimi ile geliştirilebileceği inancını paylaşmaktadır. Bingöl bunun sebebini şöyle ifade etmiştir: “Duygu, düşünce ve teknik yönden” yetişkinlerden farklı bir dünyaya sahip çocukların yaratma kavramları ile sanatçıya benzeri işler çıkarması ve bununla birlikte doğrudan sanatçı olarak algılanması oldukça doğal karşılanabilmektedir (Ayaydın, 2011).

Sanatın kişilik yönünden özgünlüğe, bireysel farklılıklara, zihinsel gelişime katkısı toplumda yetişecek bireylerin kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırmaktadır. Yöntemsel açıdan her çocuğa özel bir bakış açısı getiren sanat eğitiminde baz alınan farklılıklar, kişiliğin bir devamı olmakla birlikte duyguların yansıtılmasıdır. Özgünlüğün korunması ve geliştirilmesi için anlatımsal tanımlamalar yapılmaktadır.

Herbert Read, 12 farklı tip ile anlatımları şu şekliyle ifade etmektedir:

- Organik
- Lirik
- İzlenimci

- Ritmik Örüntü
- Dokusal Form
- Dışavurumcu
- Sıralayıcı
- Bezeyici
- Romantik
- Yazınsal (Kılıç, 2002, s. 39).

Anlatım farklılıklarının bu 12 tipi, bize bakış açılarının bireyselliğinin çokluğunu göstermektedir. Sanat bu noktada “*koruma ve geliştirme*” görevi üstlenmektedir. Dünyada ve toplumlarda mevcut olan bu özgün yapıların devamlılığı sanat ile bütünleştğinde çok yönlü bununla birlikte geniş vizyonlara sahip bireyler yetiştirilebilecektir. Bunun için sanata önem verilmesi gerekmektedir ve böylelikle bireylerdeki farklılıklara daha saygılı bir gelecek oluşturulabilecektir (Kılıç, 2002). Çocuğun özgün doğasının kendisini açığa çıkarması sanatın tüm alanlarında yaratıcı çalışmalar ve etkinlikler ile mümkün olabilmektedir. Böylelikle çocuk, gelişim süreci devam ederken kendindeki *ünik* değerleri geliştirebilecek ve üzerinde yaşadığı dünyaya keşfettiği yetenekleriyle daha anlamlı bir gelecek inşa edebilecektir. Çocuklardaki sosyal gelişimin sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi için erken dönemden itibaren alacağı genel eğitimi yanında sanata dair edineceği birikimler ve eğitimler yaşamında önemli bir temel oluşturacaktır (San, 2017).

Picasso’ya göre: “Her çocuk bir sanatçıdır. Asıl sorun çocuğun büyüüp gelişmesi sürecinde bir sanatçı olarak nasıl korunabileceğidir” (Artut, Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, 2013).

Jolongo’ya göre: her çocuğun doğasında bulunan *yaratıcı düşünc*eyi geliştirmek için bir fırsatı olmalıdır, bu bir haktır. Çocuklar için kendilerini gerçekleştirebilecekleri, yaratıcı düşüncelerini uygulayabilecekleri, sosyal bir beceri sergileme ortamında bulunması gerekmektedir. Yaratıcılık, bireylerin çocukluk ve sonraki gelişim dönemlerinde karşılaştıkları obje, olay ve kavramlara dair sorularının olması bununla birlikte iç ve dış dünya arasında köprü kurarak özgün anlamlandırmalar yapabilmeleri ile gelişmektedir. Her insanda bulunan yaratıcı düşüncenin hangi düzeyde ve derecede bulunacağı, nasıl ortaya çıkabildiği, devamlılığı ve gelişim süreci bireyin içinde bulunduğu sosyal koşullara ve bireyler arasındaki farklılıklar açısından değişkenlik göstermektedir. Rouquette ve arkadaşları, çocuklardaki yaratıcılık düzeylerine yaptıkları araştırmalarında cinsiyetin “*resim çizme*” yetisi üzerinde kayda değer bir uygulama farklılığının olmadığını ifade etmişlerdir (Artut, 2013). Çocuğun

dünyasında sanatsal uğraşlar ile geçirilen vaktin yetişkinlerden daha farklı bir algıda olduğu söylenebilmektedir. Doğuştan getirilen yaratıcı güdü ile birlikte bilişsel ve duygusal gelişim sürecinin etkisi sanatsal algı üzerinde etki yapabilmektedir. Gelişim kuramcılarında olan Jerome Bruner, çocukların üç yaş ve devamında hayal gücü ağırlıklı çalışmalar yaptıklarını ifade etmektedir. Çocuk bu hayal gücü ile birlikte yaratıcı düşünceyi aktif ve bütünleşik kullandığında kendini ifade edeceği sınırsız ve özgür bir platform keşfetmiş olmaktadır. Bu platformdaki kullanılan araçlar; kalem, kağıt, kil, boya, fırça gibi enstrümanlar artistik zihnin dışavurumuna yardımcı olmaktadır. Bruner, sekiz yaş ile birlikte çocuğun kendi dünyasını nesnel şekilde aktarabildiğini, bu dönemde seçilen sanatsal meslek seçiminde net fikirlerin oluştuğunu ve zihinsel semboller ile birlikte düşüncelerindekini gerçek ile örtüştürebilecek yeteneğin geliştirildiğini belirtmektedir (Canel, 2011).

Tablo 1 Hurwitz ve Day'e göre: Artistik Zekanın Temel Bileşenleri¹

ARTİSTİK ZEKANIN GENEL BİLEŞENLERİ		
Bilişsel Karakterler	Artistik Karakterler	Yaratıcı Karakterler
Yakınsak Düşünce (Convergent Thinking)	Yakınsak ve Iraksak Düşünce (Convergent and Divergent Thinking)	Iraksak Düşünce (Divergent Thinking)
- Sözel kolaylık - Soyut muhakeme becerileri - Sentezleme yeteneği	- Duyarlılık geliştirme - İmaj oluşturma - Görsel akıcılık - Düşüncelerin akışı - Algısal farkındalık - Bellek ile ilgili, uzamsal ilişkilerle ilgili beceriler	- Problem çözme becerileri - İmgelem - Özgünlük - Risk alma - Seçicilik - Esneklik

Gardner, “*Düşünüş Biçimi*” (1983) isimli kitabında farklı zeka türleri üzerinde durarak insan zekası hakkında tek bir yön bulunmadığını ifade etmiştir. Yaratıcılık ise bir zeka türü olarak ele alınmaktadır. Gardner’a göre yaratıcılık, beyindeki birbirinden farklı işlemlerin gerçekleştiği “çok yönlü zeka” unsuru olarak tanımlanmaktadır (Artut, 2013). Torrance (1968), yaratıcılık üzerine yaptığı çalışmalarında yaratıcılığı “*artistik, mekanik ve teorik bilgiler ile fiiller*” olarak tanımlamıştır (Yamak, 2020). Zeka üzerine yapılan son dönemlerdeki

¹ (Artut, 2013, s. 198)

araştırmalar sonucu “*sanatsal zeka kuramı*”, zeka ile yaratıcılık arasında bulunduğu varsayılan ayrıklığı gidermek için öneriler geliştirmiştir. *İraksal düşünme* ile hareket eden yaratıcı zeka, sadece sanat ağırlıklı bir yaratım alanı ile gelişim gösterebilmektedir. Guilford, yaratıcı yeteneği ölçmek için iraksak düşüncede şu karakteristikleri bulmaktadır:

- Akılcılık
- Esneklik
- Özgünlük
- Sorunlara karşı duyarlılık
- Ayırıştırıcı ve birleştirmeci yetiler
- Yeniden tanımla ve düzenleme
- Değerlendirme (Kırıçoğlu, 2019, s. 158).

İraksak düşünme, yakınsak, olağan ve konvansiyonel düşünme stillerinden farklı olarak keşfe dayalı, belirlenmiş herhangi bir düzen içeren yoldan değil de özgün yeni yollar deneyimleyerek çözüme gitmeye yönelik zihin etkinliğidir. Guilford’un bahsettiği karakteristiklerden olan *değerlendirme* kısmında “*sanatsal yaratıcılık*” aktif hale gelen ve gelişen en önemli unsurdur (Kırıçoğlu, 2019). Betty Edward, insan beynindeki sağ ve sol kürenin artistik, yaratıcı ve analitik açıdan karakteristik yapılarını incelemiştir.

Tablo 2 Edward’a göre (1979): *Beyin Yapısının Artistik ve Analitik Özellikleri*²

Sol Lob	Sağ Lob
<i>Sözel</i> : Kelimeler ile tanımlama ve betimlemenin kullanımı gerçekleşir.	<i>Sözel Olmayan</i> : Nesnelerdeki algılama biçimi sadelik içerir.
<i>Analiz</i> : Somut varlıkların bütününe algılanması kısımlar veya parçalar halinde gerçekleşir.	<i>Sentez</i> : Tümevarım ile bir zihinsel algı vardır.
<i>Sembolik</i> : Formların sembolik bir şekilde ele alınması gerçekleşir.	<i>Somut</i> : Bulunduğu duruma göre nesnelerin arasındaki bağı anlama.
<i>Soyut</i> : İpuçları ile nesnelerdeki bütünü ifade edilmesi, betimleme gerçekleşir.	<i>Analojik</i> : Benzerliklerin fark edilmesi, mecazi anlamların kavranması gerçekleşir.

² (Artut, 2013, s. 204)

<i>Anlık Durum:</i> Sıralama, numaralandırma.	<i>Anlık Olmayan Durum:</i> Zaman kavramı içerisinde olmadan gelişen durum.
<i>Sayısal:</i> Rakamların kullanımı ile hesap yapabilmek.	<i>Uzaysal (Uzam):</i> Bütünsel bir alandan parçalardaki durum ve konumları anlayabilmek.
<i>Mantıksal:</i> Mantıksal bir yola çıkıştan ilerleyen ve şekil alan çizimler. Örneğin: Bir matematik teoremi veya düzeyi iyi saptanmış bir tartışma.	<i>Sezgisel:</i> Nesnelerdeki parçaların farklı açılardan görülebilmesi, zihindeki geçişler ile yorumlanabilmesi.
<i>Doğrusallık:</i> Düşüncelerin belirli bir sıra ile yol alması, ardıllık ile sonuca ulaşma.	<i>Holistik:</i> Nesneleri tümel algılayabilme, bütünün içindeki detayları anlayabilme becerisi.
<i>Akılcılık:</i> Gerçeklerin ve nedenlerin baz alınması ile çizimler oluşturma.	<i>Akılcı Olmayan:</i> Gerçekçi bir zemini bulunmadan sonuca varma.
<i>Akıcılık:</i> Çizim sonuçlarında gerçekleri ve nedenleri esas alır.	<i>Akılcı Olmayan:</i> Bir sonuç ya da gerçeklik temeli olmayan, neden gösterilmeden (gönüllü olarak) kararları ve sonuçları ertelemek.

Carl Sagan’a göre beyindeki iki yarımkürenin çalışma prensibi birlikte hareket etmektir. Sağ yarımkürenin seçmiş olduğu formların sol yarımküredeki değerlendirilmesinin ardından gerçeklik ile ilgisi anlaşılabilir. Yeni fikirler ve yaratıcılık anlamındaki kavrayabilme yetisi için keşfetme eyleminin aktif olması gerekmektedir. Yaşamdaki karşılaşılan farklı durumlar için iki yarımkürede de katılım ve etkililik önem taşımaktadır (Artut, 2013, s. 204).

Analitik düşünce, bilimin ve tekniğin ağırlıklı olduğu alanlarda *yaratıcı düşünce* bazında ele alınabilmektedir. Ancak sanat alanındaki *yaratıcı düşünce* kavramında sanatçının entelektüel gelişiminin yansımaları, mecazlı bir algının aktarımı çocukluktan yetişkinliğe kadar geçen süreçte yaşanan tecrübelerin bir zihin yapısı oluşturduğu söylenebilmektedir (Artut, 2013). Çocuklardaki imgeleme, hayali oyun ve hayali arkadaşlar, animizm gibi kavramların sıkça ve gelişmiş olarak bulunmasının nedeni beynin sağ lobunun yoğun olarak kullanılmasıdır. Büyüme sürecindeki evreler sonrası yetişkinlik döneminde iki lobun gelişimi tamamlanmış olmaktadır (Kutluer, 2015). Rudolf Arnheim’a göre insan beynindeki bilmek ve bilgiyi kavramak gibi zihinsel fonksiyonları “*çocuk sanatı*” ifade etmektedir. Çünkü zihindeki

bu etkileşimler ile çocuk dış dünyada bağlantı kurarken duygu nitelikli algıdan kaynaklı rasyonel fikirlerini deneyimlenerek gerçekleştirilmesi *sanatsal zekayı* işaret etmektedir (Artut, 2013).

Çocuk resimlerinde estetik bir yan bulan ve sanat eğitimi konusunda öncü isimlerden Franz Cizek, çocuklardaki sanatsal ifade şeklini özgünlük, doğallık ve doğrudanlık olarak ifade etmektedir. Cizek'in *çocuk sanatını* Kırıçoğlu (2002), "içtenlik ve kendiliğindenlik" olarak tanımlamaktadır.

"Açık bir şekilde söylemek gerekirse, Genç Sanat Sınıfı'nın amacı sanatçı üretmek değildir. Genç Sanat Sınıfı'ndaki her çocuğun, sonraki hayatlarında neyi seçerlerse seçsinler, yaratıcı faaliyetlerde bulunma şansı olmuştur. Çocuk bu yaratıcı melekeyi gelecekteki hayatının her alanında kullanabilir. Günümüzde bütün mesleklerde sadece taklitçi veya robot olmayan, yaratıcı insanlara ihtiyaç var" (Dilmaç, 2015, s. 213).

Cizek'in ifade ettiği *Genç Sanat Sınıfı (Juvenile Art Class)*, 5 ile 14 yaş aralığındaki yaklaşık 50 çocuk ile uygulamalı ve resmi prosedürden uzak bir sanat eğitimi içermektedir. Çocukların kendi çizgilerini ifade ettikleri bu sanat eğitiminde Cizek, yalnızca okulda alınan eğitim sürecinde değil çocuğun tüm hayatında önemli yer edinmesini istediği estetik kaygı amacını taşımaktadır. Yaşadığı dönem içinde yeni olarak adlandırılacak bu sanat eğitimi sistemi devam eden süreçlerde birçok sanat eğitimcisine ilham vererek çocuk sanatının ve resminin geleceğine pozitif anlamda şekil vermiş olmaktadır (Dilmaç, 2015).

Sanatsal ortam çocuk gelişiminde, çocuktaki doğal eğilimlerin açığa çıktığı ve kendi özgürlüğünü güvenilir olarak yaşadığı bir deneyim alanıdır. Eğitim kademelerinin tümünde bu eğilim tarzının rahatça uygulanabildiği bir çizgi bulunmalıdır. Sanat etkinlikleri ile eğitimin birlikte ele alınması çocuğun toplumla empati kurarak çözümler üretebilen bir birey olması yolunda önemli bir basamak sağlayacaktır. Ayaydın'a göre, resim ile ilgili uğraşılarda bulunmak çocuğun gelişimi için önemlidir. Kendini ifade gücünün gelişmesi, ruhsal yönden rahatlama yaşaması, hayal gücü ile yaratıcılığını sergileyebilmesi bu gelişim detaylarından birkaçı olmaktadır (Ayaydın, 2011).

2.4. Sanat Eğitimi

20. yüzyıl ile birlikte sanat eğitimi kavramı, en geniş ve içeriksel anlamda bütün sanat alanlarını ve türlerini kapsamaktadır. Sanat eğitimi, yalnızca okul bazlı değil sosyal ve interaktif alanları da içine alan yaratıcılığın ön planda olduğu bir tanımı ifade etmektedir. Okuldaki uygulama tanımlarında ise daha çok “*plastik sanatlar*” alanında verilmekte olan eğitimi kapsar ve bununla birlikte bir yetişkin eğitiminden çok “*yetişmekte olan*” bireylerin aldıkları eğitim sürecinde ele alınmaktadır (San, 2010).

Sanata dair bilgi ve tecrübe, eğitim ve öğretim ile kazanılmaktadır. Kurumsal bir yapıda belirli bir planlama doğrultusunda verilen sanat eğitimi toplumda nitelikli bir kültür edinimi ve sanatla entegre bir yaşantı oluşturmaktadır. Ancak sanat eğitimi yalnızca okulda alınan eğitim ile sınırlı olmamaktadır. Okul dışı olan kültürel çevre dolaylı olarak bireyde bir sanat bilgisi kazanımı oluşturmaktadır. Bununla birlikte toplumun kültürel ve sanatsal gelişimi okul sürecinde elde edilen bilgilerle devamlılık kazanabilmektedir. Günümüzde okul izlencelerindeki karşılığı “*Görsel Sanatlar Eğitimi*” olan *sanat eğitimi* kavramı, insan ve sanat arasındaki ilişkiyi, düşünüş biçimlerini, ürün ortaya çıkarma sürecini, anlamlı bir amaca yönelik edinilen bilgileri ve süreklilik ile birlikte geliştirilen bir öğretimi de içermektedir (Kırıçoğlu, 2009).

Kırıçoğlu’na göre, okul öncesi dahil olmak üzere yüksek öğrenimi de içine alan süreçler aralığında bulunan kuramsal ve uygulama bazındaki çalışmaların resim, mimari, heykel, grafik ve diğer görsel sanatlara dair tüm alanların eğitimine *sanat eğitimi* veya *görsel sanatlar eğitimi* denilmektedir (Buyurgan & Buyurgan, 2018).

Sanat ile ilgili etkinliklerin katılımcısı olmak, sanata ilgi duymak, sanatı anlamlı bulmak toplumdaki her birey için bir gereksinim olabilmektedir. Formel bir sanat eğitimi alınmasa bile sanatsal dışavurum bir şekilde kendini açığa çıkaracak ve insan doğası neticesinde farklı alanlarda hayat bulabilecektir. Sanat eğitiminin, genel eğitim sürecinde büyük bir önem taşıması ile birlikte kendine özgü birtakım yasaları ve ilkeleri de bulunmaktadır.

Tablo 3 Sanatın Eğitimsel Yönünün Sınıflandırılması³

³ (Artut, 2013, s. 106)

Görsel	Görmenin Önemi	Tasarlama Yetisi
Plastik	Algı ve Dokunma	Dizayn Etme
Duyuşsal	Seslerin Fark Edilmesi	Kulak Eğitimi
Ritmik	Drama ve Dans	Ritmik Beceriler, Hareket
Bilişsel	Düşünce ve Konuşma	Kelime Dağarcığının Gelişimi
İş	Algıda Üç Boyutluluk	El Becerilerinin Gelişimi

Sanat eğitimi, bireydeki ruhsal ve bedensel eğitim ile birlikte estetik anlayışı, düşünceleri, yaşamdaki bakış açısı gibi özellikleri geliştirmesi bakımından önem taşımaktadır. Yetenek ve yaratıcılık kavramlarının da belli bir seviyeye ulaşması açısından bir sanatsal görüşün kazandırılması amaçlanmaktadır. Çağdaş sanat eğitiminin gerekliliği her birey için bulunmaktadır. Buradaki amaç beceride ustalık kazandırmak değil bireylerdeki doğal olarak bulunan yaratıcılık temasını estetik kaygı ve düşünceleriyle birlikte yaşantısına uygulamasını sağlamaktır. Böylelikle daha rafine ve seçkin bir anlayış, sanata ve değerlerine saygı duyan, sanatı destekleyen bir toplumun önü açılmış olmaktadır (Artut, 2013)

Sanat eğitiminde bulunması gereken nitelikler şu şekilde belirtilmektedir:

- Sanatsal bir farkındalık içeren ve sanata önem veren bir eğitim anlayışı,
- Modern bir müfredatın (öğretimin) yapılandırılması,
- Eğitimcinin taşıdığı sanatsal nitelik ve değerler,
- Ders saatlerindeki yeterlilik,
- Araç-gereç ve donanım açısından yeterlik (Buyurgan & Buyurgan, 2018, s. 4).

Sanat eğitiminin önemi ise şu şekilde ifade edilmektedir:

- Sanat eğitimi yetenekleri geliştirir
- Sanat eğitimi bir ifade ve iletişim aracıdır
- Sanat eğitimi hayal gücünü geliştirir
- Sanat eğitimi özgüveni güçlendirir
- Sanat eğitimi etik değerleri korur
- Sanat eğitimi özgün düşünmeyi sağlar
- Sanat eğitimi daha iyi görmeye yönlendirir
- Sanat eğitimi ruh sağlığını korur
- Sanat eğitimi özgür düşünmeye yönlendirir

- Sanat eğitimi maddi ve manevi katkı sağlar (Şahan, Süzen, Çapar, & Geçen, 2013, s. 2-3).

Gençaydın'a göre (1990) sanat eğitimi insan hayatındaki genel eğitim çerçevesi içinde önemli bir konumda bulunmaktadır. Sanat eğitimi en bilindik anlamıyla “*yetenekli bireylerin*” eğitimini kapsayan bir *lüks* değildir ve bununla birlikte toplumdaki her birey için gerekli olacak *kişilik eğitimini* içermektedir. Sadece sanatçı yetiştirme odağı ile hareket etmeyen, bireyin sanat yoluyla eğitimini ve estetik algısını geliştiren bir anlayış benimsemektedir. S. Kemal Yetkin, sanat eğitimini bir açıdan ahlakın eğitimi olarak görmektedir. Kişiliğin ahlak açısından pozitif anlamda gelişimi için sanat eğitimi bireyin hayatındaki bireysel ve evrensel bazda dünya algısını desteklemektedir (Buyurgan & Buyurgan, 2018).

Herbert Read, “*Sanat Yoluyla Eğitim*” adlı kitabında eğitimbilimsel bir yol izlemediğini, temel amacının sanatın pedagojik yönden değerini vurgulamak istemektedir. Sanat için veya sanata dair belirli bir alanın değil, tümel ve birleştirici bir eğitimin ifadesini belirten Read, estetik eğitim kavramını işaret etmektedir. Bu eğitimin amacı insan aklının ve yargılama tutumunun özünde gelişen duyuların eğitimini önemsemektedir. Read için eğitim dizgesinin yeniden ele alınması gerekmektedir. Sadece günümüzdeki eğitimin değil yüzyıllardır süregelen bir durumun sonucu üzerine reformun gerektiğini ifade etmektedir. Platon, Read’ın kuramının çıkış noktası olmaktadır. Read’e göre, Schiller haricinde Platon etkisinde kalan veya benzer fikirler üreten düşünürler uygulama anlamında nelerin yapılabileceği hakkında tanımlar ortaya koymamaktadır. Read, *eğitimde sanatı temel alarak* bir tez oluşturmaktadır ve sanat kadar, insanın ruhuna iyinin ve güzelin aşılması için daha verimli bir kavram bulunamamaktadır demektedir. Sanat, çocuğun ve sanatçının içten gelen bir yansımasıdır. Tüm sanat yapıtlarında sanatçının kişiliği ve o kişiliğin özgün yapısı kendini ifade etmektedir ve bununla birlikte bilinçdışı bir algının yansıması görülmektedir. Bu sebeple sanat eğitimbiliminde tamamen özgür bir dışavurumu olumsuz etkileyecek etmenleri saf dışı etmek gerekmektedir. Sanat eğitiminin gerçek ve asıl amacı bireydeki kişiliğin uyumlu bir gelişim göstermesidir ve böylelikle toplum yapılarında bir uyum sağlanmaktadır (San, 2010).

Sanat eğitimi programlarındaki bir kısım uygulama *yetenekli* bireyler için oluşturulabilmektedir. Yetenek konusunda bir keşif ve geliştirme niteliği sıklıkla temel amaç gibi görülebilmektedir. Ancak, alınan sanat eğitiminde anlamlılık özelliği bulunabilmesi için her birey ya da öğrencinin kendi potansiyel ve kapasiteleri ölçüsünde bir eğitim alabilmeleri gerekmektedir. Bu sebeple yalnızca *yetenekli öğrenci* bazında değil ileriki yaşantısında belki uygulamasa dahi resim, heykel bilgilerini de öğrenmesi beklenen her öğrenciye uygun ve en

genel anlamda sanatsal bir algı kazandırabilmek için gerekli sanat eğitimi programları oluşturulması beklenmektedir. “Etkili bir sanat eğitiminin başarısı ulaşabildiği öğrenci sayısı ile ölçülür” (Kırıçoğlu, 2019, s. 112).

Goodman’a göre “Eğer öğrencilere simgesel anlamda, nitelikli biçimler yaratmayı ve o biçimleri okumayı öğretemezsek, onlar görsel anlamda cahil kalacaklardır” (s. 14). Sanat, yalnızca salt bir yetenek ile değerlendirilmesinden çok akıl ile bağlantılı bir yaratıma yönelik ele alınmaktadır. Sanatın kendine ait bilişsel bir tutumu ve yine kendine özel bir simgesel anlatımı bulunmaktadır. Birey bu bilişsel tutum ile simgeleri okumakta bununla birlikte kavramları anlamlandırmaktadır ve bu kabiliyet sanat eğitimi, öğretimi ile kazanılabilmektedir (Kırıçoğlu, 2009).

Çağdaş eğitim içeriğinde sanat eğitiminin yer alması büyük bir önem taşımaktadır. Estetik ve sanatsal beğeni yönünün gelişmesi sanat eğitimi yolu ile mümkün olabilmektedir. Modern yaşamda bu gelişen beğenin kazanılması ile entelektüel bir yapıyı edinen birey, kültürel, toplumsal, tarihsel ve eğitimsel açıdan işlevli bir eğitime sahip olmaktadır.

Kültür ve sanat ile oluşturulacak nitelikli bir eğitim programı kişisel gelişime yönelik önemli bir değer, sanat eğitimi ise eğitime ulaşma imkanı sınırlı bireyler dahil olmak üzere bütün öğrenenlerin insani ve evrensel hakkı konumundadır. Uluslararası bildirgelerde insan hakları ve çocuk haklarına dair temel, açık bir şekilde tanımlanmaktadır (*İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi*).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

“Madde 22: Her bireyin, (...) onuru ve kişiliğinin serbestçe gelişmesi için zorunlu olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların (...) gerçekleştirilmesine hakkı vardır”.

“Madde 26: Öğretim insan kişiliğinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla ana hürriyetlerine saygının kuvvetlenmesini hedef almalıdır. Öğretim bütün milletler, ırk ve din grupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletler’in barışın idamesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir”

“Madde 27: Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılma, güzel sanatları tatma, ilim sahasındaki ilerleyişe iştirak etme ve bundan faydalanma hakkına sahiptir”

Çocuk Hakları Sözleşmesi

“Madde 29: Taraf devletler, çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul eder: (a) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi (...)”

“Madde 31: Taraf devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanır ve özendirir. Çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik eder”

Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi

“Madde 15: Kültürel Yaşama Katılma Hakkı”

“1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, herkese aşağıdaki hakları tanırlar: a) Kültürel yaşama katılmak (...)”

“2. Bu hakkın tam olarak gerçekleştirilmesi için Sözleşmeye Taraf olan Devletler tarafından alınacak önlemler, bilimin ve kültürün korunması, gelişmesi ve yayılması için gerekli tedbirleri de içerir” (s. 123-124).

Bu uluslararası bildirgeler ve sözleşmelerde de görüldüğü gibi, kültür-sanat konusunda eşitlik içeren bir anlayış ile çocuk ve yetişkinlere yönelik tüm eğitim haklarının güvence altına alınması amaçlamaktadır. “Sanat eğitimi, birçok ülkede bu haklara dayanılarak müfredatın önemli ve zorunlu bir parçası hâline getirilmiştir” (s. 12).

“Uzun yıllara yayılan deneyimlerimize dayanarak biliyoruz ki sanat alanındaki temel bilgi ve yeteneklerden yoksun kalmış hiç kimse, tam anlamıyla öğrenim görmüş sayılmaz” (*Naea Ulusal Standartlar Raporu*), (s. 14).

Sanat eğitimi, nitelikli bir şekilde oluşturulduğunda ve uygulandığında öğrencilere, okul ve okul dışı hayatında farklı alanları birleştirebilme, yorumlayabilme gücü kazandırmaktadır. Bu kazanım yalnızca bilişsel değerde kalmayarak duygusal gelişimi de desteklemektedir. Karar verme bazında öğrencide güçlü, çok yönlü bir yargı ve fikir üretme eylemlerini oluşturmaktadır. Böylelikle öğrenciler öğrenme kavramının ve sanatın hayat ile bir bütün halinde işlediğini kavramaktadır. “Bu, sanat yoluyla öğrenmenin en anlamlı ve derinlikli yanıdır” (s. 16) (İksv, 2014).

2.5. Sanat Eğitiminin Kısa Tarihçesi Üzerine

Sanat eğitimi tarihi, toplumlar arası ve bireyler arası uygulamalarda değişkenlik göstermektedir. Yaşanılan dönemin gerektirdiği ölçüde yöntemler, teoriler ve pratikler geliştirilmesine ihtiyaç duymaktadır. Sosyolojik etkiler ve değişimler ile ortaya çıkan kuramlara, psikologlar, estetikçiler, eğitimciler, sanatçılar, tarihçiler, antropologlar gibi farklı disiplinlerden oluşan alanların uzmanları ile birlikte oluşturulan bir anlayış ile tarihsel süreçte sanat eğitime yön verilmiştir (Artut, 2013). Barok dönemin sonu itibarıyla, burjuvazi ön plana çıkarak dönemin kendi anlayışına göre eğitim tasarıları geliştirilmiştir. Klasik ve akademik bir tarzı olan bu dönemin sanat anlayışı, insanların *tüketici* veya *üretici* olarak sanat ile uğraşmasını eğitici bir etkinlik olarak görmektedir. Bahsi geçen dönemde “*sanat ve zanaat eğitimi*” kavramı, soylular ve zanaat üretimi ile geçimini sağlayan insanların *gereksinimlerini* karşılamaktadır. (1795 tarihinde yayımlanan) “*İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektuplar*” adlı eserinde Schiller (1759-1805), “*estetik eğitim*” kavramını kullanmıştır ve bu kavram dönem içerisinde ilk kez tartışılmaktadır. Estetik eğitimin karşılığı “uyumlu bir kişilik” veya “tam insan” tanımları olabilmektedir. 18. ve 19. yüzyıl dönemi başları çerçevesinde oluşan estetik eğitim anlayışı dönemindeki teknolojik gelişmeler ile birlikte insanın kendi doğasına yabancılaşmasına karşı etki etmektedir. Estetik eğitim ve sanat eğitimi, bu noktada “*dengeleyici*” unsur olarak görülmektedir. Çağın getirdiği ussal değişimlere karşı ve değişimlerle birlikte insan ruhunu sanat eğitimi ile dengede kalabileceği düşünülmektedir.

Batıdaki uygarlığın, sanat ve sanatın eğitimdeki yerine dair görüşleri Yunan kültüründen yola çıkılarak oluşturulmaktadır. Doğu kaynaklarında ise sanat eğitime yönelik dizgisel anlamda bir bilgi edinebilmek mümkün olamamaktadır. Tarihsel gelişim sürecinde toplumların yaşadığı dönemler, birçok farklı disiplinin etkisi ile birlikte gelişen siyasal etkileri de yönlendirmektedir. Bu etkilerin sonucu olarak sanat eğitimi ve eğitim politikaları da yaşanan koşulların yansıması ile değişiklik geçirmiştir. Sanat eğitimi yönünde, *sanat* oranı yüksek bir eğitim ve bu yön ile “*sanat için eğitim*” kavramı geliştirilmektedir. Bir diğer gelişen kavram ise “*sanat yoluyla eğitim*” olmaktadır. Bu kavram ise *eğitim* oranı yüksek bir anlayış ile ele alınmaktadır ve eğitsel amaç daha ön planda tutulmaktadır. Buradaki amaç, bireylerdeki kişilik ve ruhsal gelişime yansıyacak fayda olmaktadır. Bu iki görüşün özellikleri şu şekilde tanımlanabilmektedir:

Tablo 4 Sanat Eğitime Dair Görüşler⁴

Sanat Yoluyla Eğitim	Sanat İçin Eğitim
Dengeli, uyumlu bir kişilik gelişimi önemsenmektedir.	Potansiyel yeteneğin gelişimi önemsenmektedir.
Yaratıcılık ve özgür ifadenin gelişimi önemsenmektedir.	Görsel anlatımın gelişimi önemsenmektedir.
İnsan bilimine önem verilmektedir, bireyin özneliği dikkate alınmaktadır. Pratik ağırlıklı üretkenlik ön plandadır.	Doğrudan teknik bilginin aktarımı ön plandadır. Pratik ile birlikte bilginin işlenmesi önemlidir.
Duyular eğitimde yol göstericidir.	Bilişsel alanın önemi ön plandadır.
Erken dönem sanat anlayışları ve halk sanatlarına yönelinmektedir.	Yaşanılan dönemin sanat anlayışı ve biçimlerine ilgi gösterilmektedir.
Çağın kültürü hakkında eleştirel tutum ele alınmaktadır. Hümanizm ve romantizm etkisi görülmektedir.	Yaşanılan çağ ile bütünleşme ve içselleştirme ağırlıklıdır.
Birey öncelikli bir bakış açısından sonra dolaylı olarak toplumla bağlantı kurulmaktadır.	Topluma doğrudan bir yönelim vardır.
Us dışı bileşenler bulunmaktadır.	Ussal bileşenler bulunmaktadır.

Çağdaş sanat eğitiminin bugünkü anlayışa ulaşması ussal bir gelişimin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde sanat eğitimi almanın koşulu, sanatçı olmak veya olmak istemek anlamlarına gelmemektedir. Toplumdaki tüm bireylerin sanat alanlarını tanımasına ve genel kültür birikimlerine sanatın katkılarını da eklemelerine hiçbir tanım engel olmamaktadır. Duyu organlarımıza fazlaca hitap eden sanatın alanları, hali hazırda hayatlarımıza etki eden ve hayatın içinden temalar barındırmaktadır. İnsan doğasına ve ruhuna kattığı estetik görüş ile sanat eğitimi toplumdaki her bireye dokunmaktadır (San, 2019).

⁴ (San, 2019, s. 39)

2.6. Türkiye’de Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi kavramı, tarihsel süreçte incelendiğinde bilimsel araştırmalar yönünden çok eski kayıtlara ulaşamamaktadır. Dünya genelinde sanat eğitimindeki gelişmelere oranla Türkiye’de yaşanan önemli gelişmeler, yakın tarihi işaret etmektedir (Artut, 2013).

Tablo 5 Türkiye’de Sanat Eğitimi Zamandizini⁵

1773: İmparatorluk Deniz Mühendishanesi (Mühendishane-i Bahri-i Hümayun) açıldı.
1796: İmparatorluk Kara Mühendishanesi (Mühendishane-i Berri-i Hümayun) açıldı.
1793: Batılı yöntem ve teknikler ile ilk kez Mühendishane-i Berri-i Hümayunda resim dersleri verildi.
1834: Teknik konuların işlendiği resim eğitimi dersleri askeri okullarda verildi. Mekteb-i Fünun-i Harbiye (Kara Harp Okulu) açıldı.
1848: Darülmualimin-i Rüşdi açıldı. Öğretmen okulu ilk kez açıldı. Bu okul ileriki yıllarda Müdür Satı Bey ve öğretmen Baltacıoğlu’nun dönemi ile birlikte sanat eğitimi adına çok değerli gelişmeler gösterdi.
1861: Tanzimat dönemi padişahlarından II. Mahmut ve Abdülaziz ile birlikte Batılı anlamda resim sanatı Türkiye’de gelişim gösterdi.
1883: Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayi-i Nefise Mektebi) kuruldu. İlk müdürü olan Osman Hamdi Bey ile akademik sanat eğitiminin temelleri atıldı. Bu okulun mezunları Avrupa’da resim eğitimleri aldı ve bazıları bu okulda öğretmenlik görevinde bulundu.
1915: Resim eğitimi alması için İsmail Hakkı Baltacıoğlu Almanya’ya gönderildi. Döndüğünde resim-iş eğitim müfredatının temelini oluşturdu.
1924: John Dewey, Türkiye’ye geldi. Atatürk’ün isteği ile birlikte “Türk Eğitim Sistemi-Türk Maarifi” raporunu sundu.
1926: Sanat eğitimcisi Stichler’in, resim dersi programlarının geliştirilmesi için Türkiye’ye getirildi.
1926: Gazi Terbiye Enstitüsü açıldı.
1932: Gazi Terbiye Enstitüsünde Resim-İş Eğitimi Bölümü açıldı.
1940: Köy Enstitülerinin kurulması. Sanat ve resim derslerinin büyük bir yer aldı (iş eğitimi dersi).
1949: Ortaokuldaki ders programları için İş Bilgisi ve Yazı dersleri eklendi.
1952: Lise ders programlarına seçmeli olarak iki saatlik resim ve müzik derslerinin eklendi.
1954: İngiliz sanat tarihçisi Sir Herbert Read’in, İstanbul’da yapılan Milletlerarası Sanat Kritikleri Kongresi’ne katıldı.
1956: Lise müfredatında iki saatlik yabancı dil, resim ve müzik gibi dersler eklendi.
1962: Resim-İş seminerleri öğretmen okullarında düzenlendi.

⁵ (Artut, 2013, s. 127)

1973: İki yıllık Eğitim Enstitüleri, sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere açıldı. Üç saatlik Resim-Yazı ve İş dersleri müfredatın bir döneminde yer aldı.

1978: Zorunlu ders olarak Sanat Eğitimi lise müfredatına eklendi.

1982: 2547 sayılı YÖK yasası ile üç yıllık Eğitim Enstitüleri fakülte olarak eğitim verdi. Resim Bölümü yeni bir düzenleme ile dört yıllık lisans programı yapıldı.

1983: YÖK yasasının 2547 sayılı 5 (1) ve 67. Maddesi gereğince üniversitelere güzel sanatlar dersleri seçmeli ders olarak eklendi.

1990: Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri açıldı.

1992: “Resim-İş Dersi Öğretimi” programı MEB. TTK. Başkanlığının 25.07.1991 tarih ve 3786 sayılı onayı ile geliştirildi ve yürürlüğe konuldu.

1997: 1994-1997 yılları aralığında Eğitim Fakülteleri yeniden düzenlendi. Güzel Sanatlar Eğitimi ve İlköğretim bölümleri için kaynak materyal kitap hazırlandı ve uygulamaya konuldu.

1997: 10.03.1998 tarihinde MEB. TTK. Başkanlığı, liseler için Resim Öğretimine yönelik programlarda yeniliğe gitti.

Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemleri için sanat eğitimi hakkında yapılacak genel bir görüş olarak, Batılı anlamda kurulan askeri ve sivil birçok eğitim kurumunda resim çizim eğitimi derslerinin yer aldığı söylenebilmektedir. II. Meşrutiyet başlangıcı olarak ve bununla birlikte açılan *Darülmuallimin* ve idadilerde ilk olarak uygulamaların yapıldığı görülmektedir. 1910 tarihinde *İsmail Hakkı Baltacıoğlu*’nun Avrupa’ya “*resim-iş ve elişleri*” konusunda eğitim için gönderildiğinde geliştirdiği sanat eğitimi anlayışını, 1329 (1913) tarihinde Mekatib-i Sultaniye’deki “*İlk Sınıf Ders Programı*”nda uygulamaktadır. Bu anlayış 1960 tarihine kadar devam ederek günümüz görsel sanatlar eğitiminin ana hatlarını oluşturmaktadır. Mekatib-i Sultaniye’nin İptidai (İlköğretim, 1.-5. sınıflar) programında eliş ve resim dersi 3 ders saatidir (ilk sene 7-8 yaşları için haftada 1 ders saati) ve bazı bölümleri şu şekildedir:

- Hayali resim: Öğretmenin belirlediği bir konu üzerinden hikaye, masal resimleri,
- Tabiattan resim: Canlı ve cansız varlıkların resimleri,
- Tedrisi resim: Geometri, tarih, ahlak gibi farklı alanlara dair konu resimleri,
- Serbest resim: Öğrencinin istediği ve okul dışında gerçekleştirilen bir resim,
- Sınai resim: Makine resimleri, bina planları gibi çizimler.

Cumhuriyet dönemine baktığımızda ise, özellikle Atatürk’ün olduğu yıllarda diğer tüm alanlarda olduğu gibi sanat eğitiminde de çağdaş gelişmeler ile paralel bir çizgi görülmektedir. Kurulan birinci hükümetin idealist bakış açısı ve dönemim Milli Eğitim Bakanı

Mustafa Necati ile birlikte bulunan ekibin üst düzey çalışmaları sonucu dünyadaki ünlü eğitimcilerin hazırladığı ve sunduğu raporlar eğitim sisteminde büyük bir ilerleme olarak kaydedilmektedir. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin anlayışı ve felsefesiyle düzenlenen kurslar, seminerler ile resim-iş öğretmenlerinin yetiştirilmesi hızlandırılmaktadır. 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünde açılan Resim-İş Bölümü ile eğitim kurumsallaşmakta ve mezunlar ülkedeki sanat eğitimini yaygınlaştırmaktadır. Yetiştirilen idealist ve genç öğretmenler ile onların mezun ettikleri öğrencilerin birçoğu görsel sanatlar alanında önemli başarılar göstermekte, daha sonra kurulan Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Resim-İş Eğitimi bölümlerinin temel kadrolarını oluşturmaktadırlar (Özsoy, 2015).

2.7. Batıda Sanat Eğitimi

Sanatın, tarih sürecinde insan yaşamındaki yerinin ve eğitiminin öneminden bahsederken Antik çağ ile ilişkilendirilerek kurulan düşünceler ve yeniliklerden yola çıkılabilmektedir. Aklın, ideal dünyadaki birçok değerle yol alabilmesinin sanat ile mümkün olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceler ile birlikte Antik çağdan daha sonraki yılları ifade eden “*Aydınlanma*” dönemi, sanatın bireylerin eğitim hayatlarında önemli bir yer tutmasını içermektedir (Kırıçoğlu, 2019).

18. yüzyılın ortalarında sanat eğitimi ile ilgili ilk önemli gelişmeler yaşanmakta ve son dönemleri ile endüstriyel resim ön plana çıkmaktadır. İngiltere ve Almanya’da gelişen bu yaratıcı resim eğitimi, Birleşmiş Milletlerde zorunlu bir görsel sanatlar dersi olarak ilk kez yer almaktadır. Daha sonraki dönemlerde bilim insanları, sanat eğitimcileri ve psikoloji alanı uzmanları ile birlikte ilk ciddi araştırmaların yapıldığı 1960’lı yıllarda sanat eğitimi adına önemli bilgilerin kaydedildiği görülmektedir (Artut, 2013)

Graig Roland, (1989) “*Art Encounters*” isimli kitabında sanat eğitimi üzerine ele aldığı tarihsel süreci şu şekilde ele almaktadır:

Tablo 6 Batıda Sanat Eğitimi Zamandizini⁶

1840: Horace Mann, çocukların el ve göz koordinasyonlarını geliştirici çizim kitabını yayınladı.

1870: ABD. Massachussets Eyaletindeki devlet okulları için zorunlu olan endüstriyel çizim eğitimi için yasa çıkarıldı. Walter Smith, örnekler ve karton plakalardan oluşan ve çocuklar için hazırlanmış bir el kitabı yayınladı.

⁶ (Artut, 2013)

- 1887:** Corroda Ricci, çocuk çizimlerine dair çalışmasını İtalya'daki "Çocuk ve Sanat" dergisinde yayınladı.
- 1890:** Devlet okullarındaki "Picture Study Movement" uygulaması ile çocuklar genellikle dini ve ahlaki temalı sanat eserlerini izledi.
- 1900:** Arthur W. Dow'un (1899) "Kompozisyon" (Composition) isimli ders kitabı sanat eğitiminde temel bir nitelik kazandı.
- 1908:** İlk periyodik dergi olan (Kind und Kunst-Child an Art) "Çocuk ve Sanat" yayınlandı.
- 1911:** Amerika'da sanat eğitimine dair bir makale ilk kez bir eğitim ansiklopedisinde yayınlandı.
- 1920:** Çocuklardaki "özgür anlatım"a Franz Cizek dikkat çekti ve Freud, sanatı terapik bir aktivite olarak ele aldı.
- 1930:** Deneyim Olarak Sanat" (Art as Experience) isimli kitabını oluşturan John Dewey, bu kitabını 1934 yılında yayınladı.
- 1940:** Viktor Lowenfeld (1947), (Creative and Mental Growth) "Yaratıcı ve Zihinsel Gelişme" isimli bir kitap yayınladı.
- 1950:** Sanat eğitiminin sanatsal amaçlarından uzak ve daha çok boş vakitlerin değerlendirildiği bir aktivite olarak görülmesi üzerine 1959 tarihinde ABD'de bu bakış açısının zararları ile ilgili "içeriğin öğretilmesi" baz alınarak bir konferans düzenlendi.
- 1951:** İngiltere'de, Sir Herbert Read'in öncülük ettiği "Uluslararası Sanat Eğitimi Derneği" kuruldu.
- 1959:** "Çocuklar İçin Sanat Eğitimi" (Teaching Art to Children) isimli çalışmasını B. Jefferson yayınladı.
- 1960:** "Sanat Eğitime Geçiş" isimli bir makalesinde Manuel Barkan (1962), çocuklara bütüncül eğitim anlayışı ile verilen eğitimin sanatın "çocuk uğraşısı" gibi algılanmasına neden olduğunu ifade etti. Sanatın, sanat ile ilgili bir kariyer ile öğrenilebileceği görüşlerinde bulundu.
- 1970:** Formal eğitimde alternatif başlıklarla sanat eğitimi programları sanat eğitimcileri tarafından oluşturuldu. Örneğin: "Sanat Terapisi, Okulda Sanatçılar, Yetenekliler İçin Sanat" gibi belirtilebilir.
- 1980:** Pestalozzi, Frobel, Rousseau gibi düşünürlerin eğitime katkıları ile birlikte Stanley Hall, Amerika'da "Çocuk Hareketi" (Child Study Movement) nin başlamasında öncülük etti.
- 1984:** "Disiplin Temelli Sanat Eğitimi" kavramını Dwaine Greer, sanat eğitimiyle ilgili yazdığı bir makalesinde ele aldı.
- 1990:** Ulusal Sanat Eğitimi Konsorsiyumu tarafından Amerika'da sanat öğretiminin gelişmesi için yeni bir müfredat oluşturuldu.
-

2.8. Çizim Eğitimi Kitapları Üzerine

“Nasıl çizilir?” sorusu resim eğitimine yeni başlayan birçok insan için önemli bir yer tutmaktadır. Çizim konusunda başlangıç seviyesinde olan genç sanatçılara yönelik, basitten karmaşığa olarak ilerleyecekleri bu yolda ilerlemeleri için birçok çizer ve sanatçı, sanat eğitimcisi hazırladıkları çizim eğitimi kitaplarında temel geometriyi ve aşamalarla çizim tekniklerini uygulamaktadır.

“Bilmeniz gereken dört temel form vardır: küp, koni, silindir ve küre. Bu formların her biri, karmaşık bir çizime veya resme başlamak için mükemmel bir rehber olabilir” (Foster, 2005, s. 10).

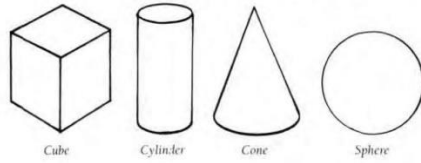
Nesnelerin temel formlarının görülmesi için geometrik algının geliştirilmesi ve bunun kolay bir şekilde kavranabilmesi için adım adım bir ilerleme ile çizilebilmesi gerekmektedir. Çizim eğitimi kitaplarının çizerleri bu noktada, öğrenciler için nereden başlaması gerektiği, hangi malzemeleri kullanabilecekleri bilgilerini vermekte ve aşamalar sırasında yol gösteren ipuçları ile genel anlamda eğitimi kolaylaştırmaktadır.

“Ayrıntıları çizmek eğlencelidir, ancak profesyonel sanatçılar genellikle önce bir temel oluşturmak için daha büyük, basit şekillerle başlar. Bunları bir kez yerleştirdikten sonra ayrıntıları eklerler ve eğlence devam eder” (Hart, 1957, s. 24).

2.8.1. Çizim Eğitimi Kitaplarında Temel Geometrik Şekillerin Kullanımı

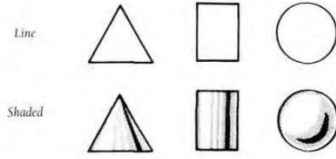
BASIC FORMS

There are four basic forms you should know: the cube, the cone, the cylinder, and the sphere. Each of these forms can be an excellent guide for beginning a complex drawing or painting. Below are some examples of these forms in simple use.

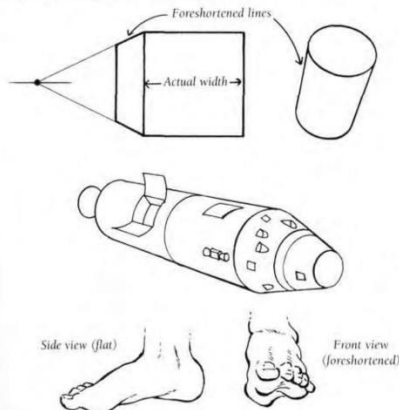
CREATING DEPTH WITH SHADING

To create the illusion of depth when the shapes are viewed straight on, shading must be added. Shading creates different values and gives the illusion of depth and form. The examples below show a cone, a cylinder, and a sphere in both the line stage and with shading for depth.

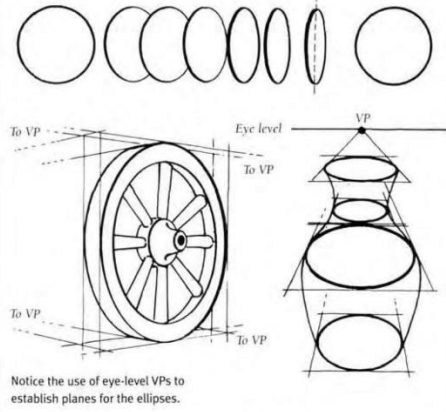
FORESHORTENING

As defined in Webster's dictionary, to *foreshorten* is "to represent the lines (of an object) as shorter than they actually are in order to give the illusion of proper relative size, in accordance with the principles of perspective." Here are a few examples of foreshortening to practice.

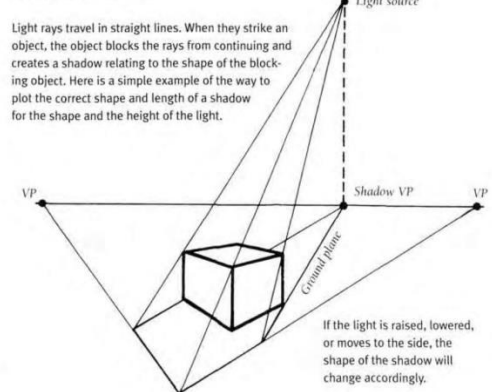
ELLIPSES

An *ellipse* is a circle viewed at an angle. Looking across the face of a circle, it is foreshortened, and we see an ellipse. The axis of the ellipse is constant, and it is represented as a straight centerline through the longest part of the ellipse. The height is constant to the height of the circle. Here is the sequence we might see in a spinning coin.

CAST SHADOWS

When there is only one light source (such as the sun), all shadows in the picture are cast by that single source. All shadows read from the same vanishing point. This point is placed directly under the light source, whether on the horizon line or more forward in the picture. The shadows follow the plane on which the object is sitting. Shadows also follow the contour of the plane on which they are cast.

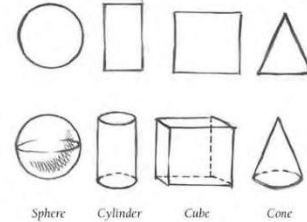

Şekil 1. "The Art of Basic Drawing" (Foster, 2005, s. 9)

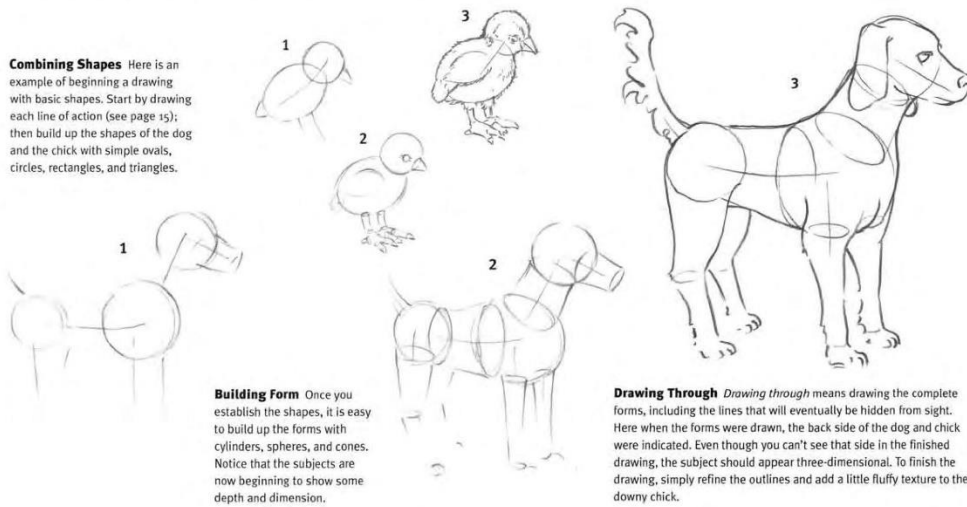
BEGINNING WITH BASIC SHAPES

Anyone can draw just about anything by simply breaking down the subject into the few basic shapes: circles, rectangles, squares, and triangles. By drawing an outline around the basic shapes of your subject, you've drawn its shape. But your subject also has depth and dimension, or *form*. As you learned on pages 9–10, the corresponding forms of the basic shapes are spheres, cylinders, cubes, and cones. For example, a ball and a grapefruit are spheres, a jar and a tree trunk are cylinders, a box and a building are cubes, and a pine tree and a funnel are cones. That's all there is to the first step of every drawing: sketching the shapes and developing the forms. After that, it's essentially just connecting and refining the lines and adding details.

Creating Forms Here are diagrams showing how to draw the forms of the four basic shapes. The ellipses show the backs of the circle, cylinder, and cone, and the cube is drawn by connecting two squares with parallel lines. (How to shade these forms is shown on page 10.)

Combining Shapes Here is an example of beginning a drawing with basic shapes. Start by drawing each line of action (see page 15); then build up the shapes of the dog and the chick with simple ovals, circles, rectangles, and triangles.

Building Form Once you establish the shapes, it is easy to build up the forms with cylinders, spheres, and cones. Notice that the subjects are now beginning to show some depth and dimension.

Drawing Through Drawing through means drawing the complete forms, including the lines that will eventually be hidden from sight. Here when the forms were drawn, the back side of the dog and chick were indicated. Even though you can't see that side in the finished drawing, the subject should appear three-dimensional. To finish the drawing, simply refine the outlines and add a little fluffy texture to the downy chick.

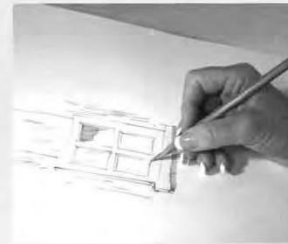
HOLDING YOUR DRAWING PENCIL

Basic Underhand The basic underhand position allows your arm and wrist to move freely, which results in fresh and lively sketches. Drawing in this position makes it easy to use both the point and the side of the lead by simply changing your hand and arm angle.

Underhand Variation Holding the pencil at its end lets you make very light strokes, both long and short. It also gives you a delicate control of lights, darks, and textures. Place a protective "slip sheet" under your hand when you use this position so you don't smudge your drawing.

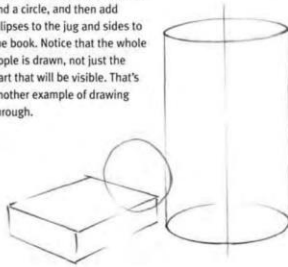
Writing The writing position is the most common one, and it gives you the most control for fine detail and precise lines. Be careful not to press too hard on the point, or you'll make indentations in the paper. And remember not to grip the pencil too tightly, as your hand may get cramped.

Şekil 2. "The Art of Basic Drawing" (Foster, 2005, s. 18)

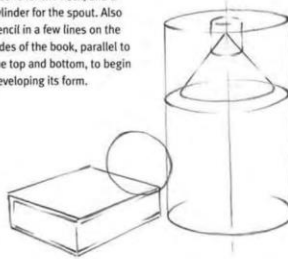
SEEING THE SHAPES AND FORMS

Now train your eye and hand by practicing drawing objects around you. Set up a simple still life—like the one on page 11 or the arrangement below—and look for the basic shapes in each object. Try drawing from photographs, or copy the drawings on this page. Don't be afraid to tackle a complex subject; once you've reduced it to simple shapes, you can draw anything!

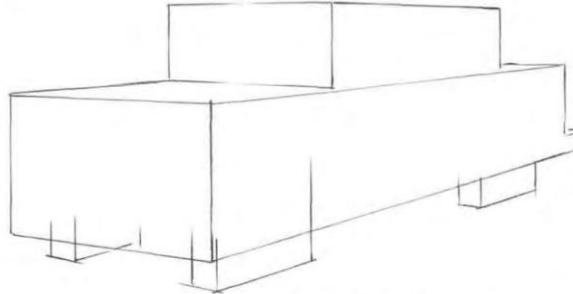
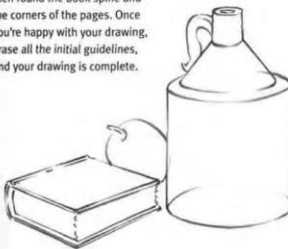
STEP ONE Begin with squares and a circle, and then add ellipses to the jug and sides to the book. Notice that the whole apple is drawn, not just the part that will be visible. That's another example of drawing through.

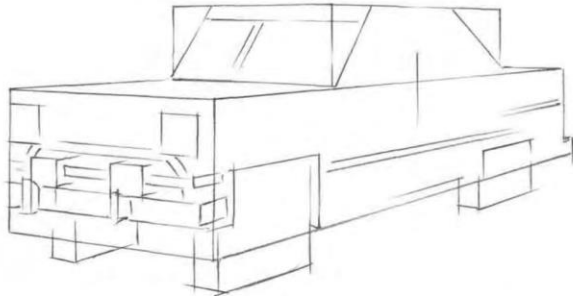
STEP TWO Next add an ellipse for the body of the jug, a cone for the neck, and a cylinder for the spout. Also pencil in a few lines on the sides of the book, parallel to the top and bottom, to begin developing its form.

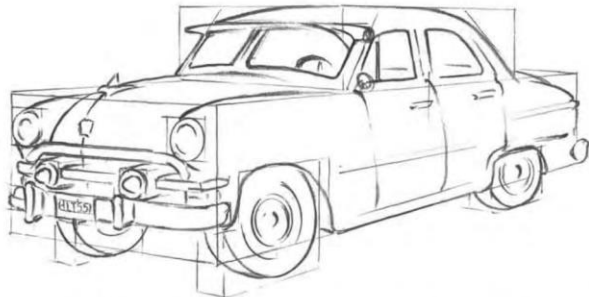
STEP THREE Finally refine the outlines of the jug and apple, and then round the book spine and the corners of the pages. Once you're happy with your drawing, erase all the initial guidelines, and your drawing is complete.

STEP ONE Even a complex form such as this '51 Ford is easy to draw if you begin with the most basic shapes you see. At this stage, ignore all the details and draw only squares and rectangles. These are only guidelines, which you can erase when your drawing is finished, so draw lightly and don't worry about making perfectly clean corners.

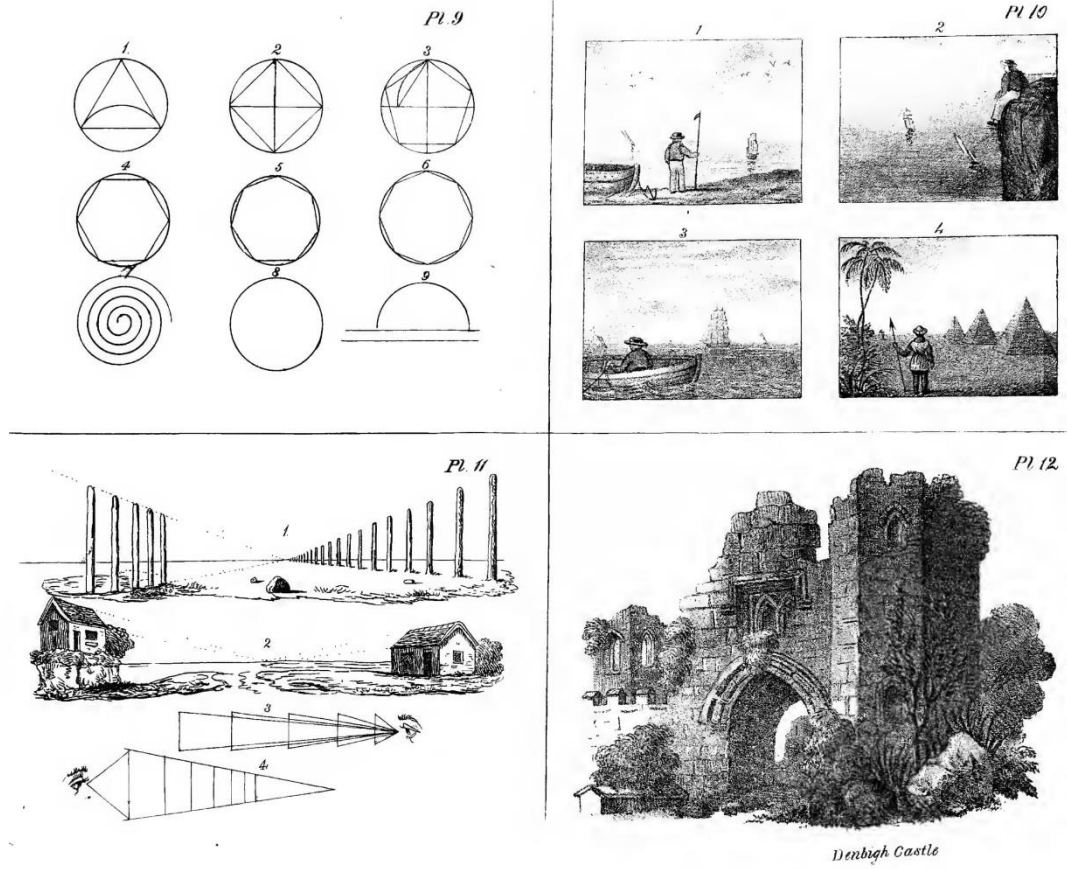

STEP TWO Using those basic shapes as a guide, start adding more squares and rectangles for the headlights, bumper, and grille. Start to develop the form of the windshield with angled lines, and then sketch in a few straight lines to place the door handle and the side detail.

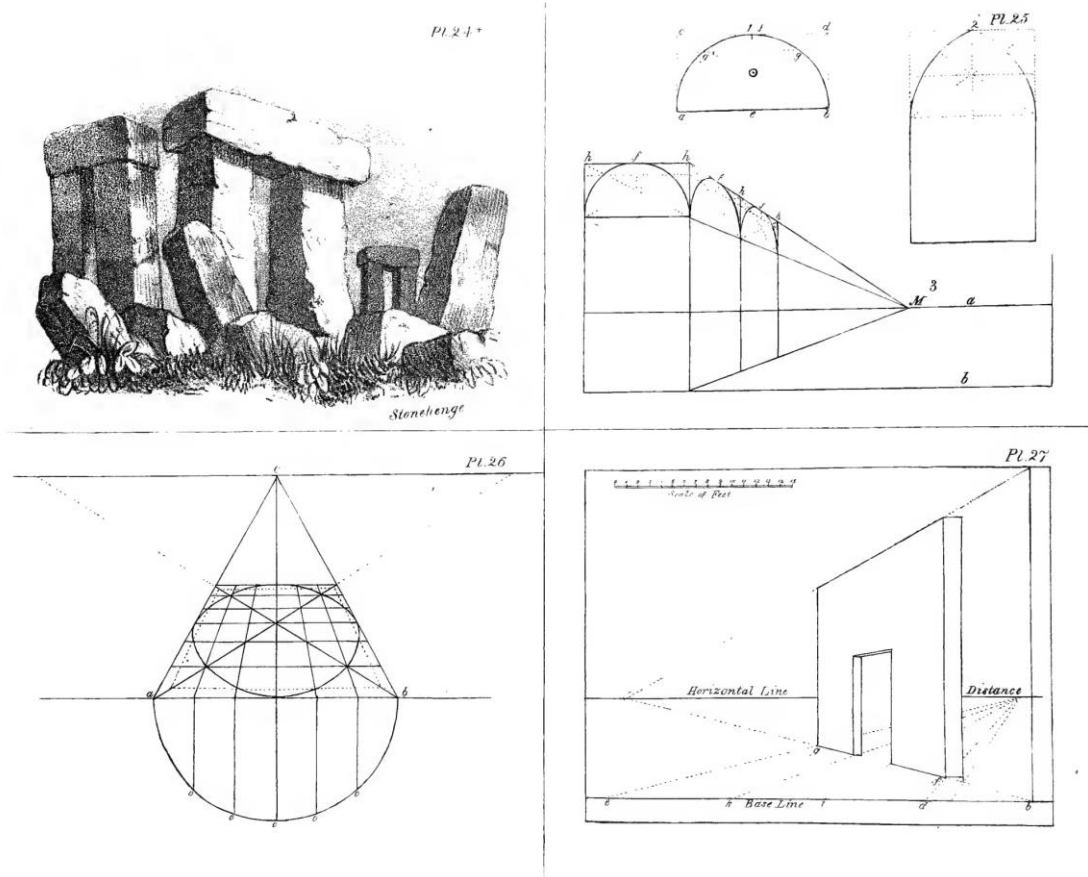

STEP THREE Once you have all the major shapes and forms established, begin rounding the lines and refining the details to conform to the car's design. Your guidelines are still in place here, but as a final step, you can clean up the drawing by erasing the extraneous lines.

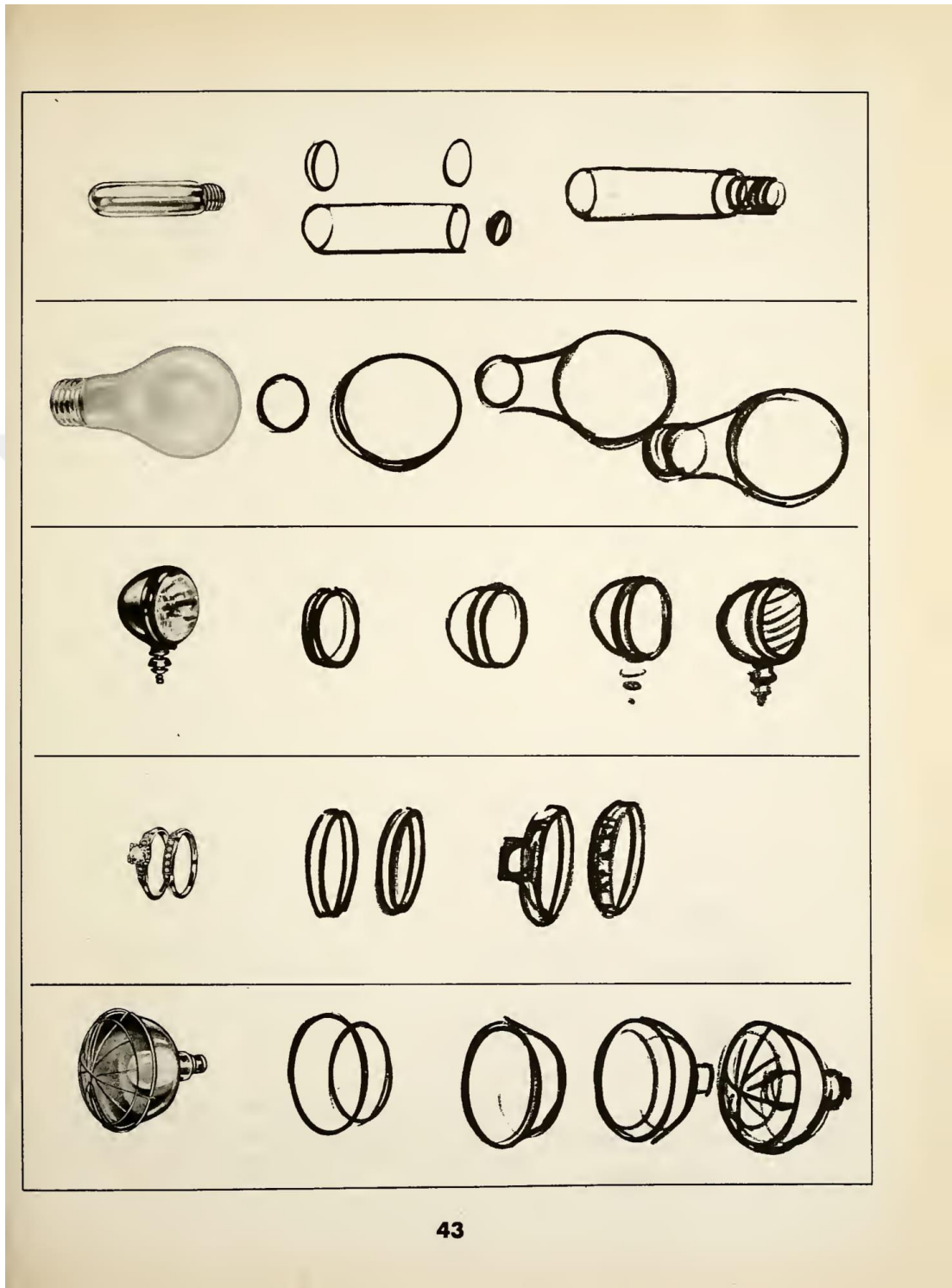
Şekil 3. "The Art of Basic Drawing" (Foster, 2005, s. 19)

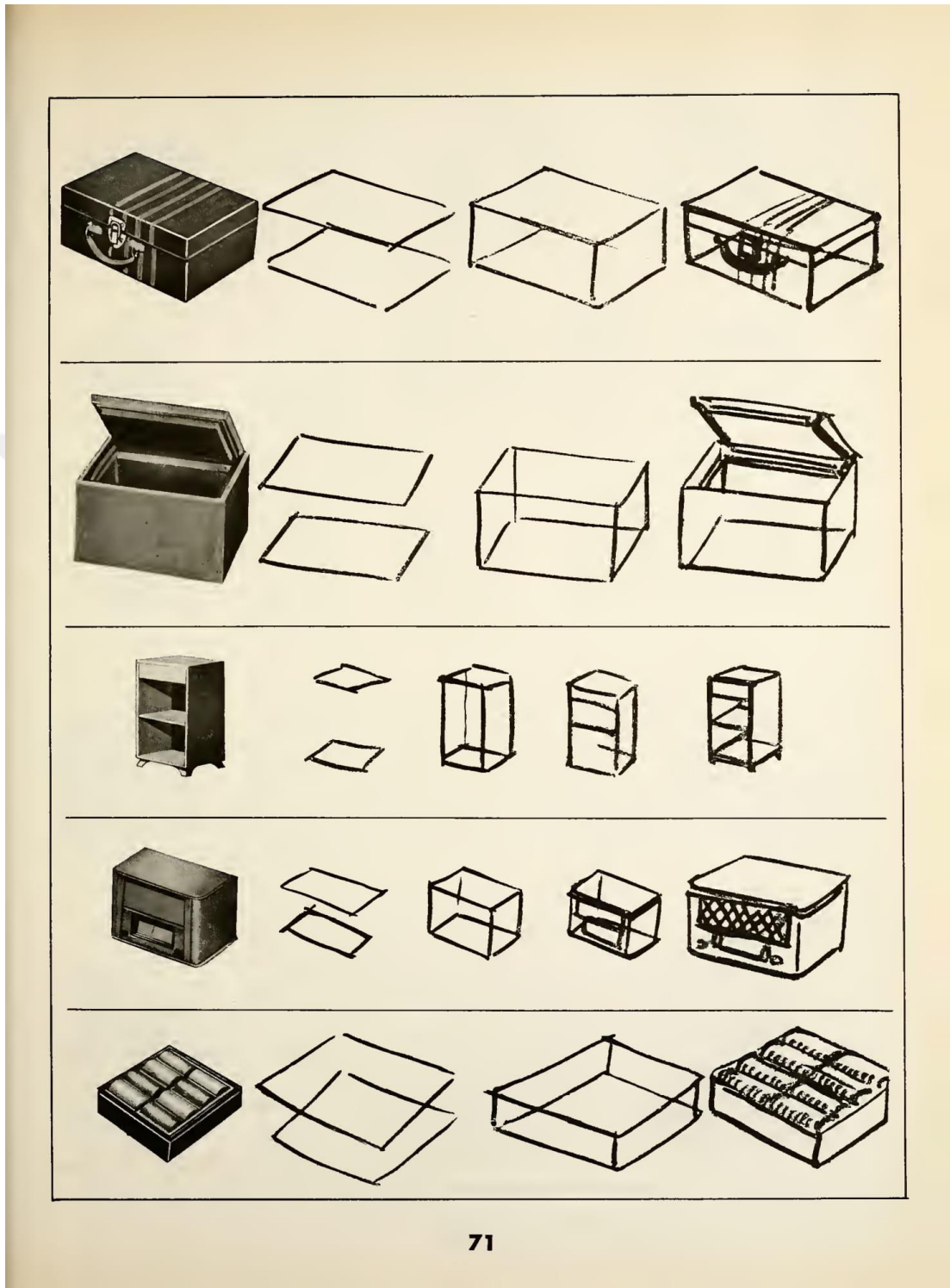
Şekil 4. "The Oxford Drawing Book" (Whittock, 1852, s. 40)

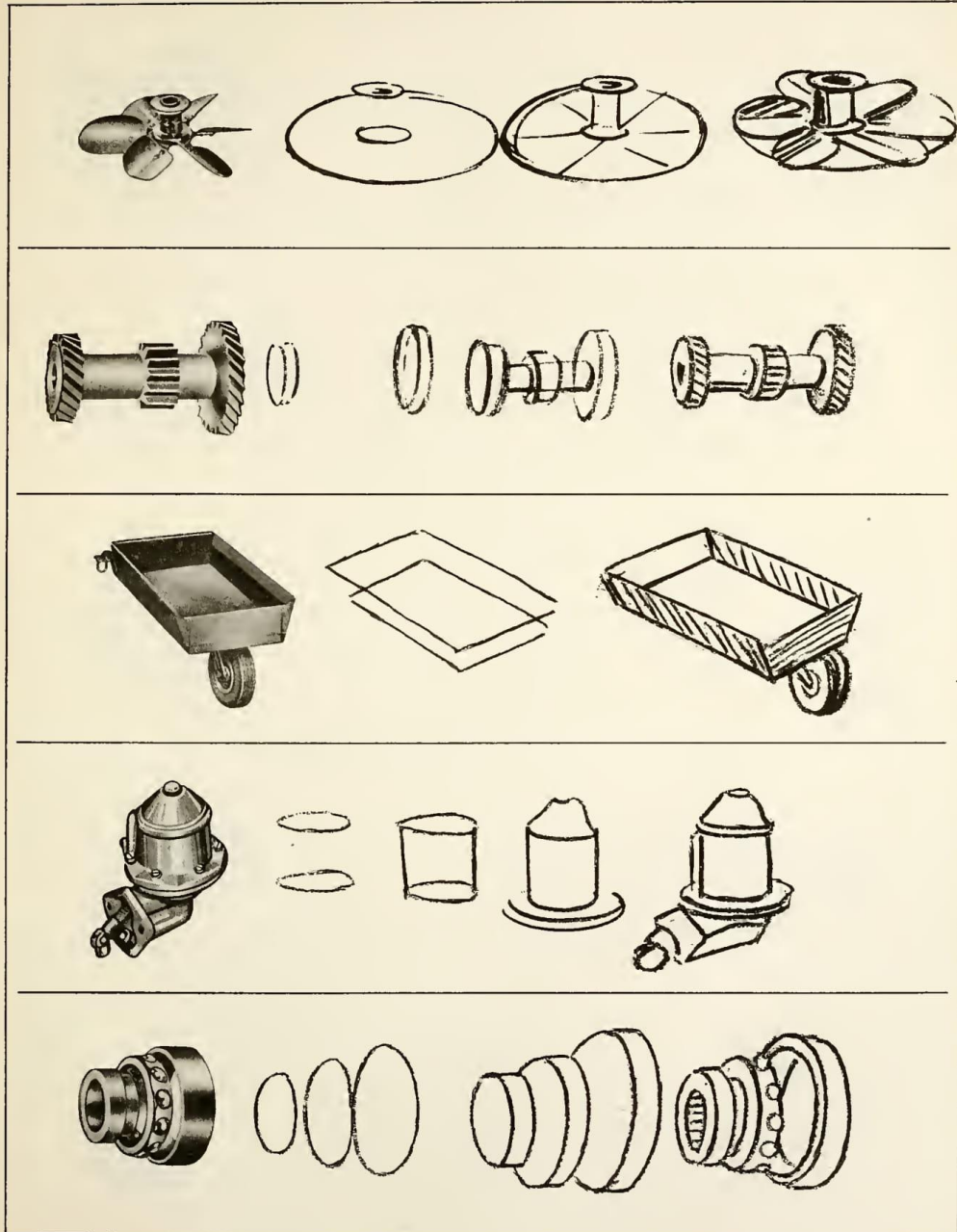
Şekil 5. "The Oxford Drawing Book" (Whittock, 1852, s. 68)

Şekil 6. "Conversational Drawing" (Freedman, 1949, s. 43)

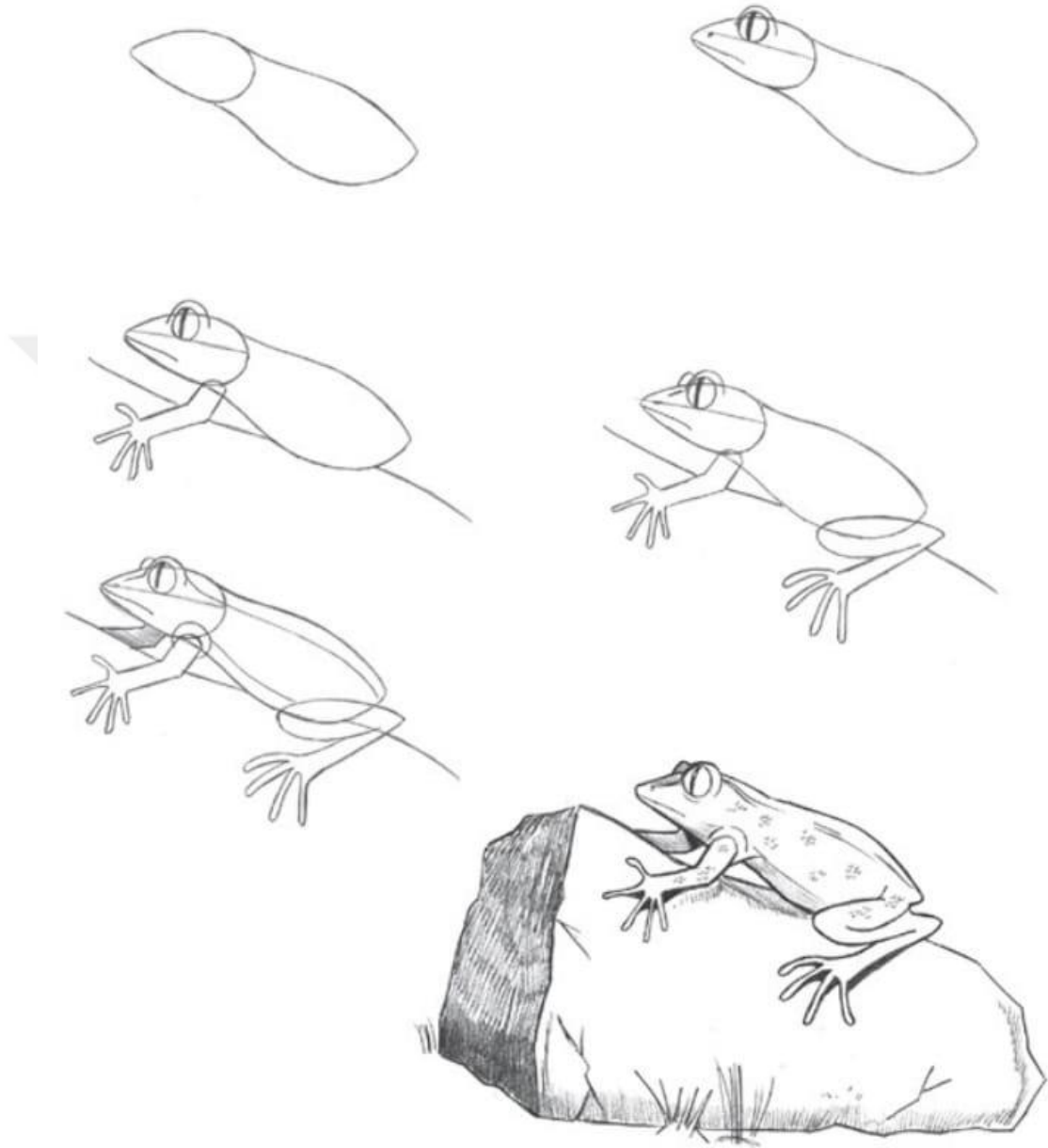

Şekil 7. "Conversational Drawing" (Freedman, 1949, s. 71)

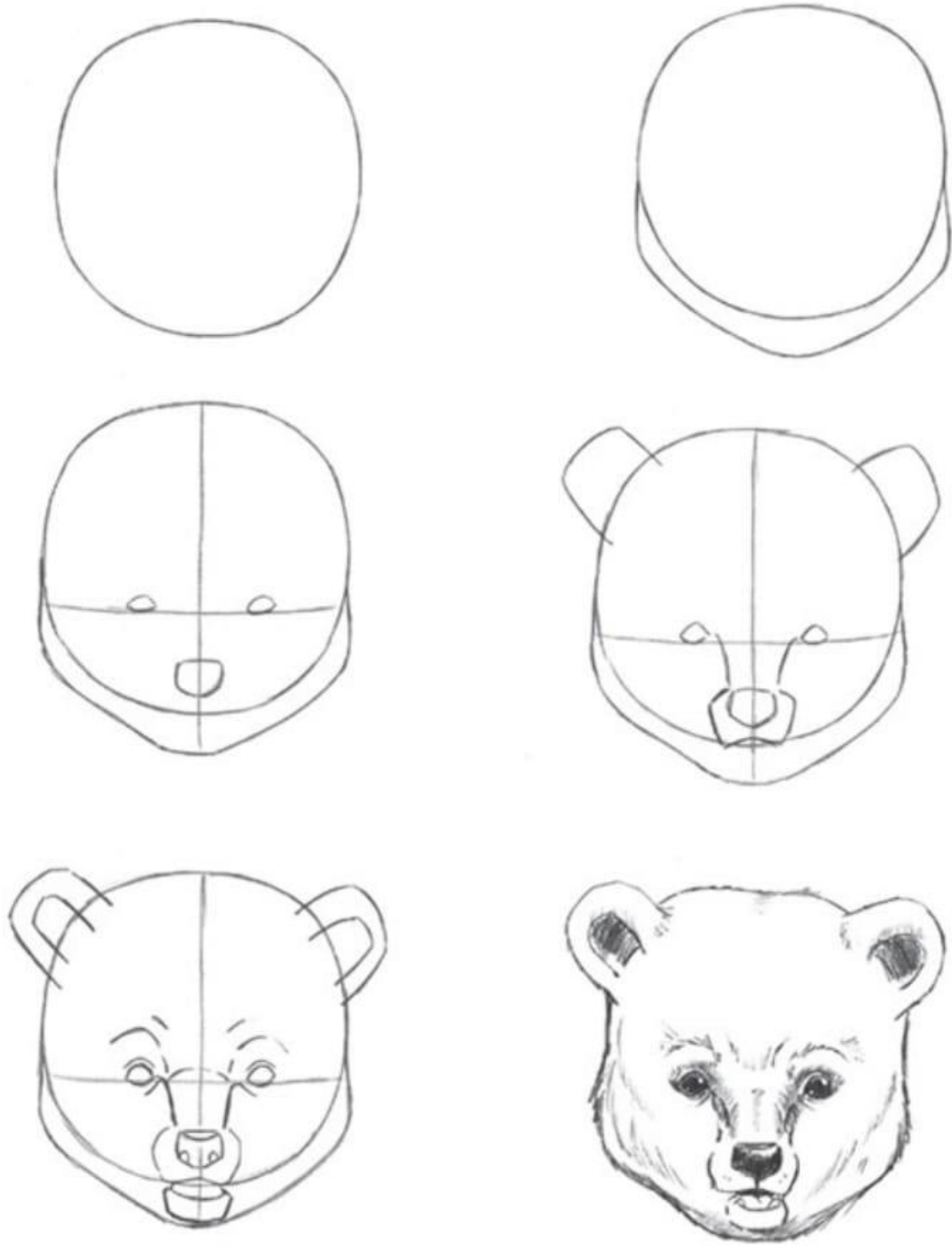

Şekil 8. "Conversational Drawing" (Freedman, 1949, s. 137)

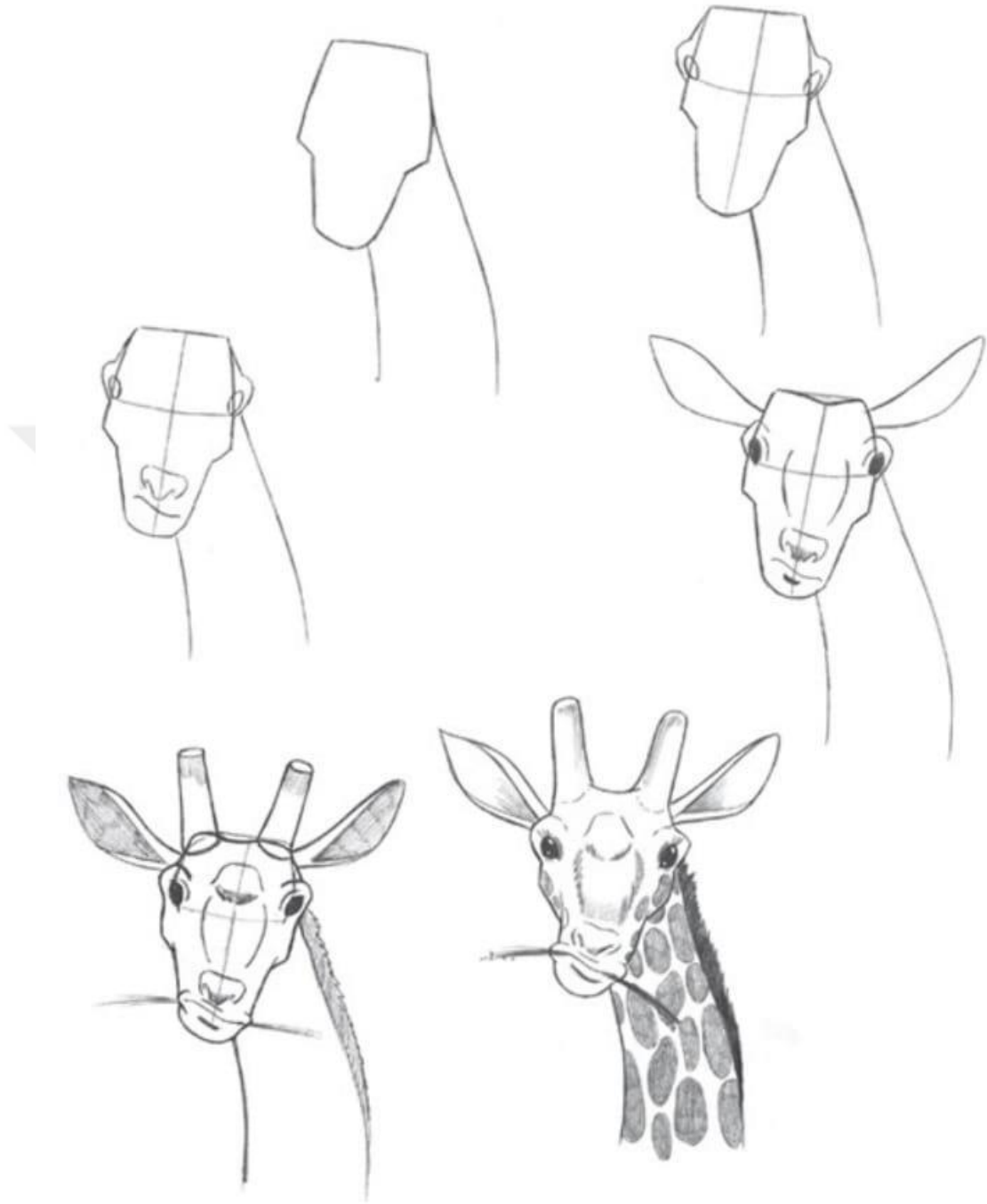
2.8.2. İlköğretim Düzeyi Çizim Eğitimi Kitaplarında Aşamalı Çizim Teknikleri

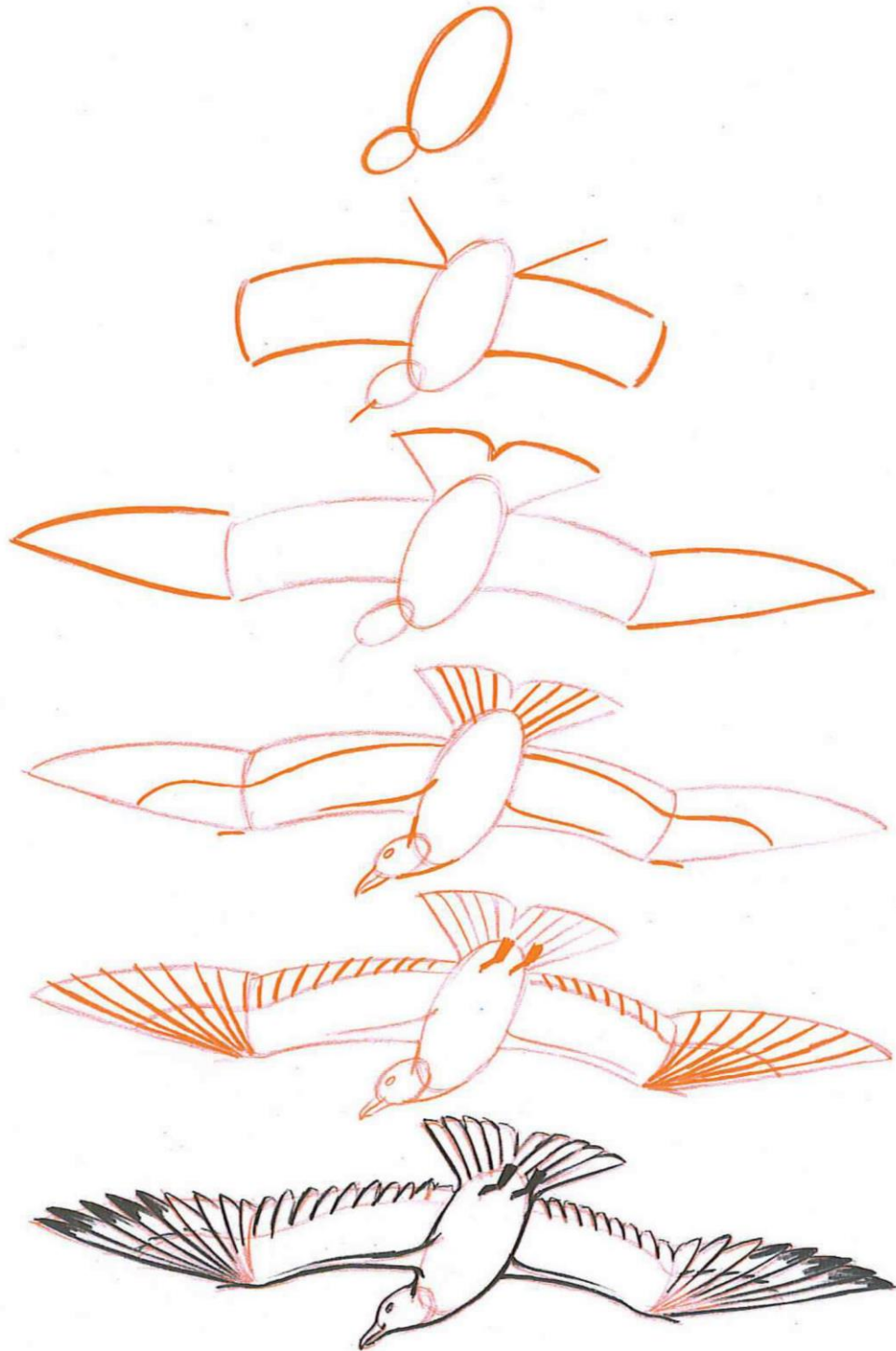
Şekil 9. "Young Artists Draw Animals" (Hart, 1957, s. 129)

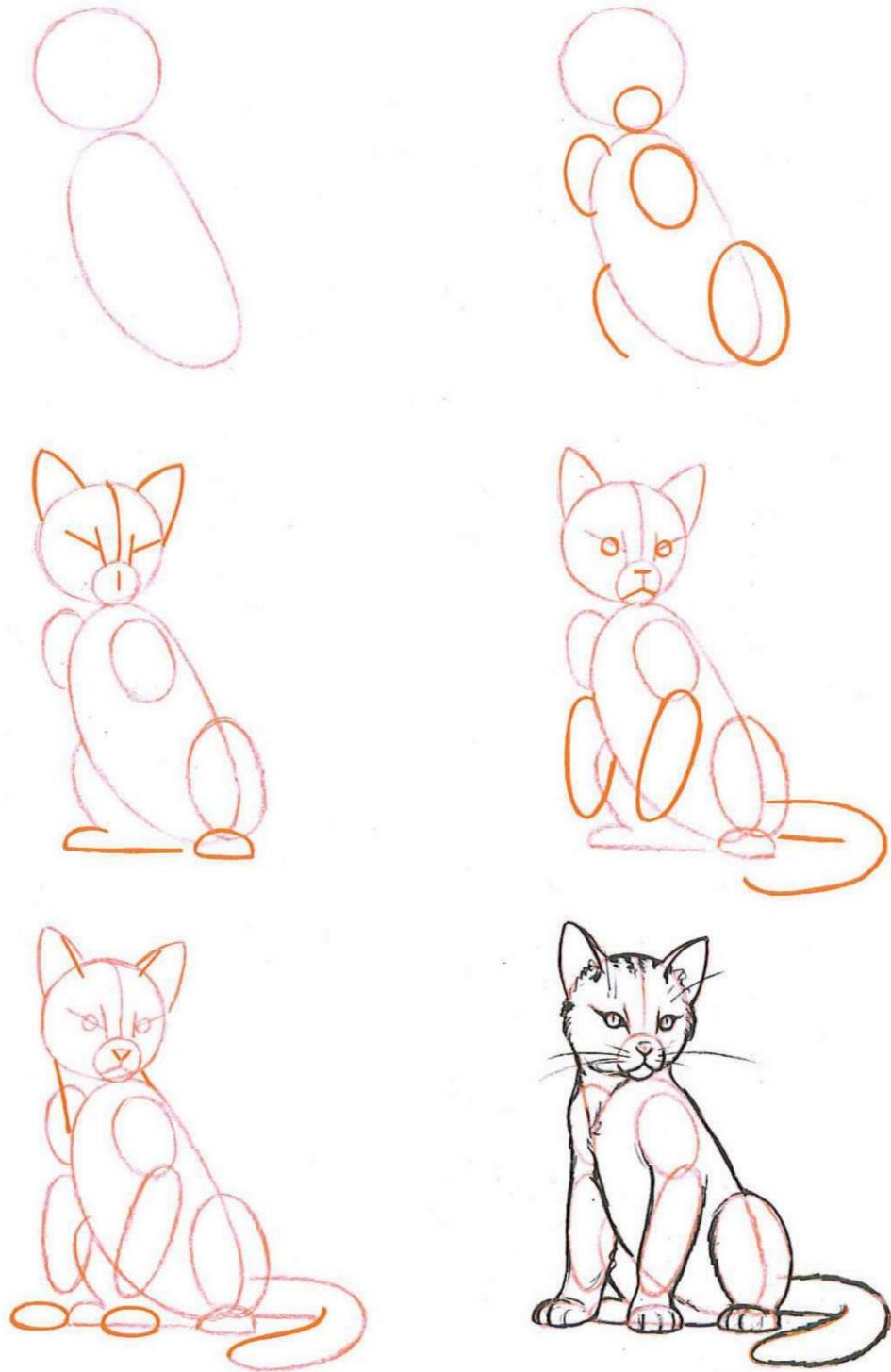
Şekil 10. "Young Artists Draw Animals" (Hart, 1957, s. 165)

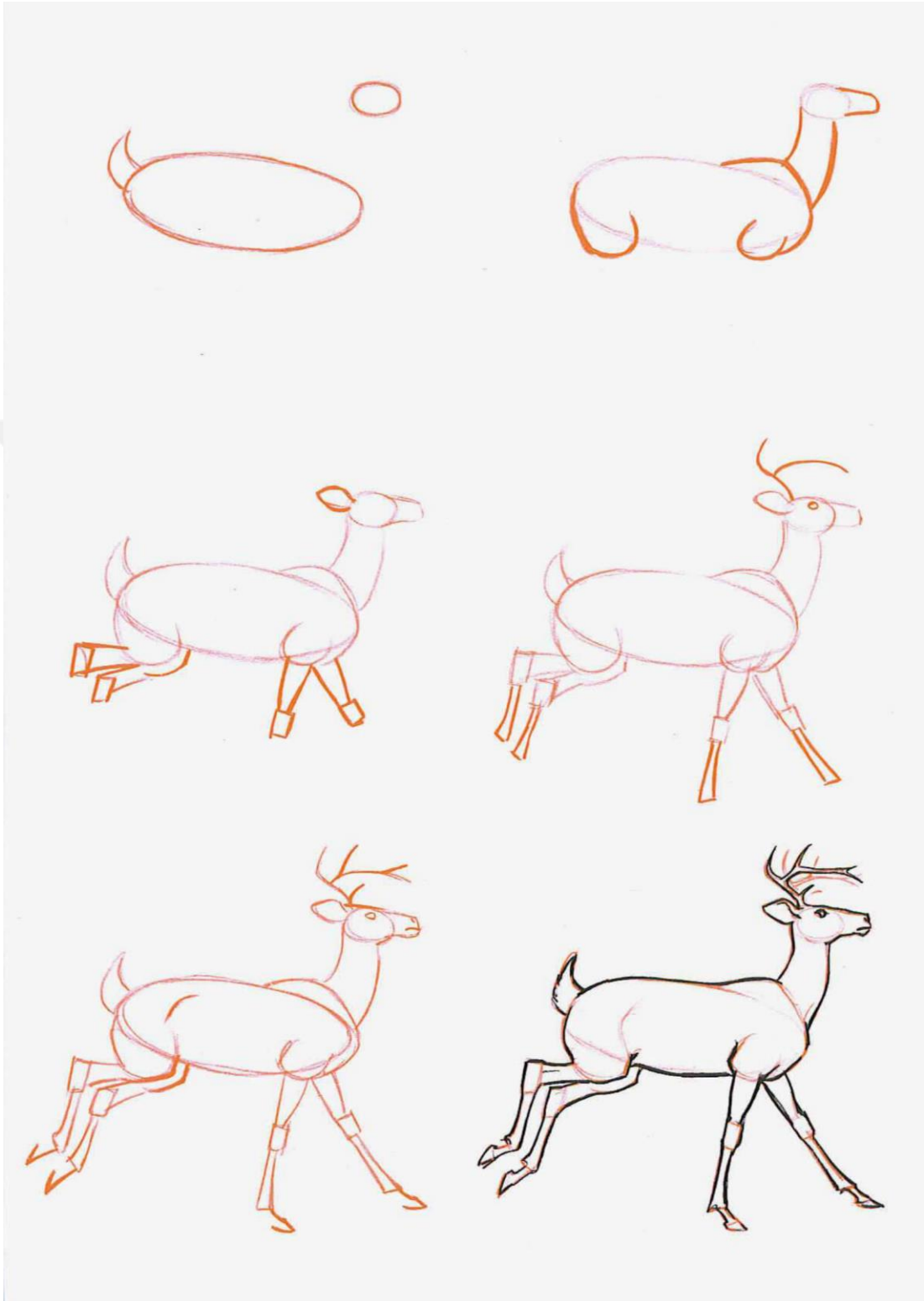
Şekil 11. "Young Artists Draw Animals" (Hart, 1957, s. 269)

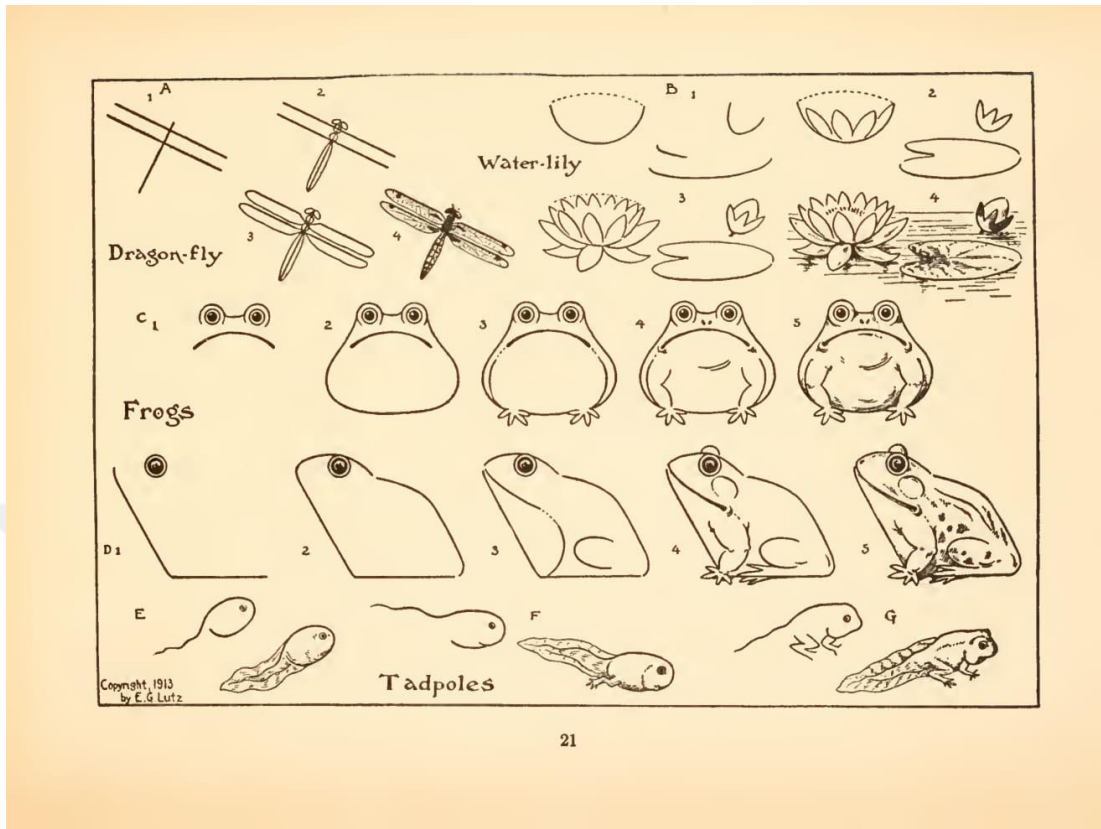
Şekil 12. "Draw 50 Animals" (Ames, 1974, s. 10)

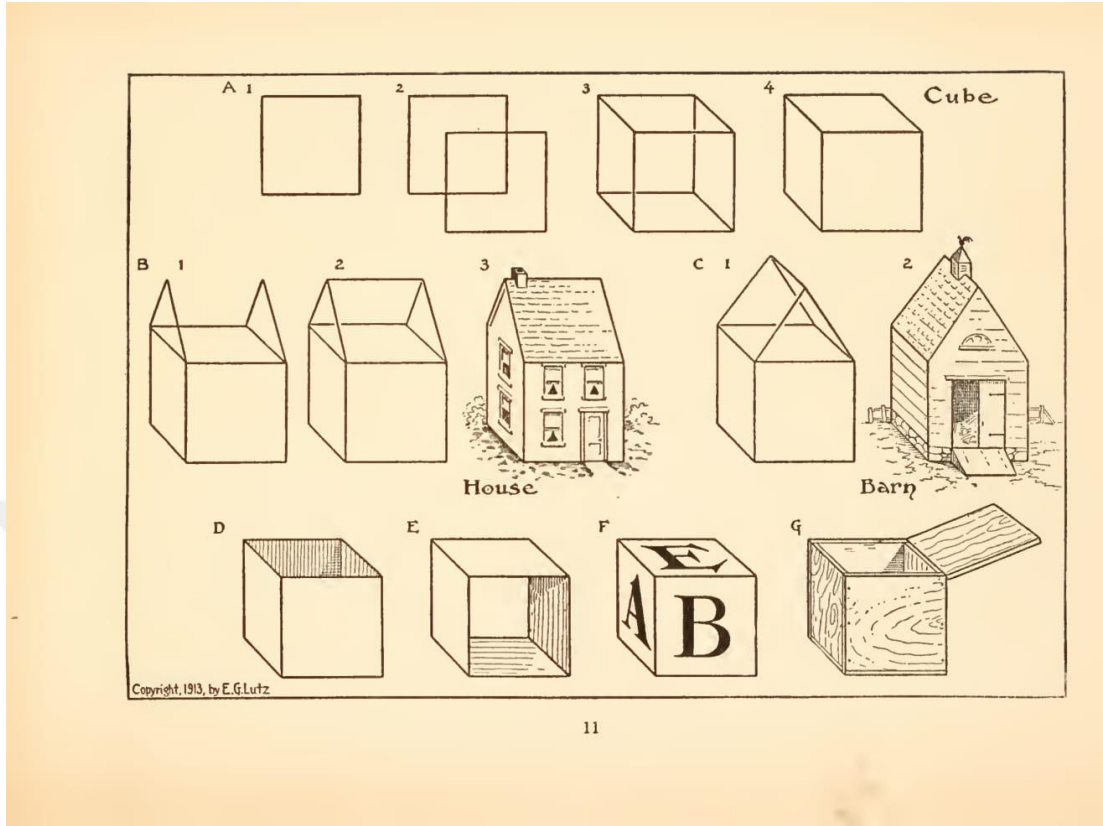
Şekil 13. "Draw 50 Animals" (Ames, 1974, s. 21)

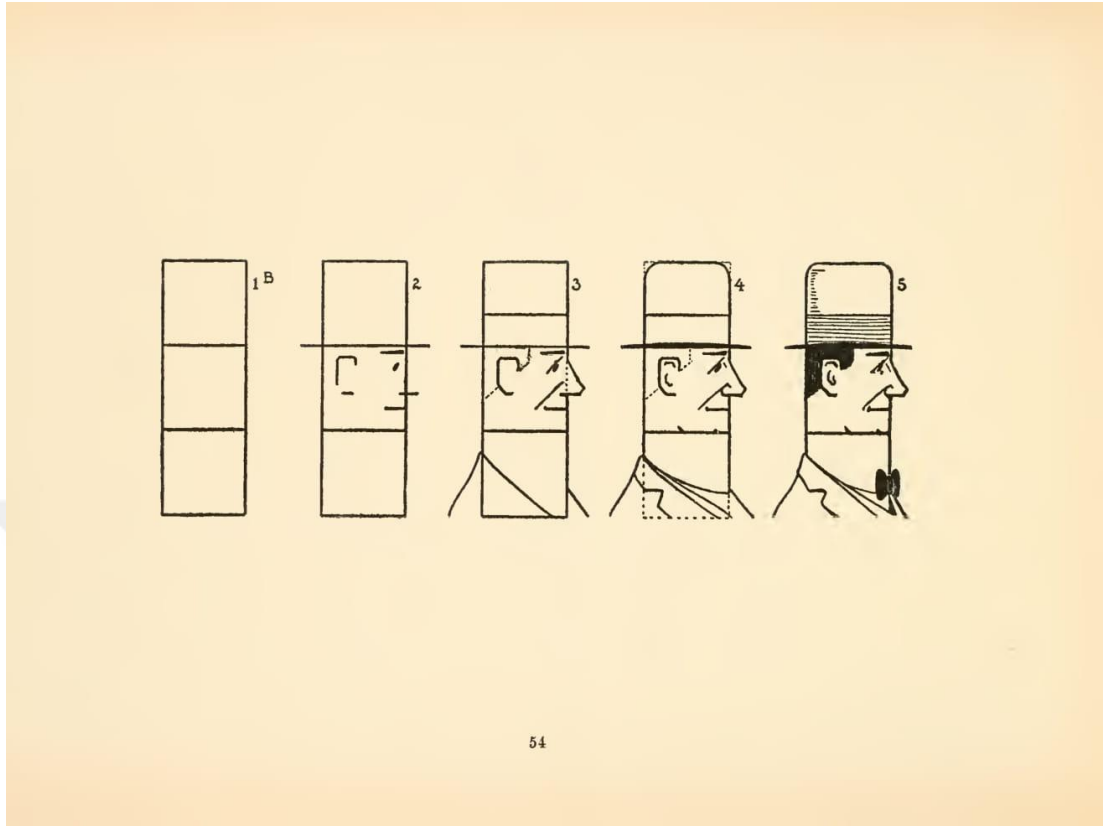
Şekil 14. "Draw 50 Animals" (Ames, 1974, s. 37)

Şekil 15. "What to Draw and How to Draw It" (Lutz, 1913, s. 15)

Şekil 16. "What to Draw and How to Draw It" (Lutz, 1913, s. 25)

Şekil 17. "What to Draw and How to Draw It" (Lutz, 1913, s. 58)

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada literatür taraması yapılmıştır. Sanat ve sanata dair görüşler, eğitim, çocuğun sanat ile bağdaşımı, sanat eğitimi, sanat eğitiminin tarihçesi, Türkiye ve dünyada gelişen sanat eğitimine bakış açıları, resim eğitiminin gereklilikleri ve bireylerin genel eğitimindeki faydası ve çizim eğitimi kitaplarında yer alan teknikler hakkında betimleme ve tarihi yöntem kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini konu ile ilgili basılı yayın ve online internet kaynakları oluşturmaktadır. Sanat eğitimi ve ilköğretim düzeyinde çizim eğitimi hakkındaki bilgiler çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, ulaşılabilen basılı yayınlar, kitaplar, süreli yayınlar, tezler, makaleler, raporlar ve internet kaynaklarıdır.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

İlgili literatür taraması yapıldığında sanat eğitimi hakkında üretilen ve geliştirilen fikirler ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Ulaşılabilen yerli ve yabancı kaynaklar taranmış olup, çalışma içeriğini oluşturan kavramlar ile ilgili tanımlamalar yapılmıştır. İncelenen çizim kitapları ve ilköğretim düzeyindeki çizim bilgisi gereklilikleri göz önünde bulundurularak

sanat eğitimi üzerine bir örnek oluşturacak şekilde “Temel Çizim ve Teknikler Kitabı” hazırlanmıştır.

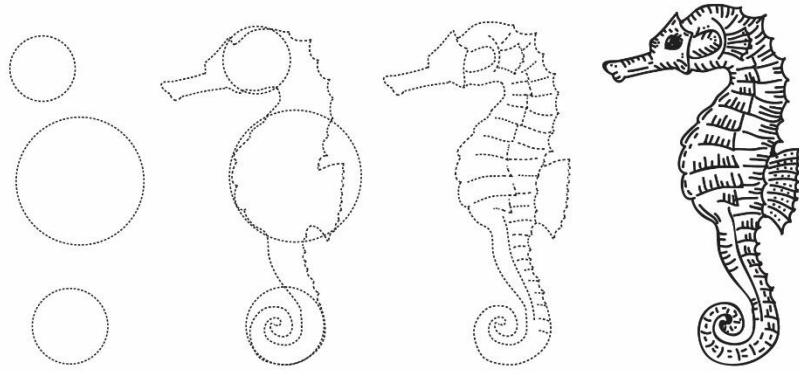
BÖLÜM IV

BULGULAR

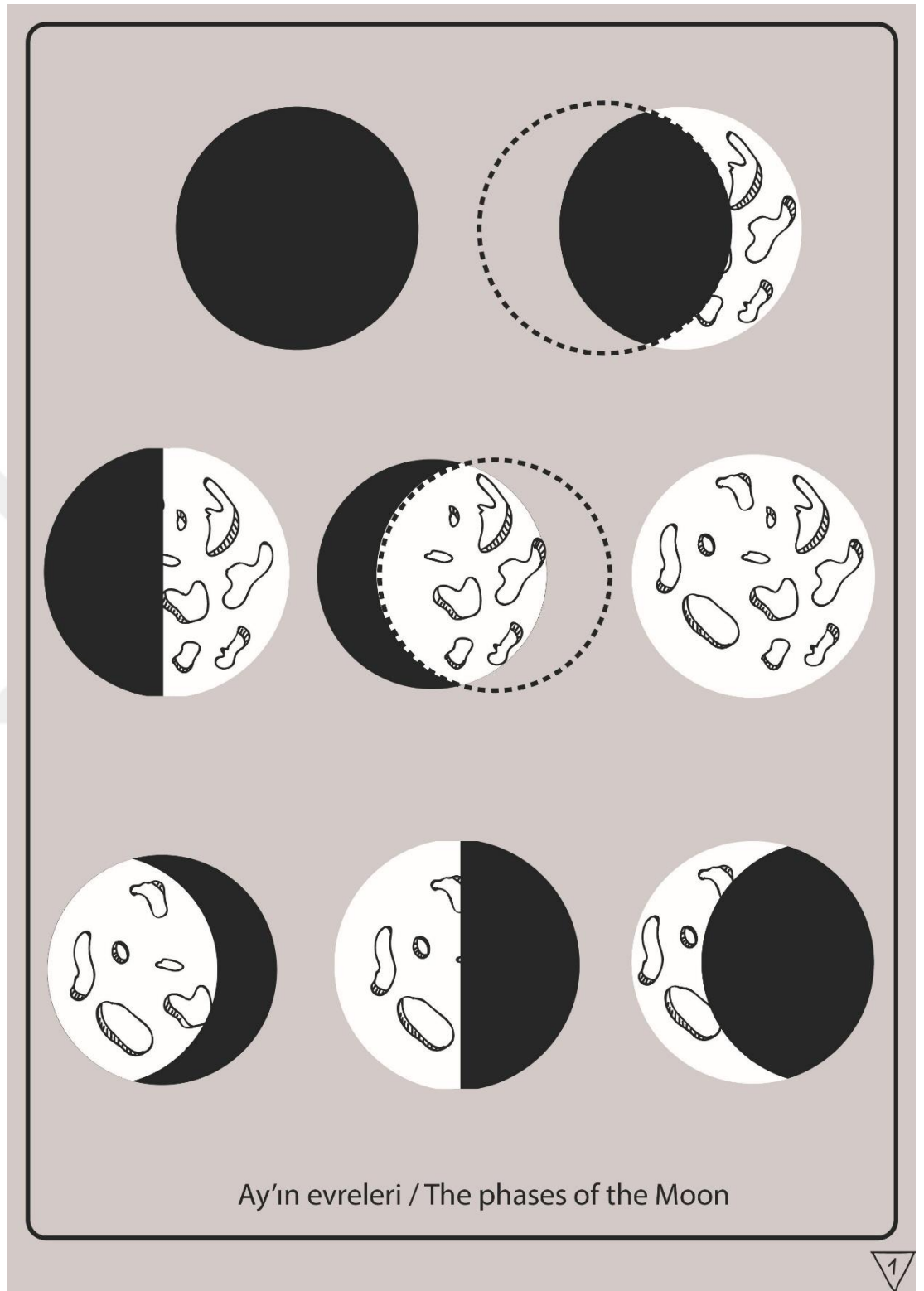
TEMEL ÇİZİM VE TEKNİKLER KİTABI

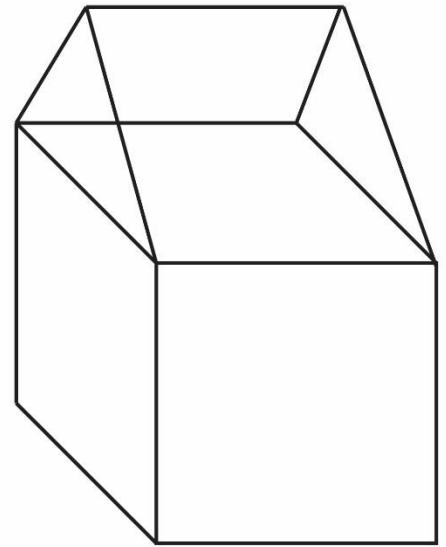
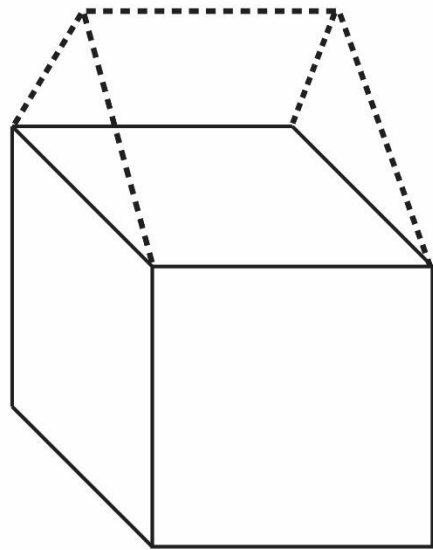
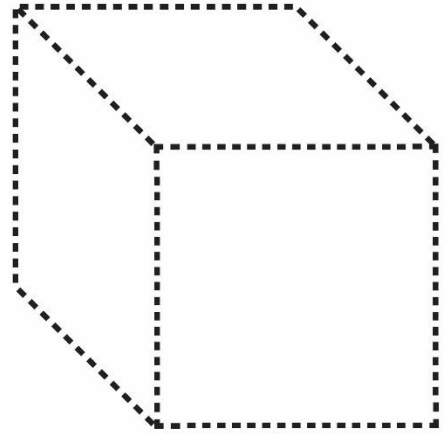
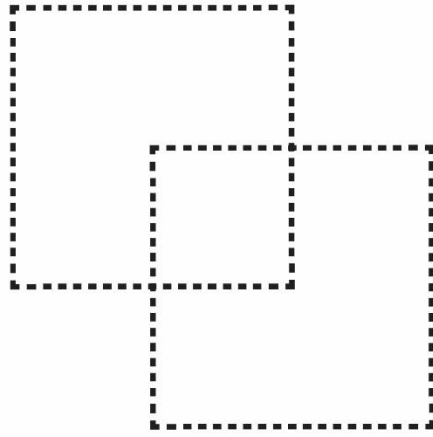
Basic Drawing and Techniques
Book

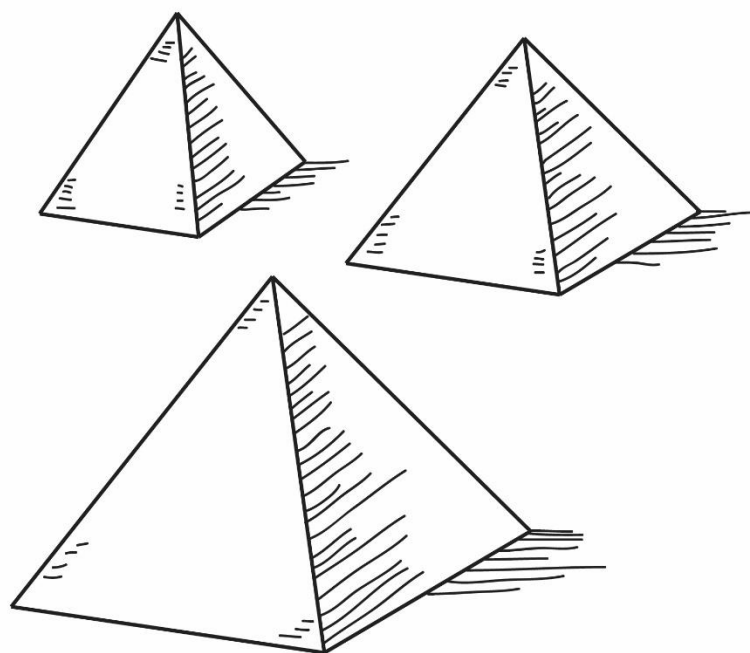
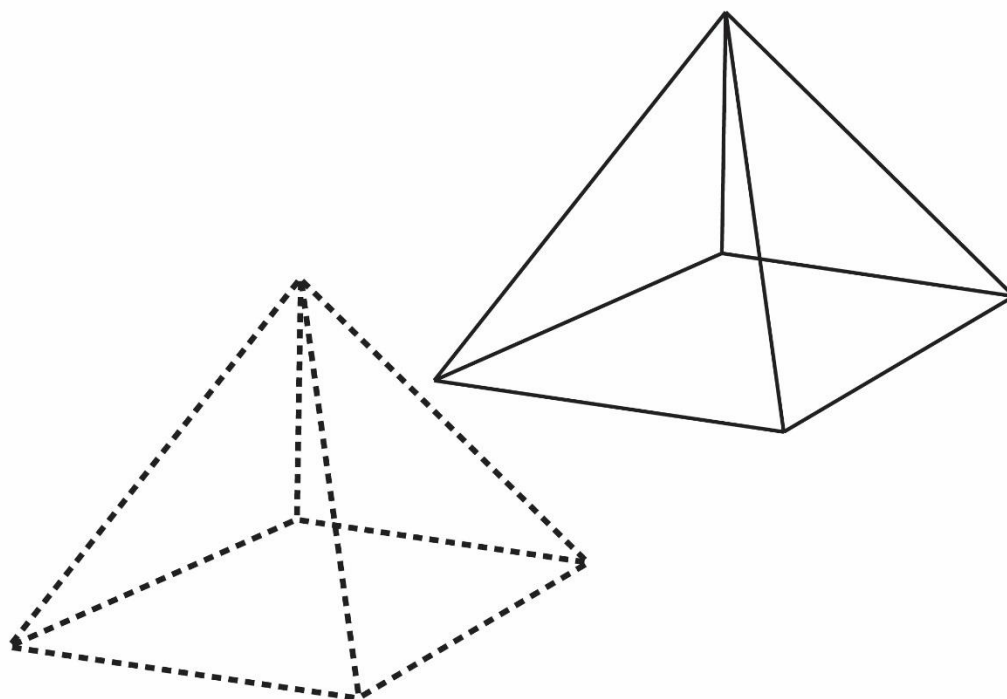
Gülşen KARAKOYUNLU

2021

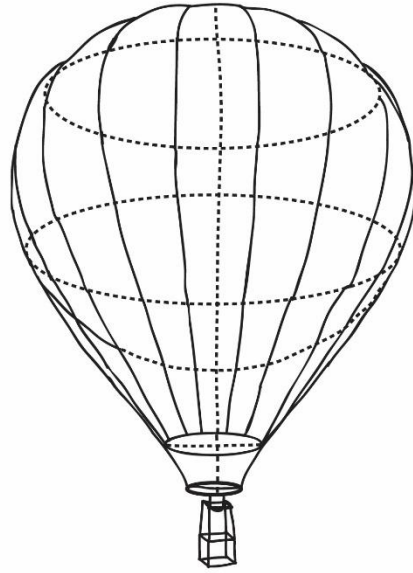
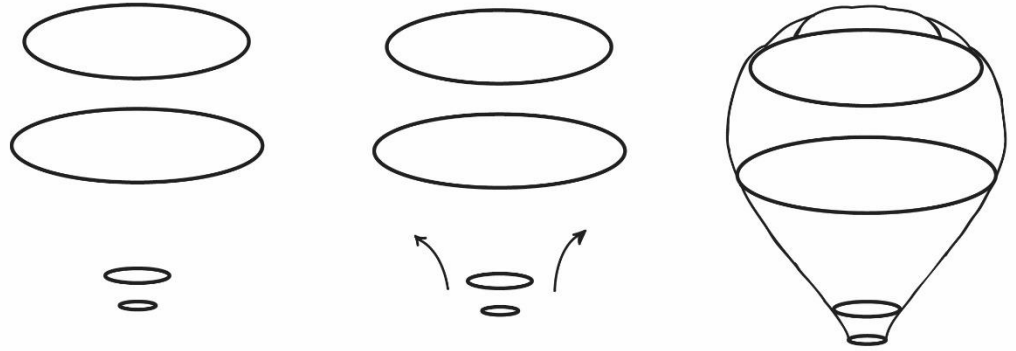

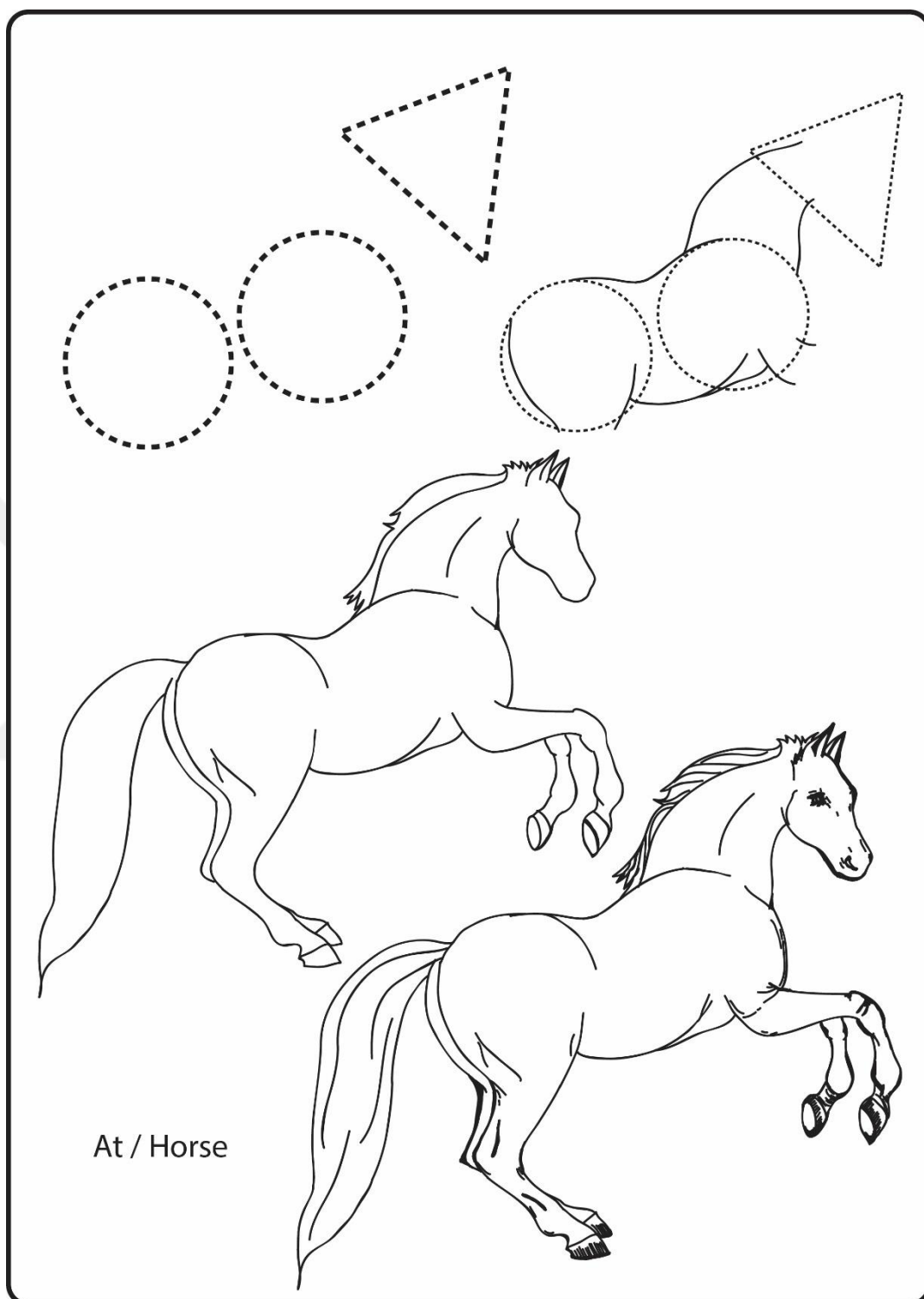
Küp / Cube

Piramid / Pyramid

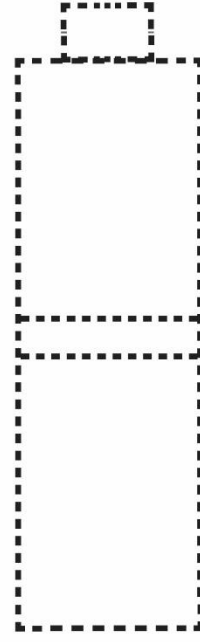
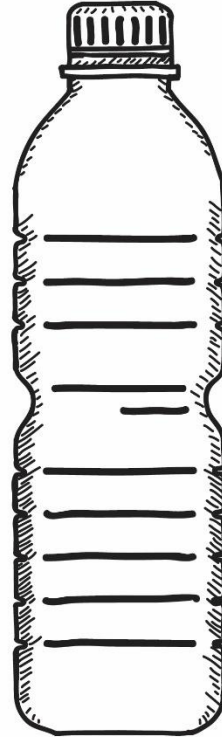
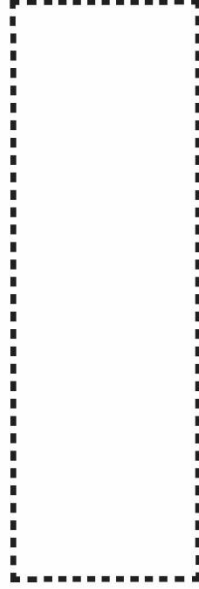
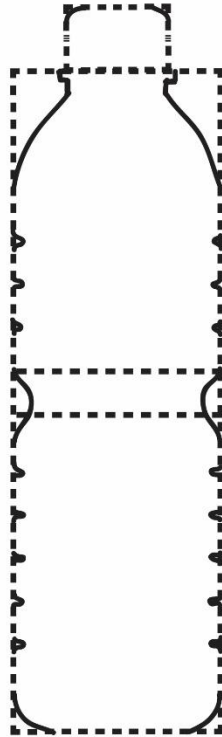

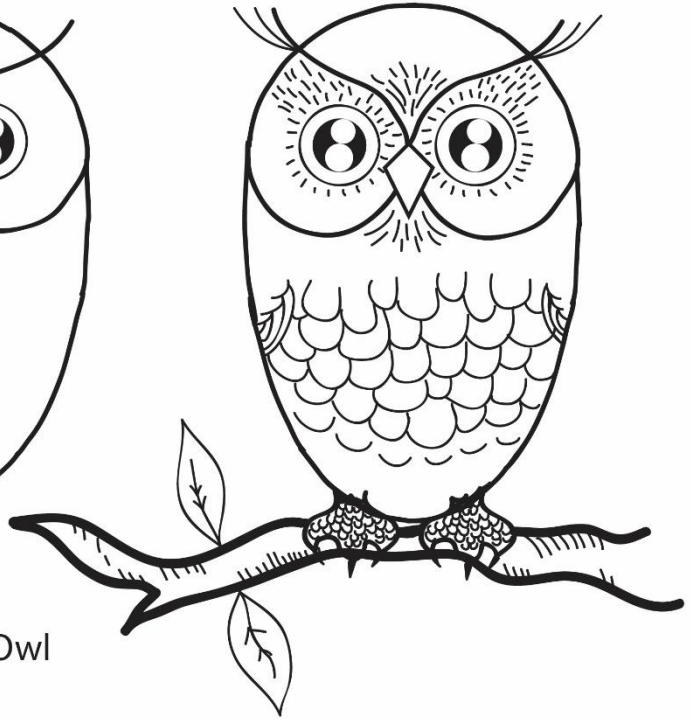
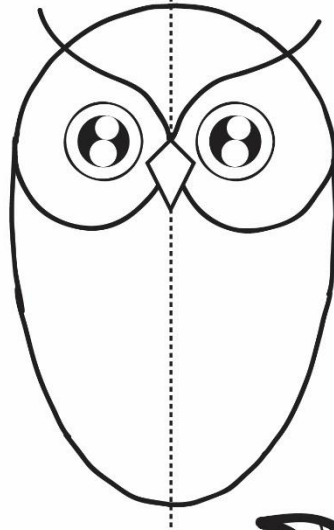
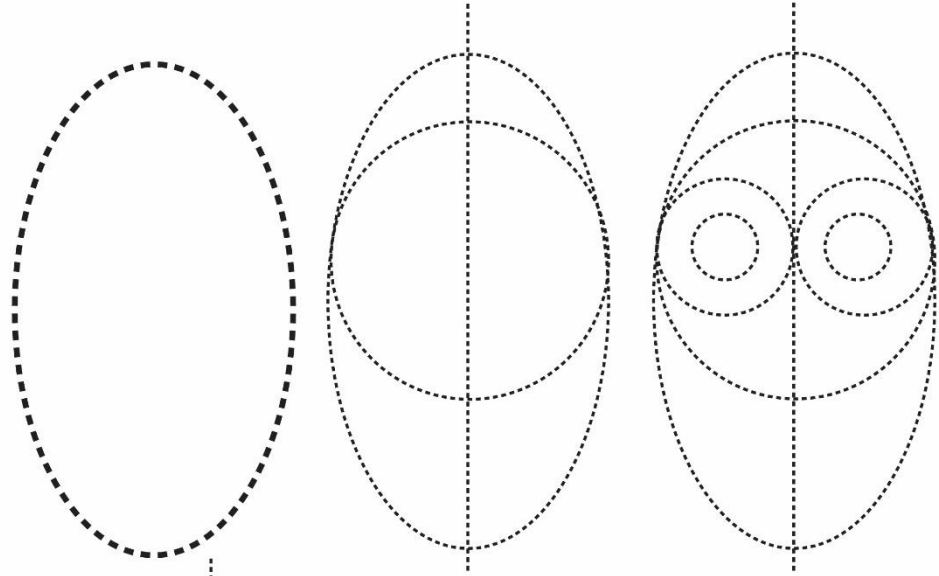
Sıcak hava balonu / Hot air balloon

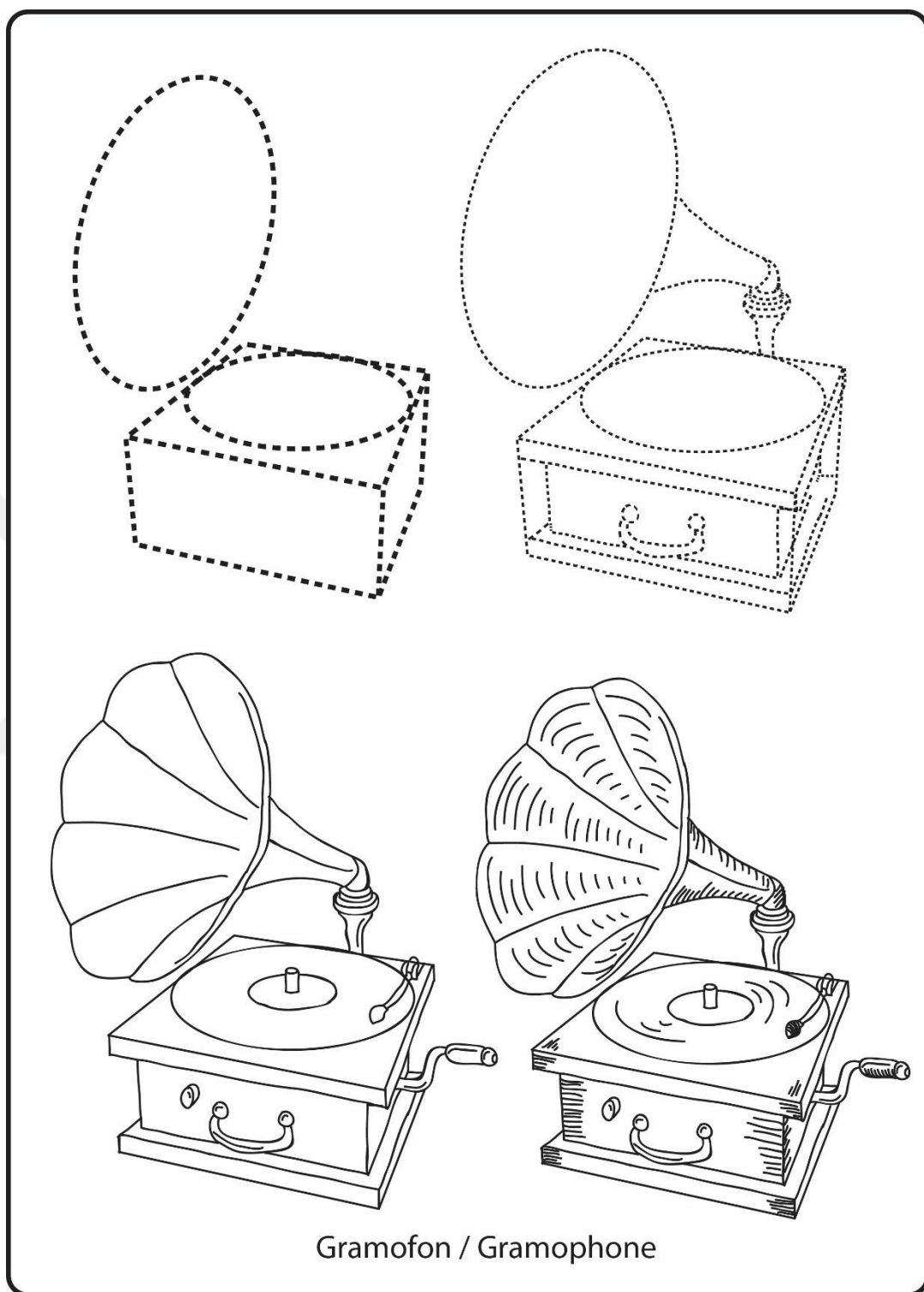
At / Horse

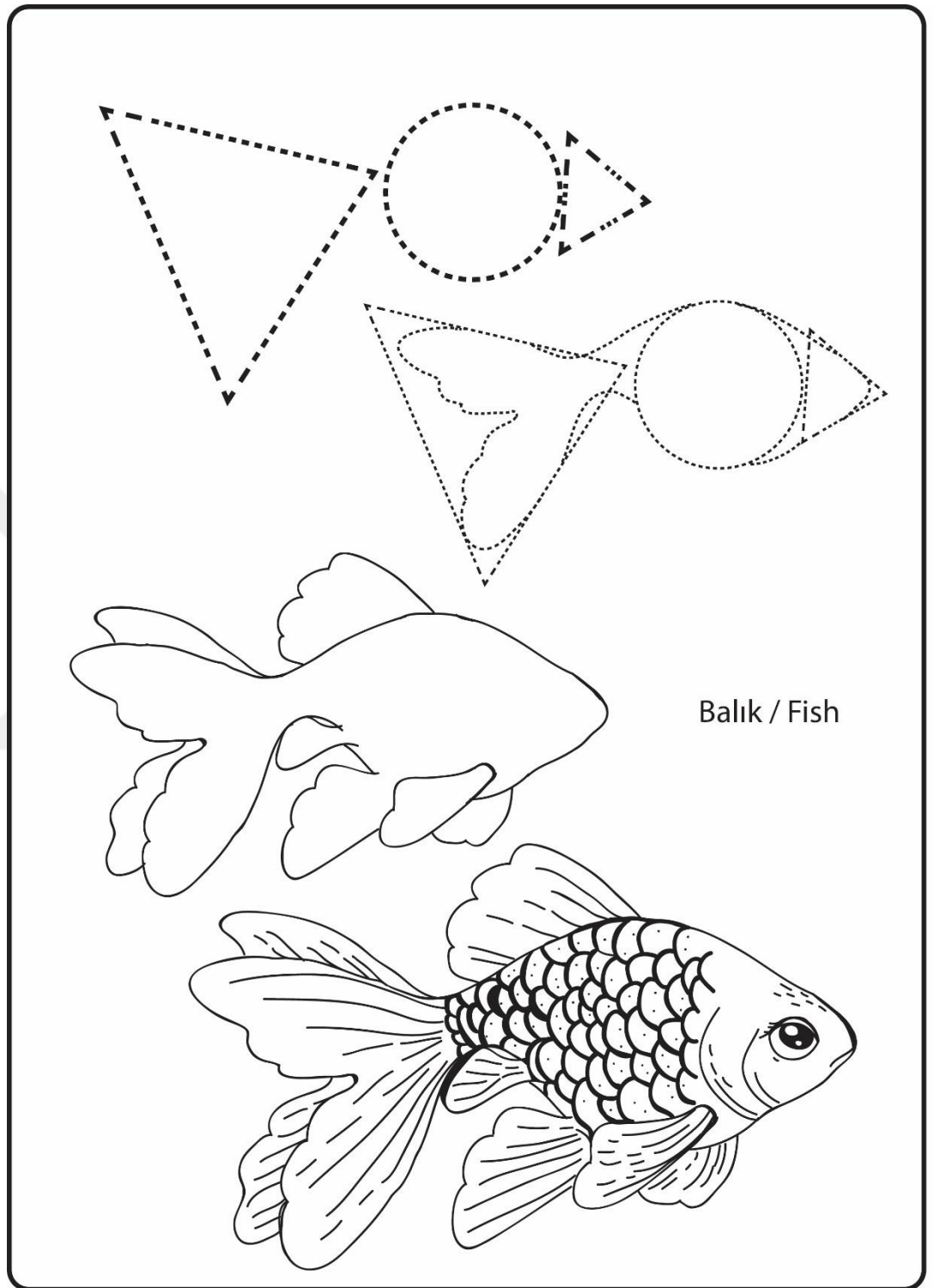
Plastik şişe / Plastic bottle

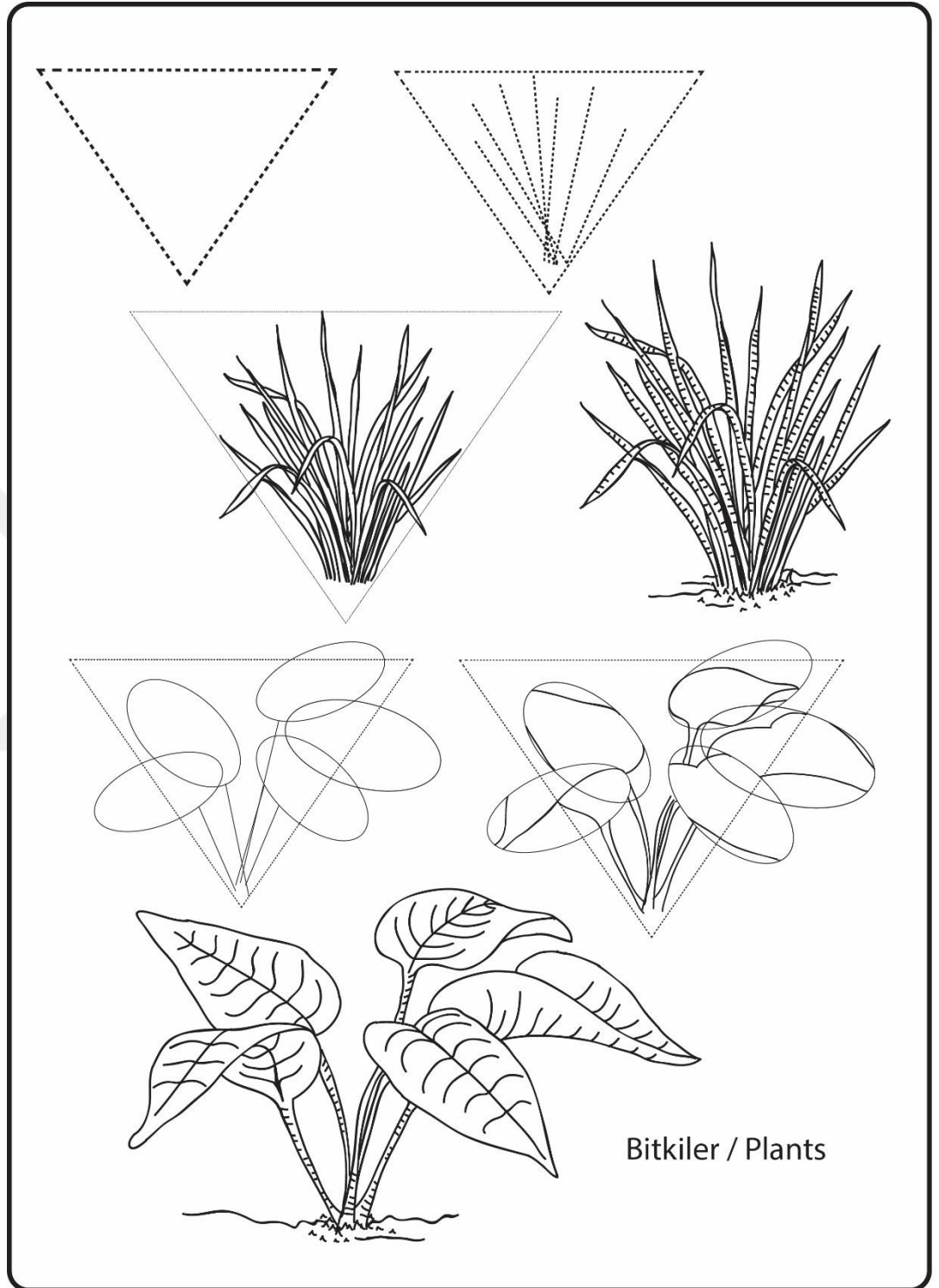

Baykuş / Owl

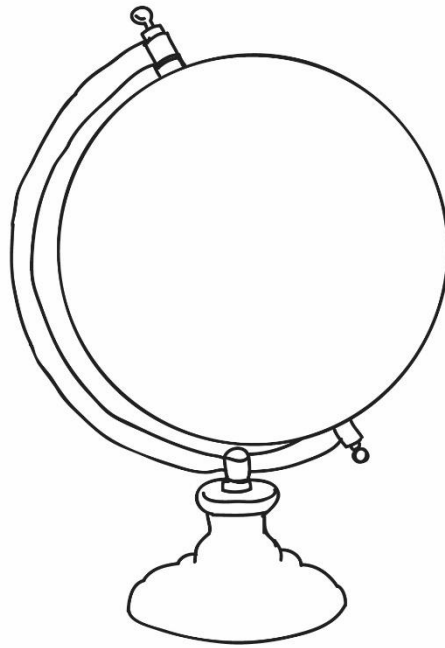
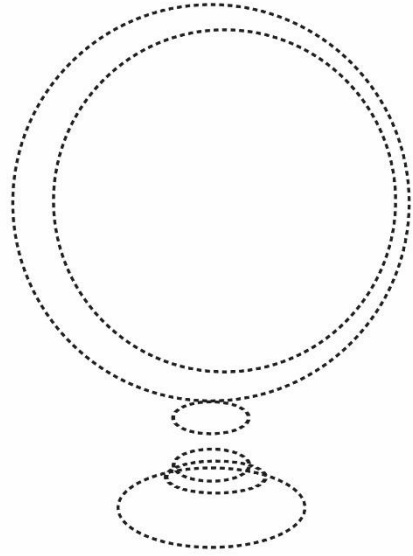
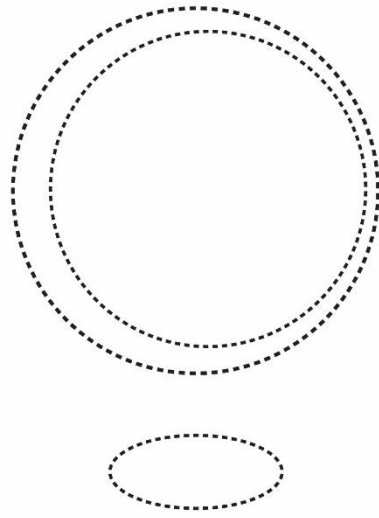

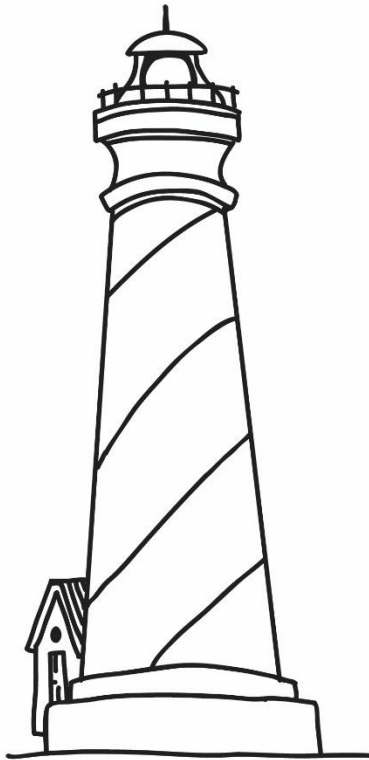
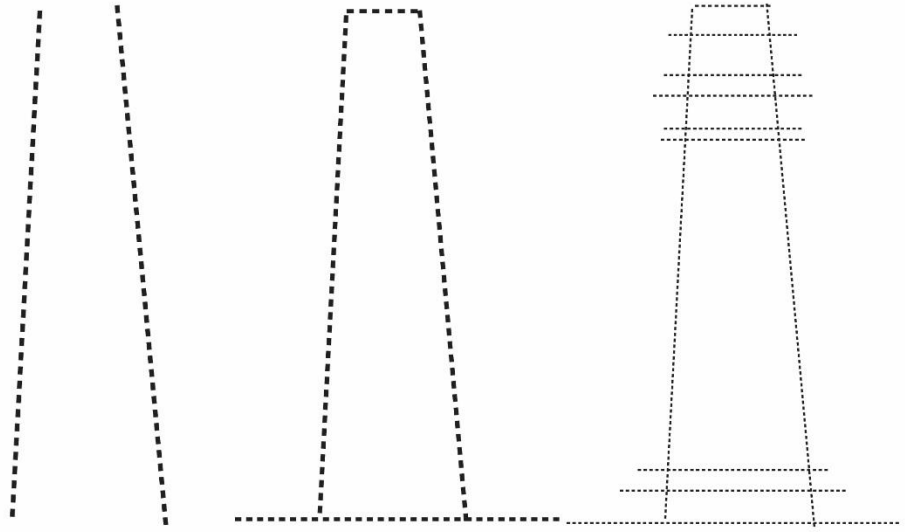

İç mekan bitkileri / Indoor plants

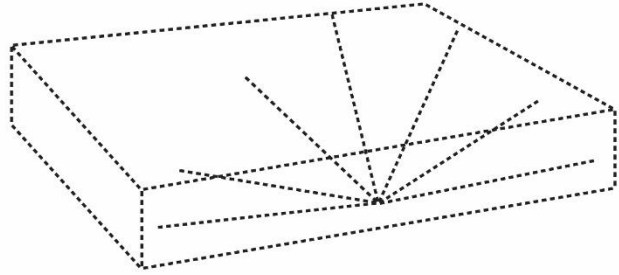

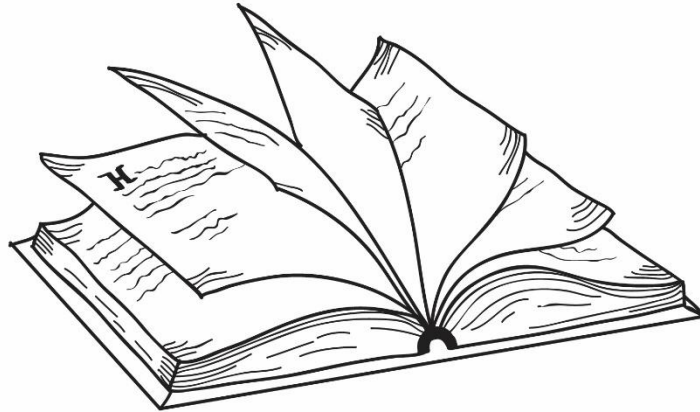
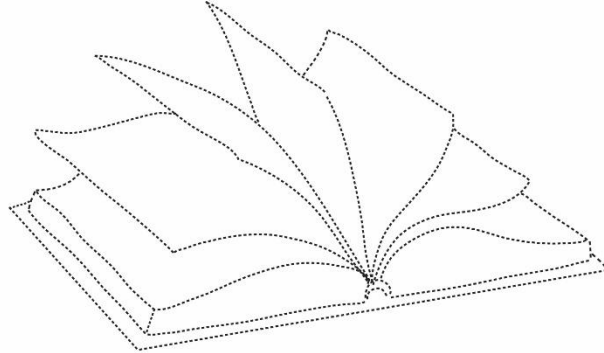
Küre / Globe

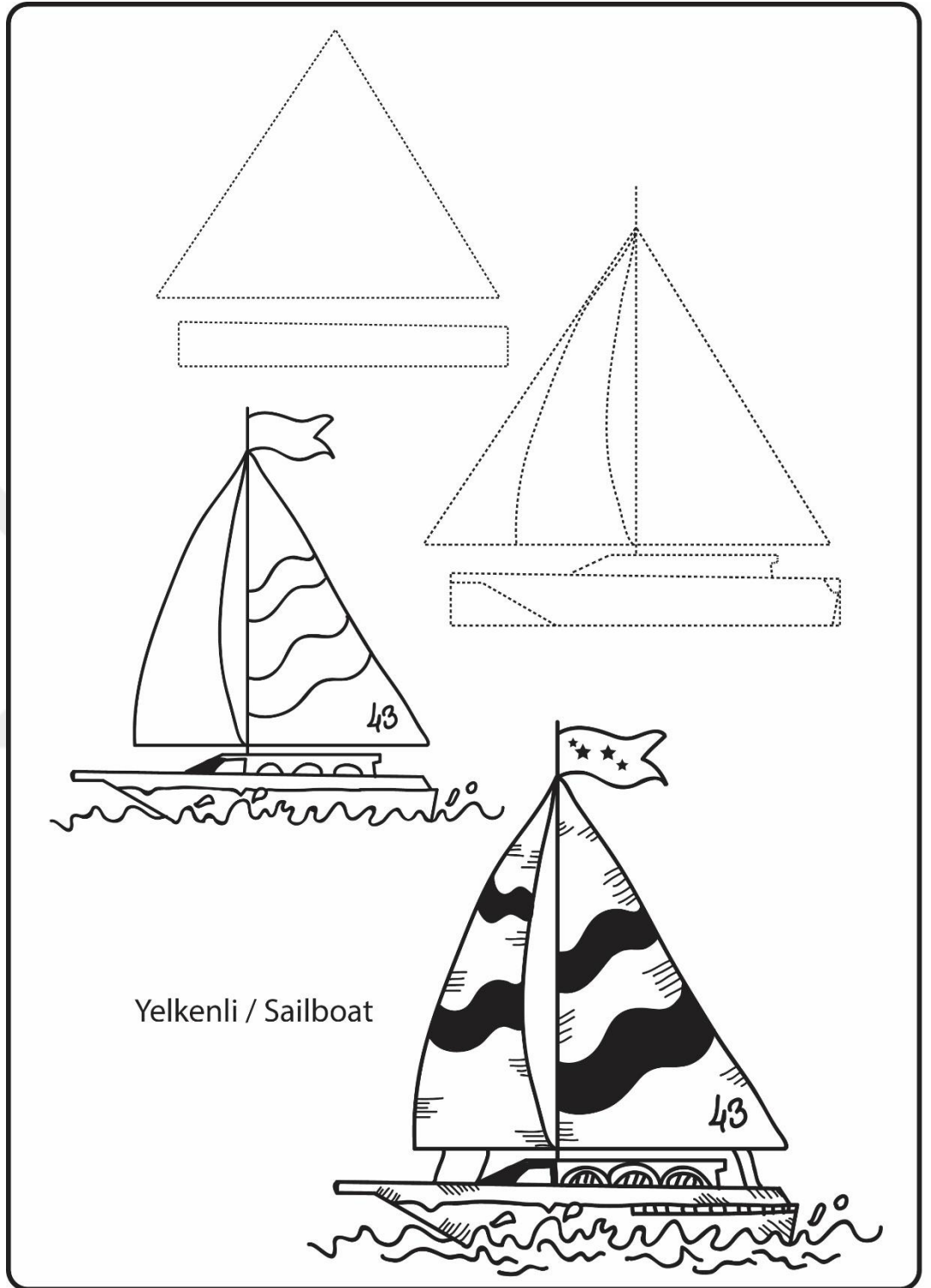

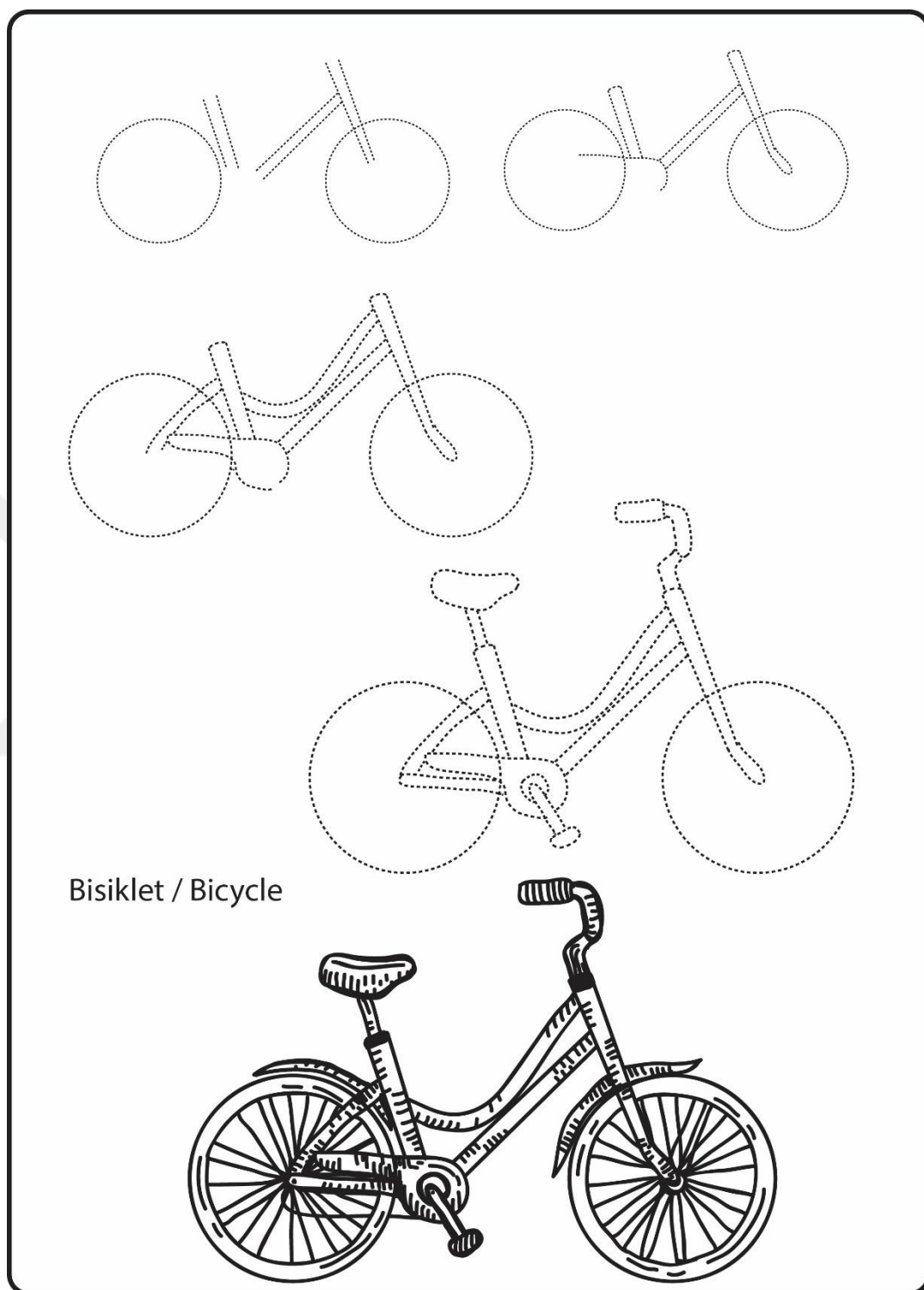
Deniz feneri / Lighthouse

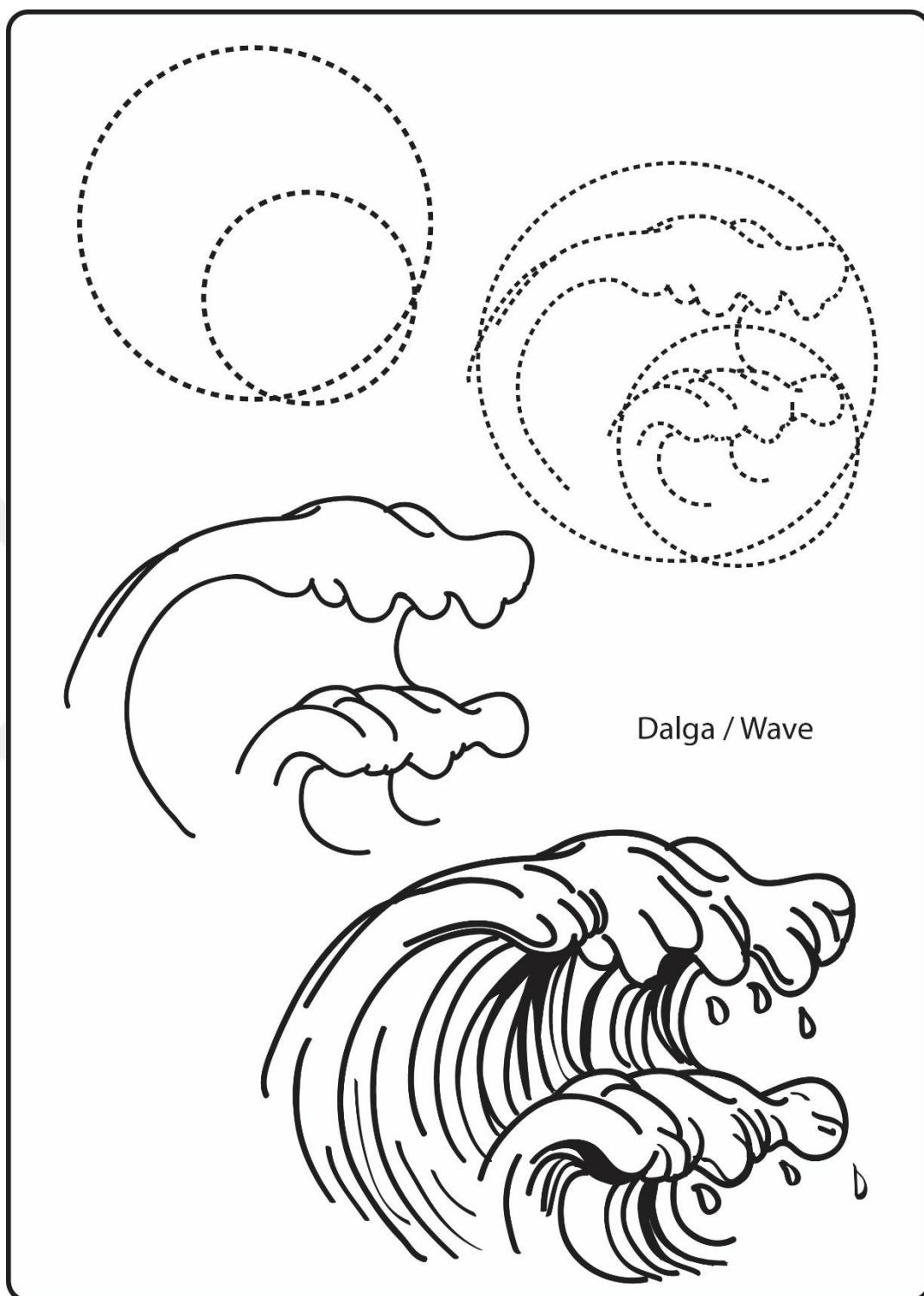
Kitap / Book

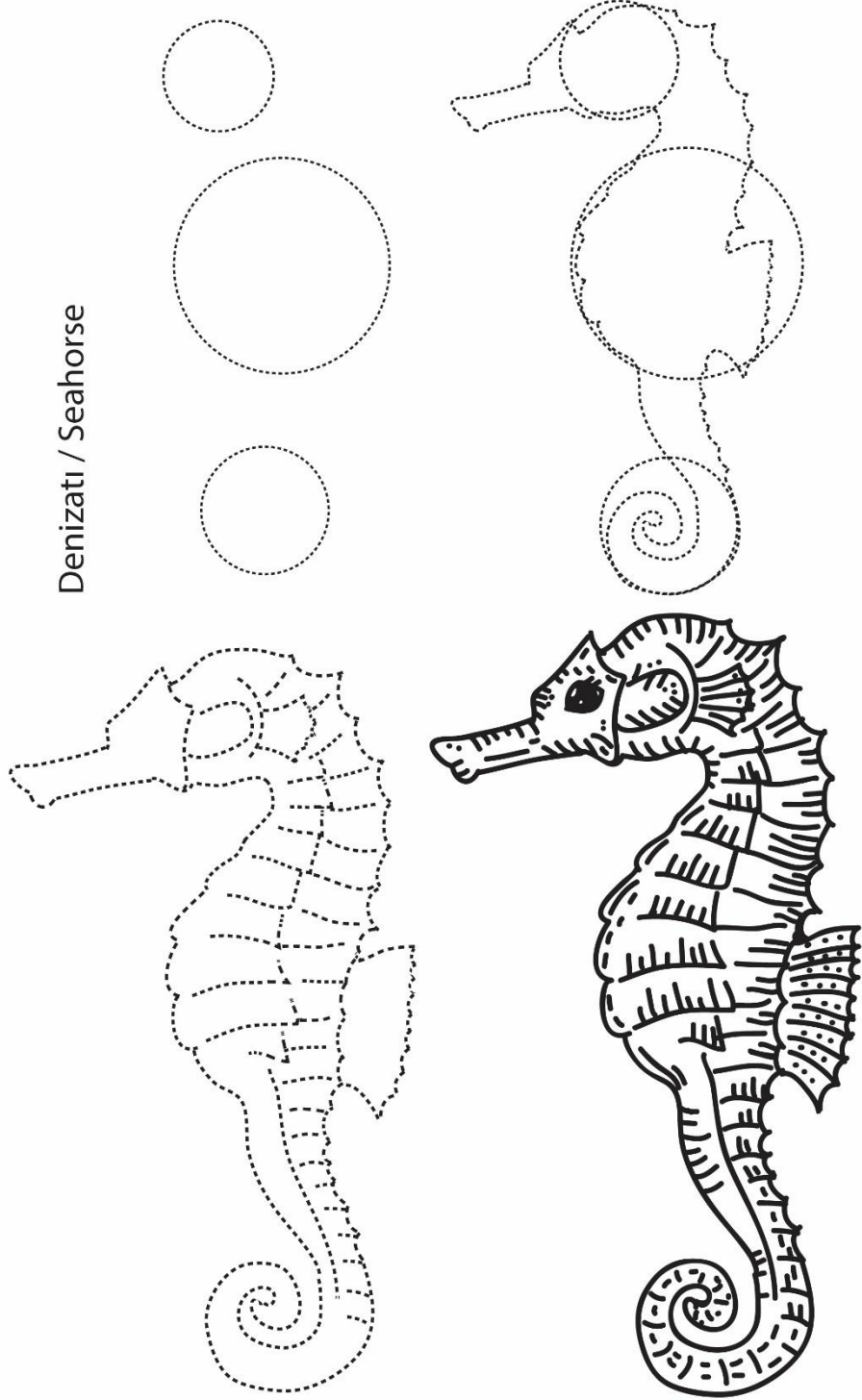

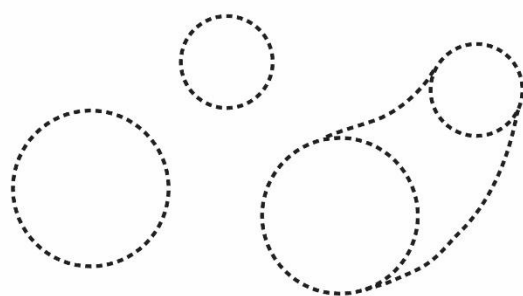

Bisiklet / Bicycle

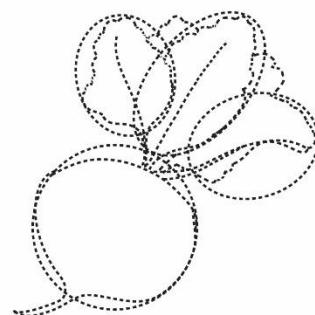
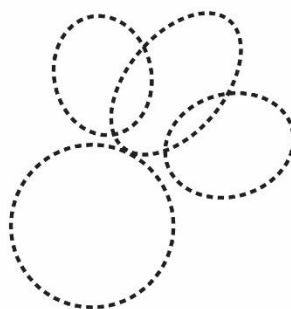
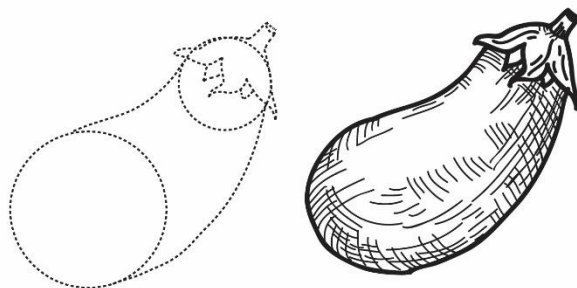

Denizati / Seahorse

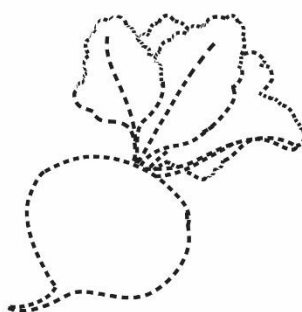

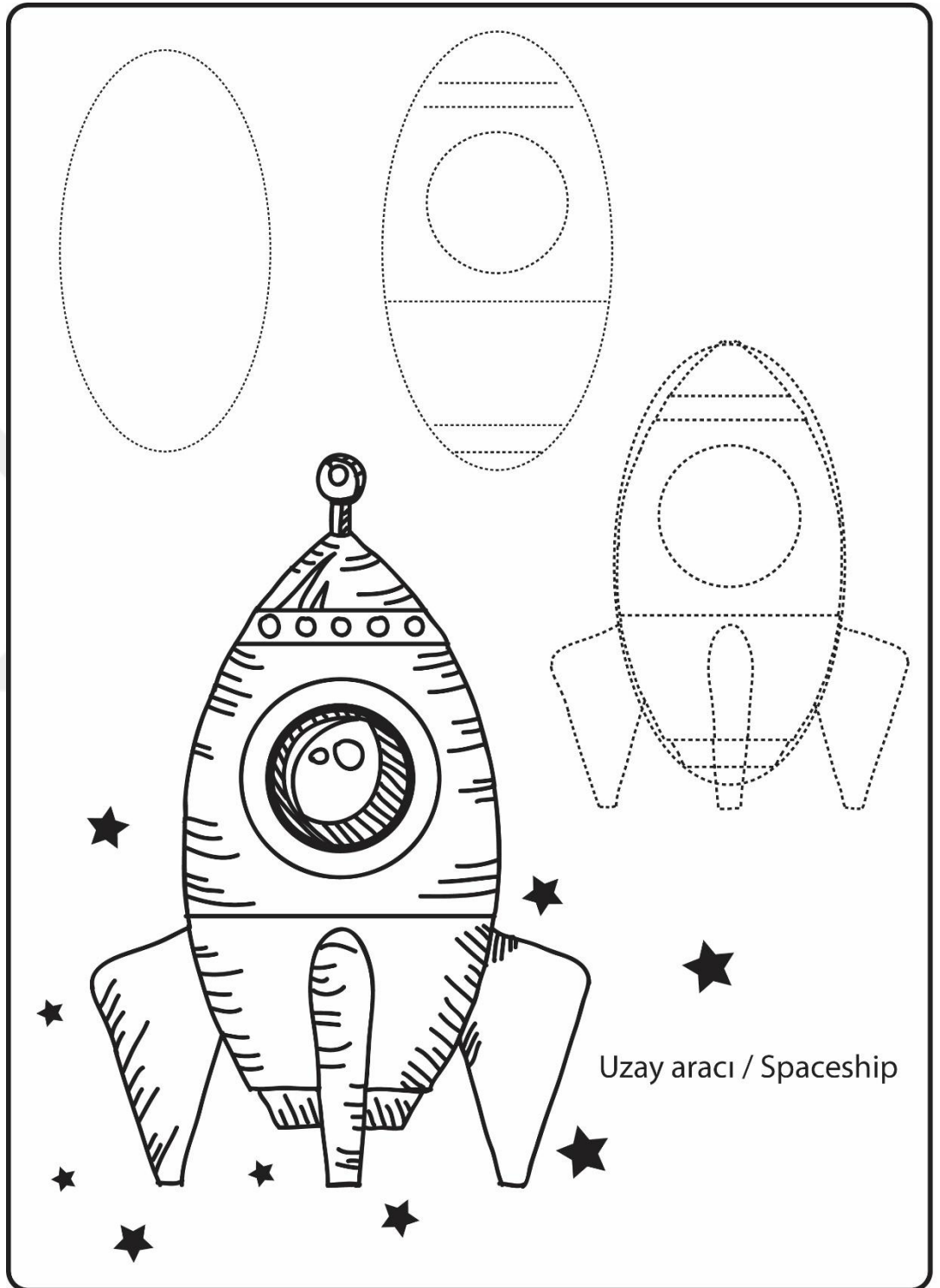

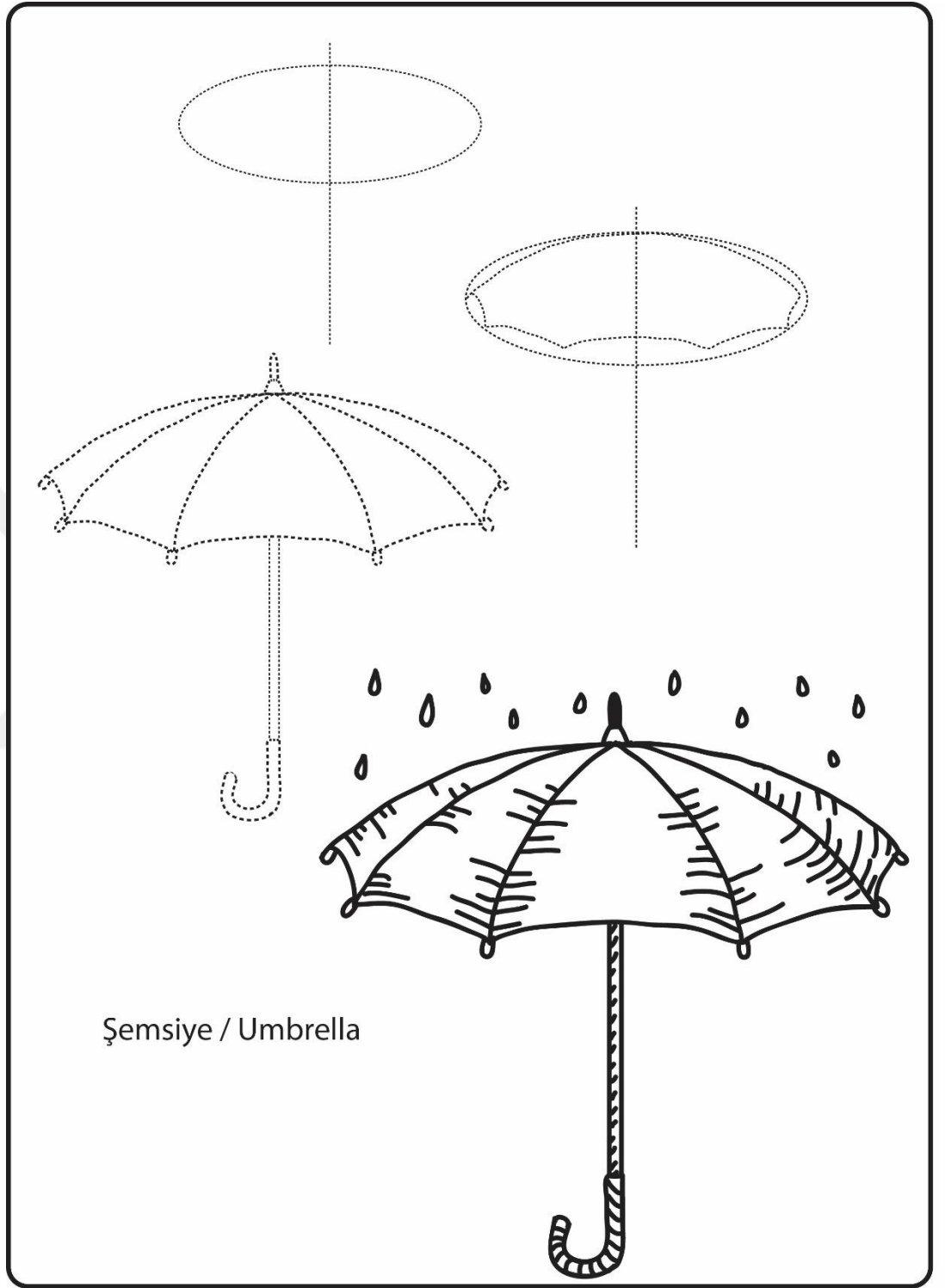
Patlıcan / Eggplant

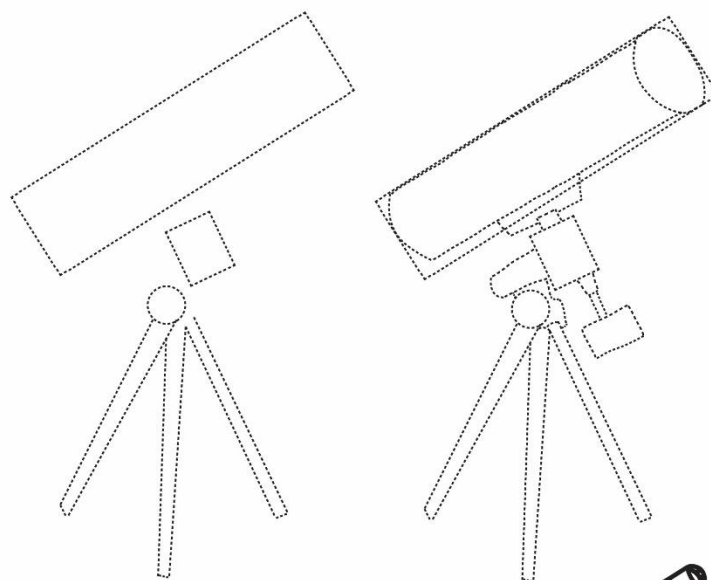
Turp / Radish

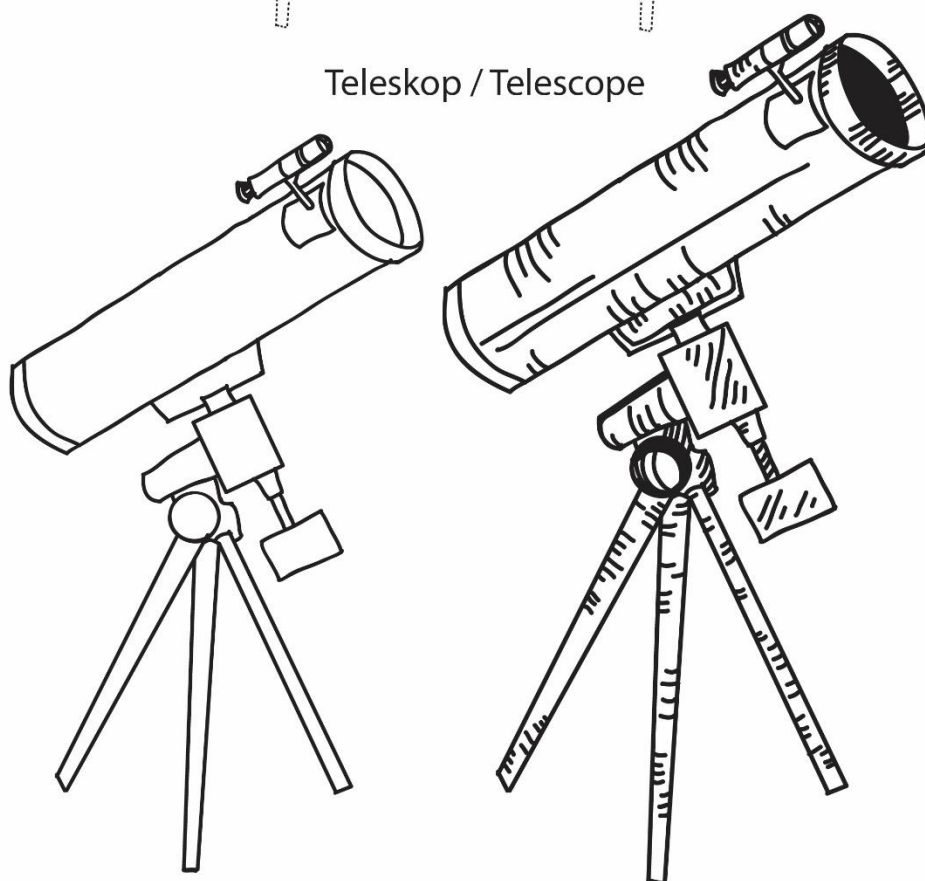

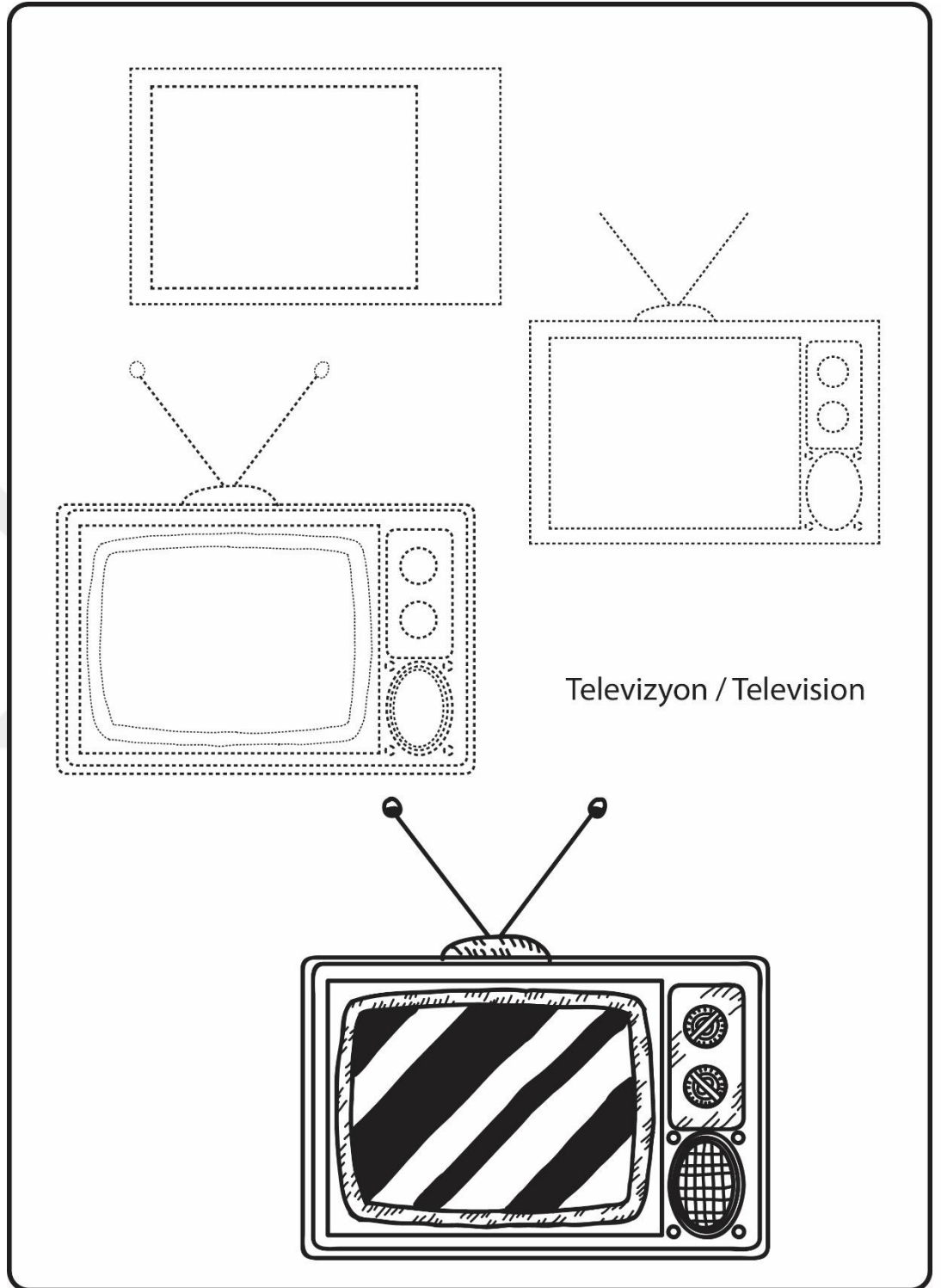

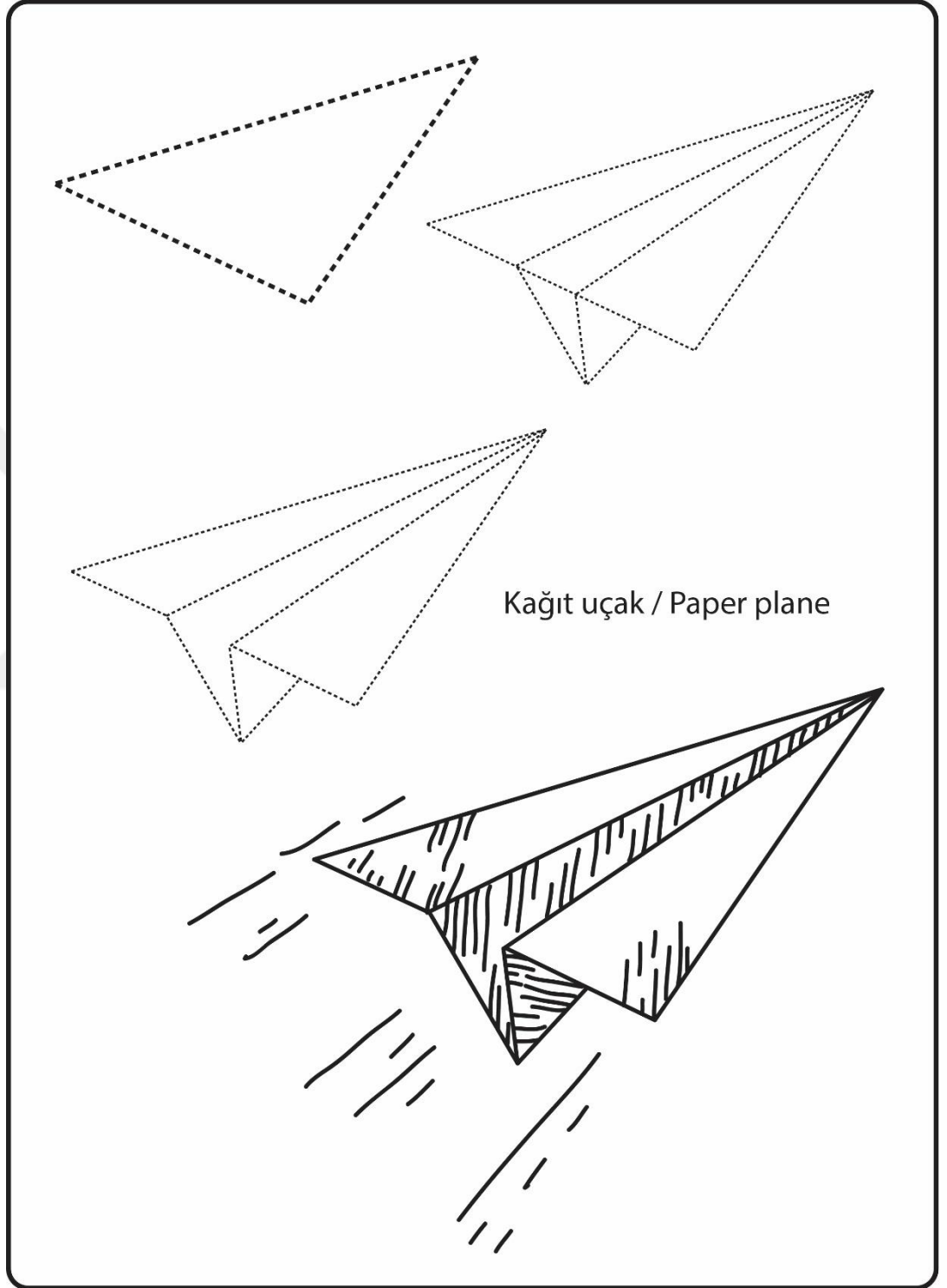
Şemsiye / Umbrella

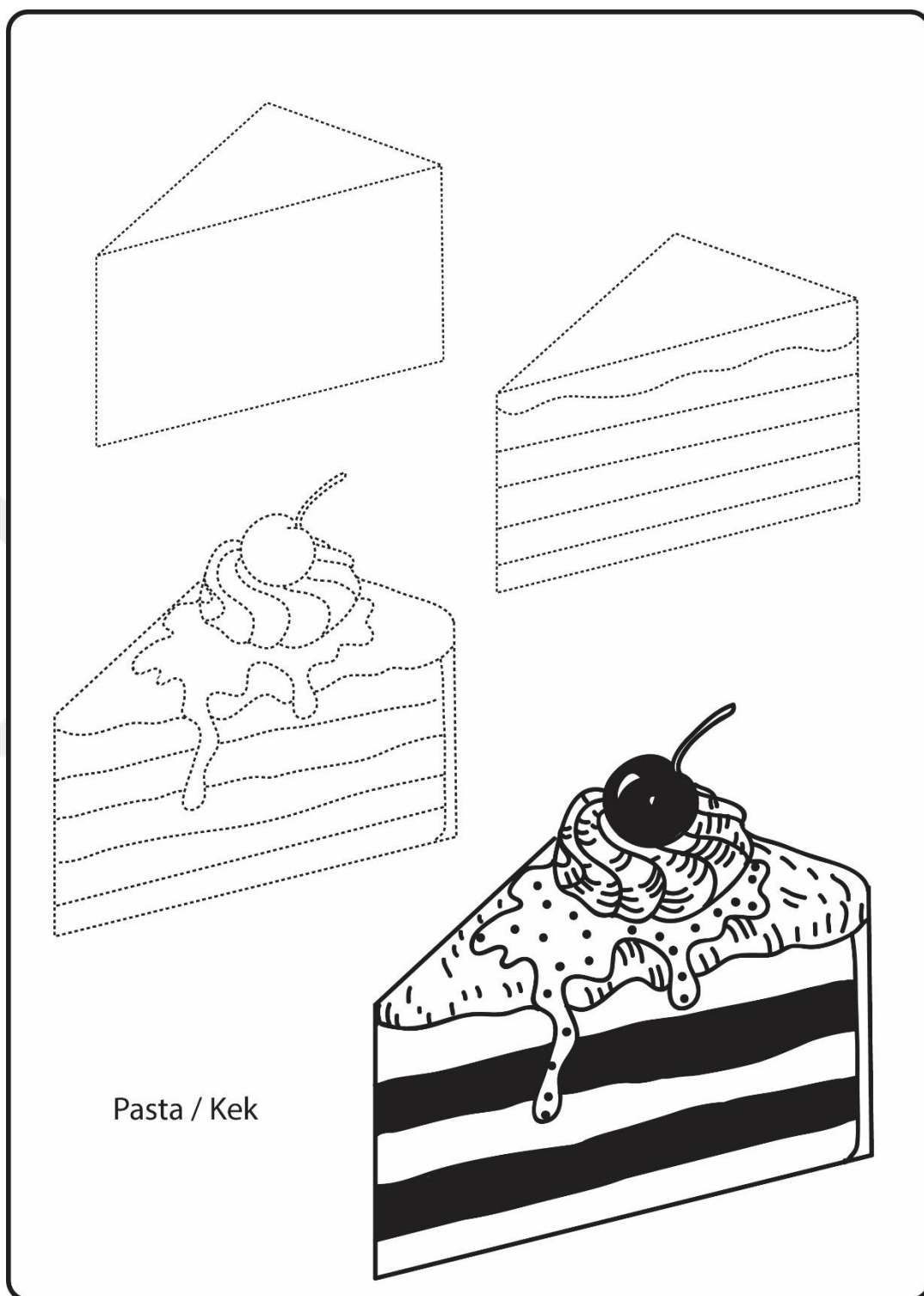

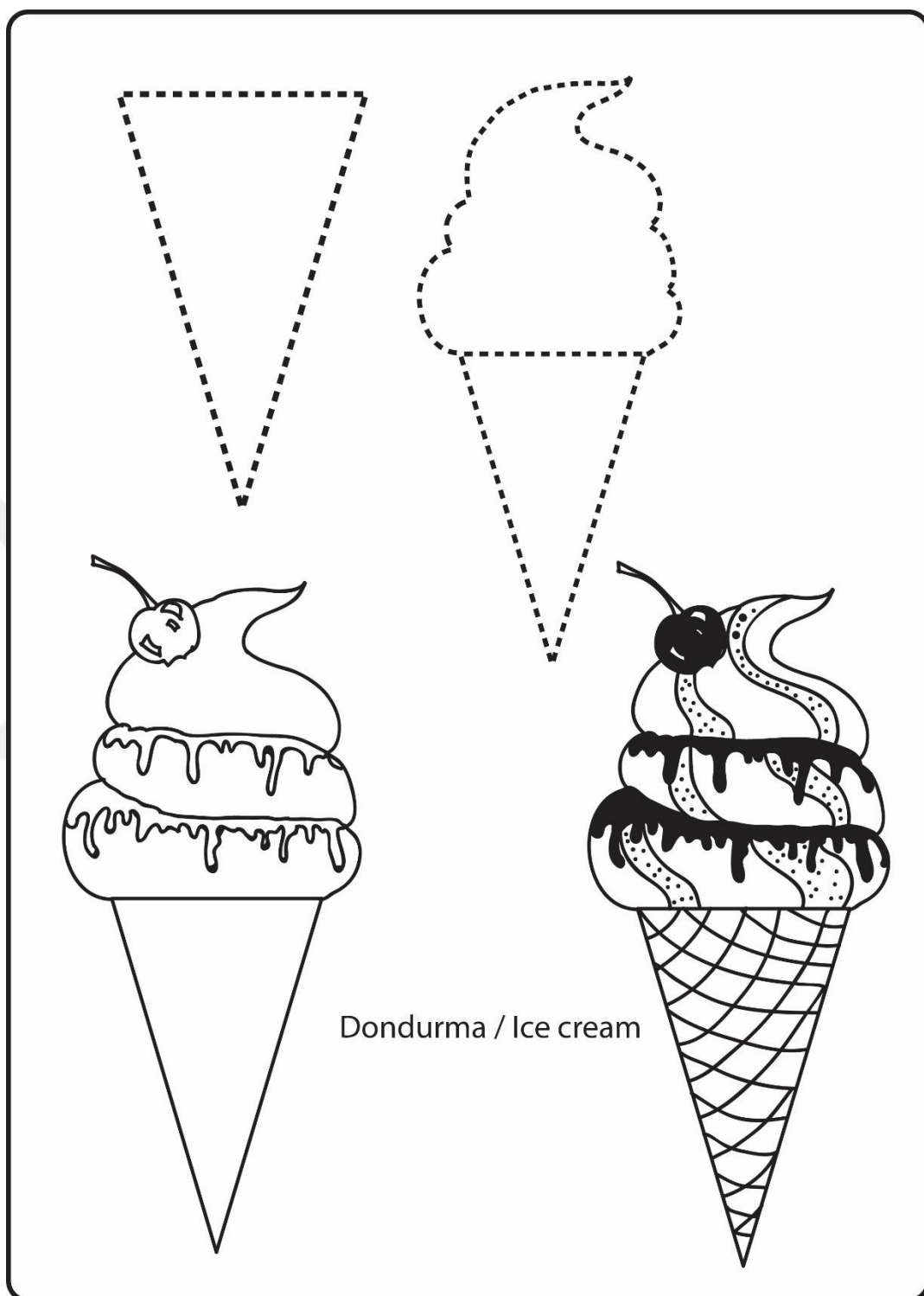
Teleskop / Telescope

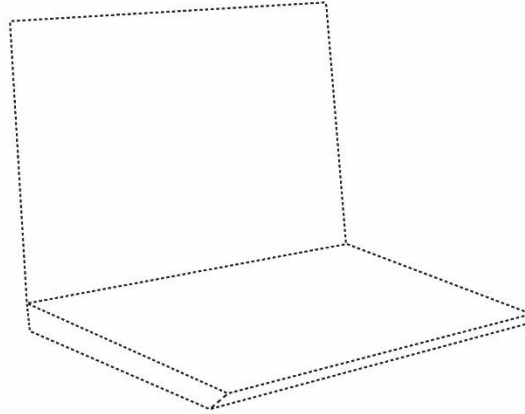

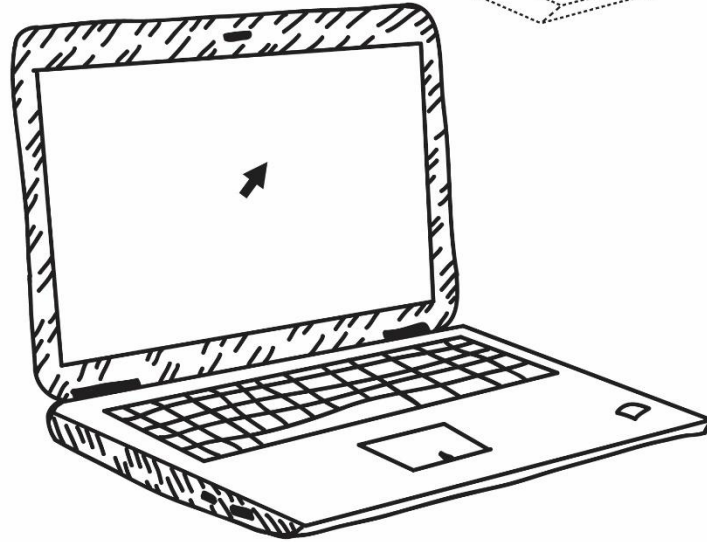
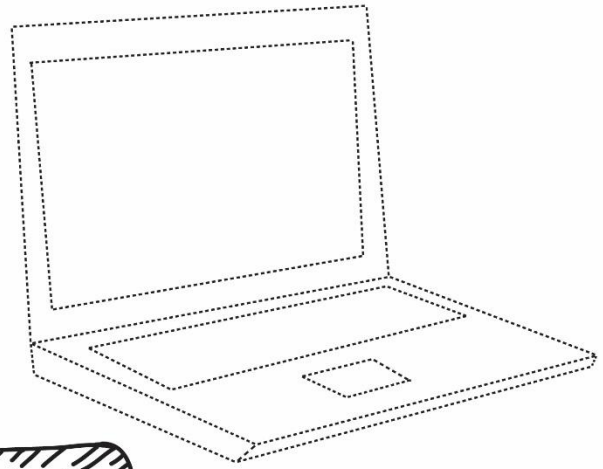

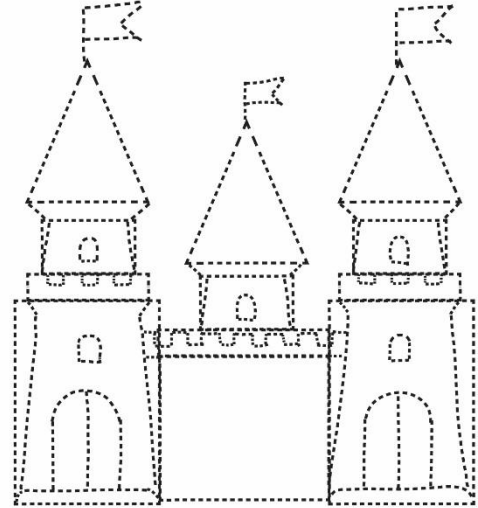
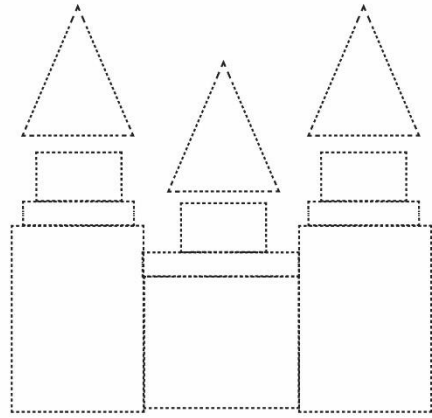

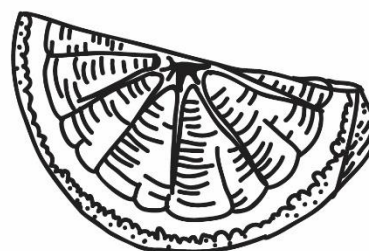
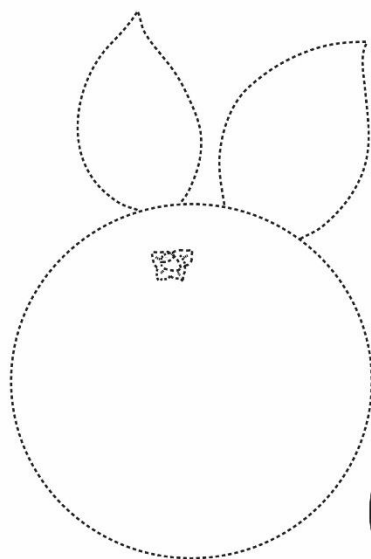
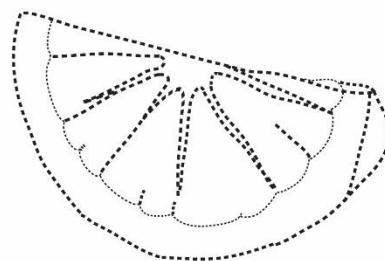
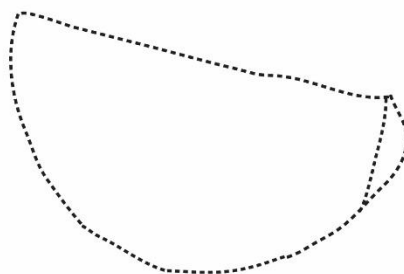
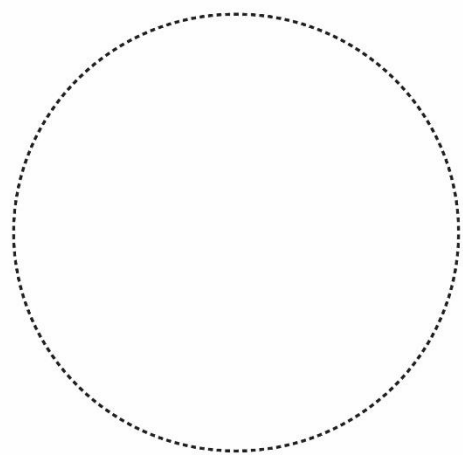
Bilgisayar / Computer

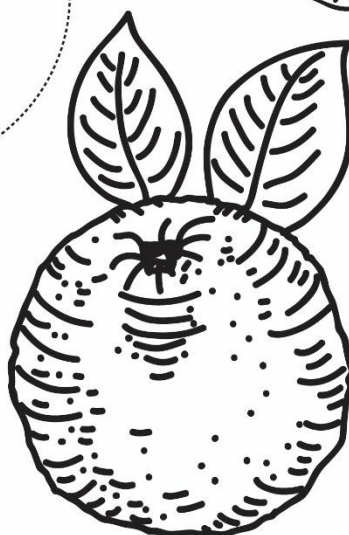

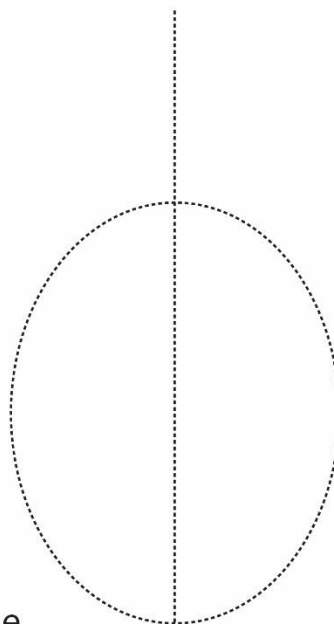
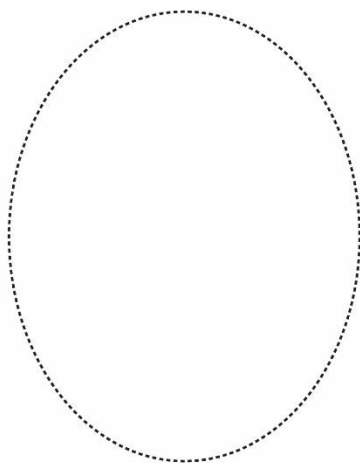
Şato / Chateau

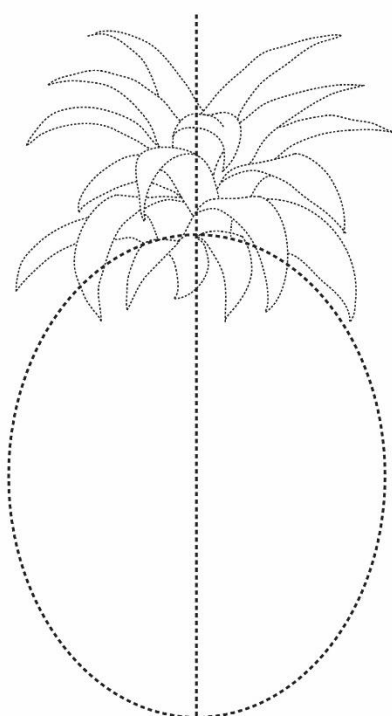

Portakal / Orange

Ananas / Pineapple

TEMEL ÇİZİM VE TEKNİKLER KİTABI

Basic Drawing and Techniques
Book

Gülşen KARAKOYUNLU

2021

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Amerika Ulusal Görsel Sanatlar Eğitimi Kurumu “(*The National Art Education Association – NAEA*)” günümüzdeki görsel sanatlar eğitimi programları hakkında şu ifadeleri temel olarak ele almaktadır (Özsoy, 2015):

- İnsanlık tarihine bakıldığında “kendini ifade aracının” görsel bir aktarım olduğu görülmektedir. İletişimin, duygu ve düşüncelerin dış dünyaya yansıtılmasının tarih süresince en önemli yolu sanat üretimidir. İnsanoğlu hayal dünyasında kurguladıklarını biçimlendirmek, yaşadığı dünyada bir düzen oluşturmak için çalışmalarını yaşadığı koşullar ölçüsünde yine sanat yolu ile ifade etmektedir.
- Görsel sanatlar kavramı içinde insana dair etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinlikler diğer insan toplulukları ile en çok paylaşmakta olan ve üretilen kültürün görsel yolla aktarımı için zenginlik taşıyan bir aktivite içermektedir.
- Görsel sanatlar eğitiminin asıl önem gösterdiği nokta her kademede öğretimde bulunan öğrencilerin sanatsal etkinliklerde bulunması ve katılım göstermesi olarak ifade edilmektedir. Özellikle erken yaşlarda bu sanatsal katılımın bulunması önem taşımaktadır. Çocukların zihin dünyalarını rahatlıkla aktarabilmeleri, hikaye kurguları oluşturabilmeleri, duygu ve düşüncelerine biçim kazandırabilmeleri ve tüm bunları akıcılık ile dışa vurabilmeleri için görsel sanatlar etkinlikleri belirleyici bir alanda yer almaktadır. Gelişen gözlem yeteneği sayesinde çocuklar tüm hayatları boyunca kullanabilecekleri insan ilişkilerinde sağlıklı tutum gösterebilme, diyaloglar aracılığıyla çağrışımları fark edebilme ve doğru seçimler yapabilme gibi erdemlerde gelişme gösterebileceklerdir.
- Görsel sanatlar eğitiminde aranan nitelik, incelenen nesnelerin öğretmen ve öğrenciler açısından, sanatın tarihsel araştırmasının yapılabilmesi, sanatsal eleştiri, estetik algı ve üretime ilişkin genel bir değerlendirme yapabilmeleri olarak değerlendirilmektedir.
- Sanat eğitimindeki istenen nitelik öğrencilerin seçkin bir kazanım elde etmelerini sağlamaktır. Görsel sanatların kendi doğasına uygun şekilde ele alınması ve toplumdaki kültürel değerleri aktarabilmesi ile birlikte sanat eğitimcilerinin ortak görüşü olarak çocukların doğuştan taşıdıkları yaratıcılıklarının faydasına yönelik

uygulamalar içermesi sanat eğitiminin eksiksiz bir şekilde ele alınması ile mümkün görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. K. (2007). Bertrand Russell'ın Eğitim Görüşü. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Akkurt, S., & Boratav, O. (2018). Neden sanat Eğitimi? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*.
- Akran, S. K. (2020). Türkiye'deki Z Kuşakların Eğitiminde Ailenin Rolü: Jean Jacques Rousseau'nun "Emile Ya Da Eğitim Üzerine" Örneği. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Aktaş, Ş. (2009). Edebi Metin ve Özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*.
- Akyüz, H. (2018). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altıntaş, O., & Eliri, İ. (2012). Birey toplum ilişkisinde kent kültürü, kamusal alan ve onda şekillenen sanat olgusu. *İDİL Sanat ve Dil Dergisi*.
- Ames, J. A. (1974). *Draw 50 Animals*. London: Kingfisher Publications.
- Arıcı, B. (2006). Resim, Psikoloji ve Çocuğun Dünyasında Resim. *Sanat Dergisi: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi*.
- Artut, K. (2013). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayaydın, A. (2011). Çocuk Gelişiminde Bir Oyun Olarak Sanat ve Resim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Aydoğdu, Y. (2019). Türkiye'de Eğitim Gören Suriyeli Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Problemlerine Yönelik Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya.
- Badamchi, D. K. (2016). Mmanuel Kant'ın Jean Jacques Rousseau'dan Çıkarsadıkları: Eğitim Üzerine. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 164.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2018). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Büyükkarabacak, O. (2008). Çocuk Resimlerinde İmgelerin Yeri. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- Canel, N. A. (2011). Çocuklar Neden Resim Çizer. *Sanat ve İnsan* .
- Cemal, A. (2015). *Sanat Üzerine Denemeler*.
- Coşar, M. (2009). Schopenhauer’da “Sanat” ın Anlamı Üzerine. . *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 4.
- Çetin, N., & Balanuye, Ç. (2015). Değerler ve Eğitim İlişkisi Üzerine. *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 192.
- Çevikbaş, S. (2004). Nietzsche ve Eğitim. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 63.
- Çevikbaş, S. (2004). Nietzsche ve Eğitim . *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 63.
- Çırak, A. (2019). Eğitimin Galileo’su: Jan Amos Komensky ve Eğitim İle İlgili Görüşleri. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2.
- Değirmenci, K. (2017). Sanat Sosyolojisi Üzerine Belirli Kavramsal Gerilimler ve İkilikler. *Yedi*, 1-9.
- Demiralp, D. Y. (2015). Antik Dönemde Felsefe ve Sanat (Doktora Tezi). *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı*. Ankara.
- Dilmaç, O. (2015). Franz Cizek (1865-1946) ve Çocuk Sanatı Paradigması. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Dinçeli, D. (2017). Sanat ve Tasarım Etiği . *İdil Sanat ve Dil Dergisi*.
- Erdem, B. (2003). Neo Liberal Ekonomi Politikalarının Eğitim Üzerine Etkileri. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.
- Erzen, J. N. (1975). Sanat Tanımları ve Sanatım Üzerine. *O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi*.
- Foster, W. T. (2005). *The Art of Basic Drawing*. California: WALTER FOSTER PUBLISHING, INC. .

- Freedman, H. E. (1949). *Conversational Drawing*. New York: Farrar, Straus and Company; First Edition.
- Günay, M. (2018). *Eğitim Felsefesi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Gürdal, N. (2018). Sanat Alanında Andy Warhol Hadisesi. *Art-Sanat Dergisi*.
- Güven, E. D. (2005). Eğitim Üzerine Yinelene Eleştiriler, Alternatif Öneriler. *Pivolka*.
- Hart, C. (1957). *Young Artists Draw Animals*. New York: Watson-Guption Publications.
- İksv. (2014). *Türkiye'de Sanat Eğitimi (Yeniden) Düşünmek*. İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- İskenderoğlu, L., & Aytaç, İ. (2010). Çocuk Resimlerinde Görme Biçimleri. *Qualitative Studies*.
- Kantarcı, Z. (2013). Sokrates ve Eğitim Felsefesi. *Mavi Atlas*, 3.
- Karahan, F. K., & Sakpınar, M. (2010). 1923 – 1938 Yılları Arasında Atatürk'ün Sanat Politikası İçinde Müziğin Yeri.
- Kavuran, T. (2003). Sanat ve Bilimde Gerçek Kavramı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Keeble, B. (2016). *Her İnsan Bir Sanatçıdır*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Kılıç, N. (2002). Projektif Bir Teknik Olarak İlköğretim Çocuğu Resimleri. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat, Kültür, Yaratıcılık Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2019). *Sanatta Eğitim-Görmek, Anlamak, Yaratmak*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Koçer, H. A. (1980). *Eğitim Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Kökten, H. (2020). Neoliberalizmin Eğitim Felsefesi Üzerine Bir İnceleme. *Yayımlanmış Doktora Tezi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı.
- Kutluer, G. (2015). Gelişim Süreçlerinde Çocuk Resminin Yeri. *Ekev Akademi Dergisi*.
- Lutz, E. G. (1913). *What to Draw and How to Draw It*. New York: Dodd, Mead & Co.

- Mutlu, T. Y. (2012). Tolstoy ve Sanat (Yüksek Lisans Tezi). *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Ankara.
- Ötgün, C. (2008). Sanat Yapıtına yaklaşım Biçimleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*.
- Özgozgu, S. (2020). Locke, Kant ve Russell'ın "Eğitim Üzerine" Düşünceleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*.
- Özsoy, V. (2015). *Görsel Sanatlar Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- San, İ. (2010). *Sanat Eğitimi Kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- San, İ. (2017). *Çocuk ve Sanat*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- San, İ. (2019). *Sanatlar, Eğitim ve Kültür*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Soygür, H. (1999). Sanat ve Delilik . *Klinik Psikiyatri*.
- Sönmez, V. (2014). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahan, M., Süzen, H., Çapar, M., & Geçen, F. (2013). *Görsel Sanat Eğitiminde Uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şırlakoğlu, A. (2004). Kültürel Yaşam ve Sanata Etkileri Bakımından Sanat Eğitimi ve Sanat Eğitimi Programlarının Önemi. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- TDK, T. D. (2021). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK.
- Tokat, L. (2005). Sanat Kutsalın İfşası Mıdır? *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 138.
- Turan, E. Y. (2015). Platon'un İdealar Kuramı Ekseninde Mimesis Olarak Sanat. *Tarih Okulu Dergisi* .
- Ülger, E. (2013). Platon'un Sanat Kuramının Düşünsel Evrimi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Ünder, H., & Aslan, C. (2020). John Dewey: Demokrasi ve Eğitim Kitabının 100. Yılı. *Ankara Üniversitesi Yayınları* , 65.
- Whitlock, N. (1852). *The Oxford Drawing Book*. New York: Forgotten Books.
- Yamak, A. M. (2020). Yaratıcı Düşünce Kuramları. *Mezuniyet Projesi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı.

Yılmaz, A. (2001). Bertrand Russell ve Eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

<https://tr.wikipedia.org/>. (2021, Haziran 2).

<https://www.tdk.gov.tr/>. (2021, Haziran 2).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Gülşen KARAKOYUNLU		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi	Resim-İş Öğretmenliği	2013
Tez Başlığı	Sanat Eğitimi Üzerine Bir Kitap Tasarısı: Temel Çizim ve Teknikler		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Çınla ŞEKER		
Akademik Eserler			
İlham veren Kadınlar / 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Uluslararası & Jürili Tasarım Sergisi / Giresun Üniversitesi / 2021			
“Şuşa Azerbaycan’ın Kültür Şehridir” / Jürili Uluslararası Afiş Sergisi / Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi / 2021			
Kadın ve Umut / Dünya Kadınlar Günü Sergisi / Antalya Modern Sanatlar Galerisi / 2021			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

